

Jaarverslag BPF Schilders 2021

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het
Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf

Inhoudsopgave

VOORWOORD	4
PROFIEL BPF SCHILDERS	6
KERNCIJFERS	8
KERNCIJFERS (TOELICHTING)	9
BESTUURSVERSLAG	11
1. BPF SCHILDERS IN 2021	11
2. HOE ZAG DE PENSIOENREGELING ER IN 2021 UIT?	14
3. HOE PRESTEERDE BPF SCHILDERS IN 2021 EN WAT KOSTTE DAT?	21
4. HOE BESTUURDE BPF SCHILDERS IN 2021?	31
5. HOE HEEFT BPF SCHILDERS IN 2021 CONTACT GEHAD MET DEELNEMERS?	47
6. ONDERTEKENING	49
TOEZICHT EN VERANTWOORDING	50
JAARREKENING	65
BALANS PER 31 DECEMBER 2021 (NA BESTEMMING VAN SALDO VAN BATEN EN LASTEN)	65
STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2021	66
KASSTROOMOVERZICHT 2021	67
TOELICHTING OP DE JAARREKENING	68
1. INLEIDING	68
2. GRONDSLAGEN	69
TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER	78
3. BELEGGINGEN	78
4. VORDERINGEN UIT HOOFDE VAN BELEGGINGEN	88
5. VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA	88
6. LIQUIDE MIDDELEN	89
7. STICHTINGSKAPITAAL EN ALGEMENE RESERVE	89
8. VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN	89
9. OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA	93
10. NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN	95
11. VERBONDEN PARTIJEN	96
12. RISICOBEHEER	96
13. FINANCIERING EN FINANCIËLE POSITIE	102
TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN	106
14. PREMIE BIJDRAGEN	106
15. BELEGGINGSOPBRENGSTEN	107
16. PENSIOENUITKERINGEN	108
17. PENSIOENUITVOERINGSKOSTEN	108
18. SALDO OVERDRACHTEN VAN RECHTEN	110
19. OVERIGE BATEN EN LASTEN	110
20. ACTUARIËLE ANALYSE VAN HET SALDO VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN	111
20.1 RESULTAAT OP PREMIEBIJDRAGEN	111
20.2 RESULTAAT OP WAARDEOVERDRACHTEN	112
20.3 RESULTAAT OP BELEGGINGEN EN VERPLICHTINGEN	112
20.4 RESULTAAT OP PENSIOENUITVOERINGSKOSTEN	112
20.5 RESULTAAT OP PENSIOENUITKERINGEN	113
20.6 WIJZIGING ACTUARIËLE GRONDSLAGEN	113
20.7 OVERIGE RESULTATEN	114
21. TOELICHTING OP HET KASSTROOMOVERZICHT	114

22. BESTEMMING VAN SALDO VAN BATEN EN LASTEN	114
23. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	114
24. ONDERTEKENING	116
OVERIGE GEGEVENS	117
ACTUARIËLE VERKLARING	117
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	120
BIJLAGEN	131
1. RAPPORTAGE VERANTWOORD BELEGGEN.....	131
2. PERSONALIA	143
3. NEVENFUNCTIES.....	145
4. NALEVING CODE PENSIOENFONDSEN.....	147
5. BEGRIPPENLIJST.....	149

Voorwoord

Een goed pensioen voor onze deelnemers

Voor u ligt het jaarverslag van BPF Schilders, het bedrijfstakpensioenfonds voor alle werknemers en ondernemers in de sector Schilders-, Afwerkings-, Vastgoedonderhoud- en Glaszetbedrijven in Nederland. Meer dan 109.000 mensen ontvangen of bouwen hier een pensioen op. Sinds de start in 1951 sluit de sector ook ondernemers aan. Op het ogenblik zijn meer dan 14.000 actieve ondernemers aangesloten en zij hebben de mogelijkheid om een goed pensioen op te bouwen via het pensioenfonds. Deze ondernemers zijn verplicht aangesloten en zij kunnen er actief voor kiezen een goed pensioen op te bouwen, inclusief nabestaandenpensioen en met volledige dekking voor arbeidsongeschiktheid. Veel ondernemers nemen echter een minimumvariant af, waardoor de opbouw en dekking onvoldoende geregeld is via het pensioenfonds. Ik blijf hier aandacht voor vragen. Want we willen een goed pensioen voor álle deelnemers.

Nieuw pensioenstelsel

Het huidige pensioenstelsel heeft zijn langste tijd gehad en de sector bereidt zich voor op het nieuwe pensioenstelsel. Het bestuur van het pensioenfonds werkt hierbij nauw samen met het verantwoordingsorgaan met vertegenwoordigers uit de sector, de raad van toezicht, met de sociale partners en met onze adviseurs. Het uitgangspunt is een goed pensioen voor de sector, onze deelnemers. De komende tijd gaan we u hier stapje voor stapje verder in meenemen.

Beter vooruitzicht op indexatie

Voor uw pensioen verandert er veel de komende tijd. De afgelopen jaren zijn de vermogens van pensioenfondsen enorm gestegen, maar bleef de dekkingsgraad achter als gevolg van de sterk gedaalde rente. Daardoor mocht het bestuur de pensioenen helaas niet of nauwelijks indexeren. Nu is het vermogen van het pensioenfonds recentelijk gedaald, maar is de dekkingsgraad juist fors opgelopen vanwege de, onder invloed van een hogere inflatie, gestegen rente. Dit biedt, samen met de plannen van het kabinet om de regels in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel te versoepelen, een beter vooruitzicht op indexatie. Wanneer de mogelijkheid te indexeren zich dit jaar inderdaad voordoet, zal het bestuur hierover een besluit nemen. Daarbij speelt evenwichtigheid voor alle deelnemers een belangrijke rol.

Een goed pensioen in een leefbare wereld

De sector neemt zijn verantwoordelijkheid als het gaat om duurzaamheid en vraagt dit ook van het pensioenfonds, blijkt uit deelnemersonderzoeken. Samen moeten we zorgen voor een goed pensioen in een leefbare wereld. In de eerste bijlage van dit jaarverslag vindt u de Rapportage Verantwoord Beleggen, waarin staat hoe wij daar invulling aan geven. Hierin is BPF Schilders een van de koplopers van de pensioenfondsen in Nederland. Daar zijn we trots op. We zitten echter niet stil, want er is nog veel werk aan de winkel.

Oekraïne

De oorlog in Oekraïne duurt voort en wij leven mee met de slachtoffers. Het pensioenfonds belegde al zeer beperkt in Rusland, maar het bestuur heeft besloten ook afstand te doen van deze beleggingen.

Dank

Ik wil onze dank uitspreken aan iedereen in de sector die een actieve bijdrage levert aan uw pensioenfonds en uw pensioen. In het afgelopen verslagjaar hebben wij kennis moeten nemen van het verdrietige bericht dat een lid van ons verantwoordingsorgaan, de heer Henk Gossink is overleden. Wij wensen zijn nabestaanden veel sterkte toe.

Namens het bestuur van BPF Schilders, Dick Vis, Werkgeversvoorzitter

Profiel BPF Schilders

1. BPF Schilders

Bedrijfstakpensioenfonds Schilders (BPF Schilders) is het pensioenfonds voor alle werkenden, inclusief ondernemers en pensioengerechtigden in de sector Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf. BPF Schilders verzorgt namens de sociale partners de opbouw en betaling van de pensioenen en heeft de ambitie om de deelnemers een waardevast pensioen te bieden. Collectiviteit, solidariteit en risicodeling zijn hiervoor een belangrijk fundament. BPF Schilders zorgt daarnaast voor een transparante, betrouwbare en maatschappelijk verantwoorde uitvoering van de pensioenregeling, tegen aanvaardbare kosten. Ook ondersteunt het pensioenfonds deelnemers bij het maken van verantwoorde pensioenkeuzes. Tot slot zet BPF Schilders zich in voor vergroting van het pensioenbewustzijn bij ondernemers.

2. Organisatie

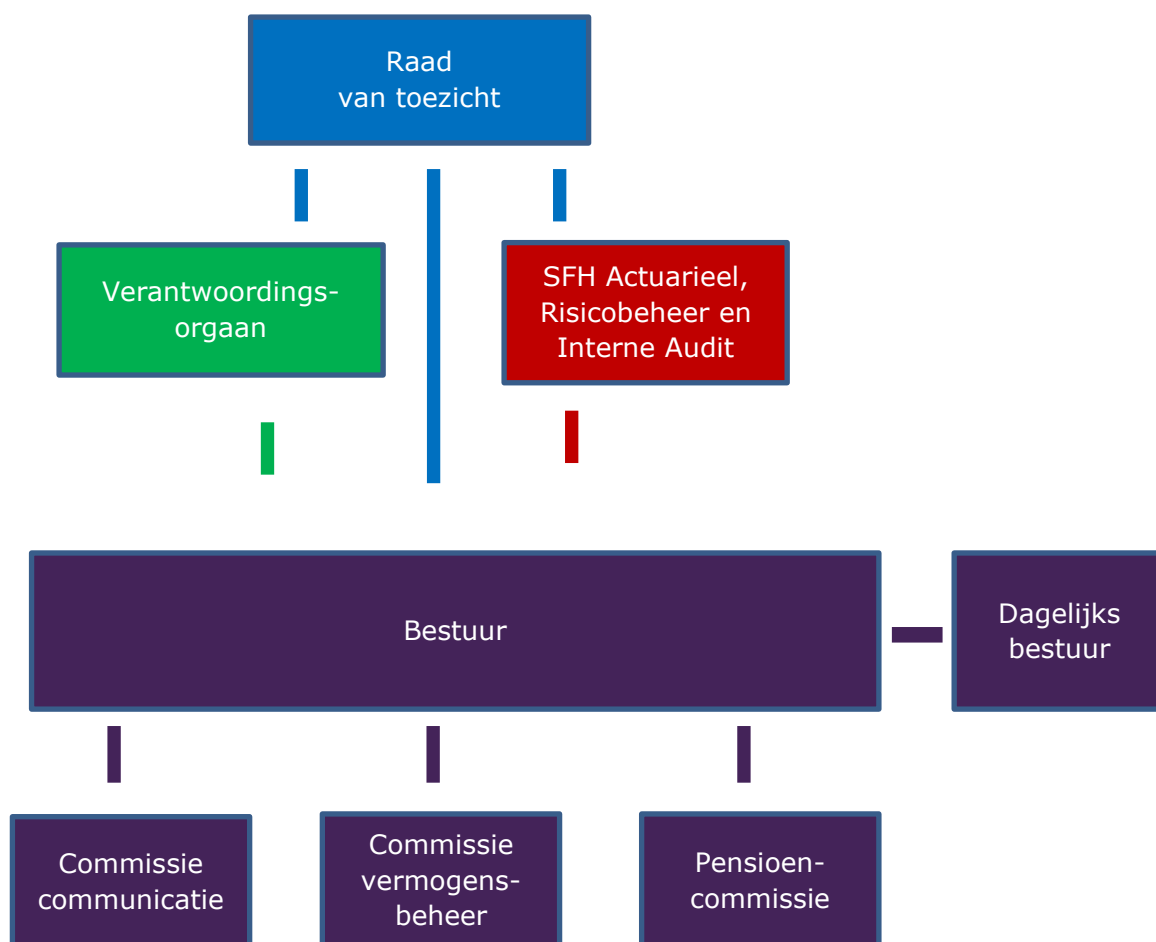
Het bestuur van BPF Schilders is ingericht volgens het paritair plus bestuursmodel. De samenstelling van het bestuur is als volgt:

- twee bestuursleden voorgedragen door werkgeversorganisaties;
- twee bestuursleden voorgedragen door werknemersorganisaties;
- één bestuurslid voorgedragen door een of meerdere voor de schildersector representatieve organisaties die de ondernemers vertegenwoordigen;
- één bestuurslid voorgedragen door vertegenwoordigers van gepensioneerden uit het verantwoordingsorgaan (VO);
- één onafhankelijk bestuurslid met expertise op het gebied van vermogensbeheer;
- één onafhankelijk bestuurslid met expertise op het gebied van risicomanagement.

Het bestuur heeft als opdracht te zorgen voor een duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid en een correcte uitvoering van de pensioenregeling, inclusief de communicatie en verantwoording daarover. Het bestuur vraagt daarbij op onderwerpen advies aan het VO. De raad van toezicht (RvT) toetst en beoordeelt het functioneren van het bestuur en de algemene gang van zaken in het fonds. Het dagelijks bestuur (DB) is het eerste aanspreekpunt voor de uitvoeringsorganisatie(s) aan wie het fonds werkzaamheden heeft uitbesteed. Het DB bestaat uit de werkgeversvoorzitter, de werknemersvoorzitter en het onafhankelijke expertbestuurslid vermogensbeheer.

In het kader van de IORPII-richtlijn zijn de sleutelfuncties actuarieel, risicobeheer en interne audit ingericht en zijn houders van deze functies benoemd.

Organigram BPF Schilders 2021

Kerncijfers

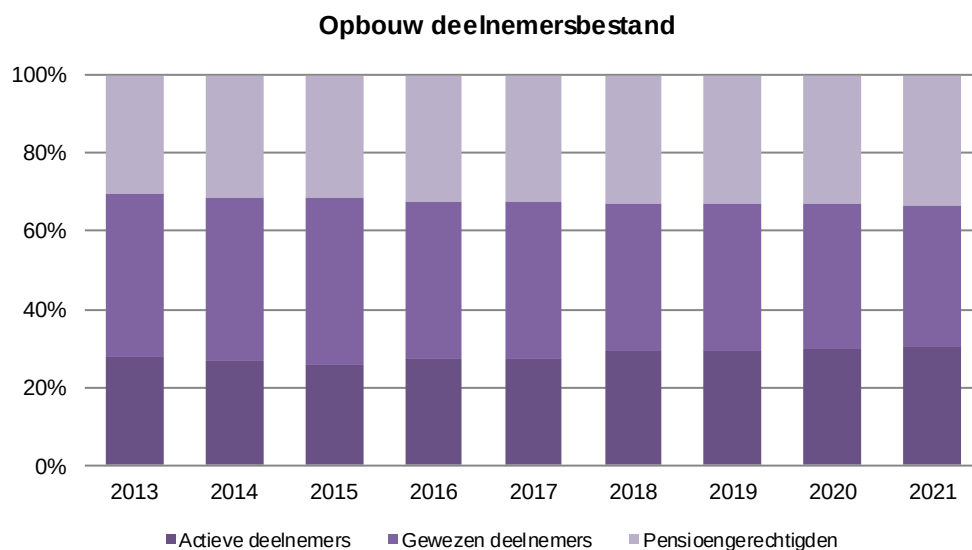
KERNCIJFERS					
(bedragen * € 1.000.000)	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	33.158	32.212	31.863	31.032	29.928
- waarvan ondernemers zonder personeel	14.363	13.565	13.076	12.629	12.114
- waarvan ondernemers met personeel	2.133	2.065	2.002	1.933	1.877
Gewezen deelnemers	39.674	40.575	41.631	42.282	43.569
Pensioengerechtigden	36.383	36.062	35.714	35.669	35.528
Totaal	109.215	108.849	109.208	108.983	109.025
Reglementsvariabelen					
Toeslagverlening (in %)	-	-	-	0,50	-
Pensioenuitvoering					
Feitelijke premie***	136,8	246,6	131,3	118,9	114,6
Pensioenuitvoeringskosten	13,4	13,1	10,9	11,3	9,7
Uitkeringen	160,8	151,7	142,4	135,6	128,8
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Pensioenvermogen	9.500,1	8.666,4	8.073,0	6.877,1	7.026,4
Technische voorzieningen FTK	7.856,1	8.450,5	7.484,5	6.404,7	6.157,5
Beleidsdekkingsgraad (in %)	112,9	96,4	105,8	113,3	111,9
Reële dekkingsgraad (in %)	91,5	78,8	84,8	91,8	90,1
Actuele dekkingsgraad (in %)	120,9	102,6	107,9	107,4	114,1
Vereiste dekkingsgraad volgens FTK (in %)	122,8	122,2	123,1	124,8	125,4
Minimaal vereiste dekkingsgraad (in %)	104,1	104,1	104,1	104,2	104,1
Uitvoeringskosten					
Kosten pensioenbeheer per deelnemer (in euro per deelnemer)*	192,9	191,3	160,7	169,2	148,8
Totale kosten vermogensbeheer in % exclusief transactiekosten**	0,26%	0,28%	0,33%	0,36%	0,44%
Beleggingsportefeuille					
Vastgoed	1.124,0	881,0	854,2	655,4	667,2
Aandelen	4.125,4	3.622,2	3.384,0	2.756,6	2.848,3
Vastrentende waarden	4.114,0	4.039,3	3.914,4	3.534,0	3.567,7
Derivaten	25,1	277,1	160,3	(46,8)	(64,8)
Overige beleggingen	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Beleggingsperformance					
Beleggingsrendement (in %)	10,00	6,34	17,77	(1,73)	7,11
Benchmark (in %)	9,83	7,36	18,47	(1,62)	7,06
Z-score	0,40	0,05	0,04	0,11	0,45
Performancetoets	0,47	0,25	0,44	0,47	0,56

* De kosten per deelnemer zijn berekend conform de definitie van de Pensioenfederatie

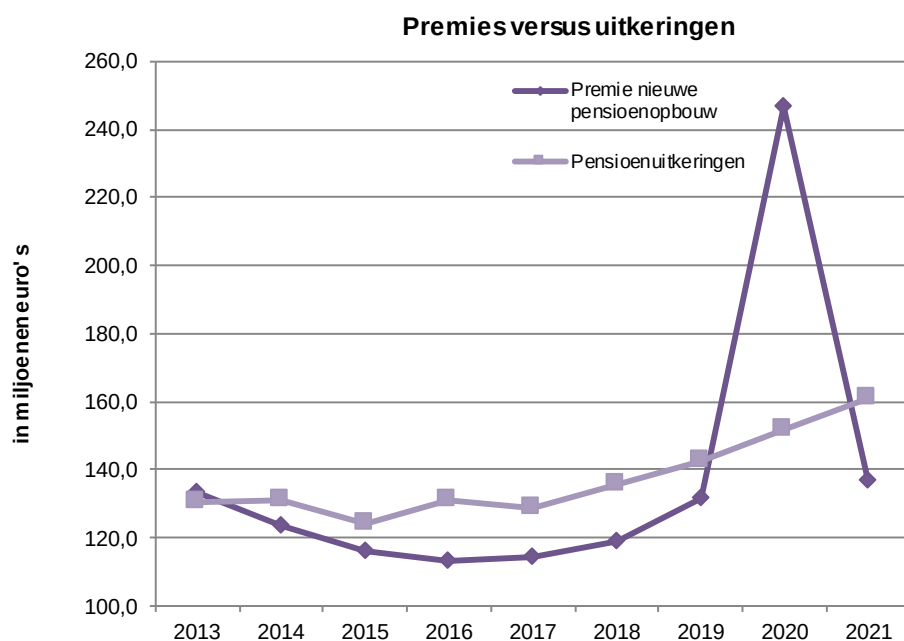
** Totale kosten vermogensbeheer worden inzichtelijk gemaakt conform de definitie van de Pensioenfederatie

*** Zie voor verdere toelichting eenmalige hogere premiebatens over 2020 de toelichting op pagina 7.

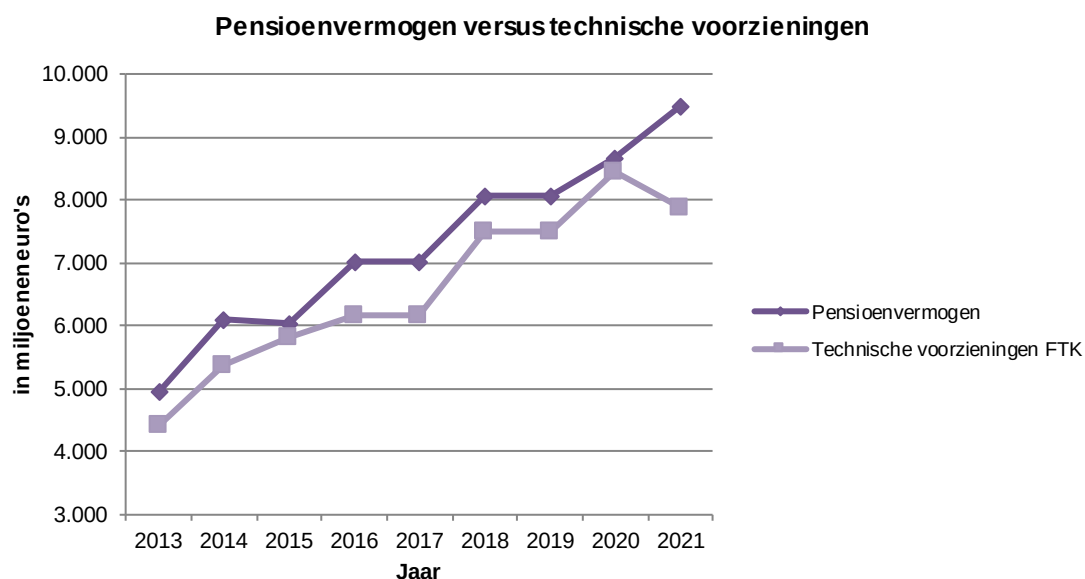
Kerncijfers (toelichting)

Het aantal actieve deelnemers is gedurende 2021 met circa 3% toegenomen. Het aantal pensioengerechtigden is met bijna 1% toegenomen.

De hoge premiebate in 2020 werd veroorzaakt door de slotinkoop van de aanspraken met betrekking tot de inkoopregeling voor een bedrag van € 133,8 miljoen. Deze regeling liep eind 2020 af.

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat het pensioenvermogen van BPF Schilders ultimo 2021 hoger is dan de technische voorziening. De afname van de technische voorziening hangt samen met de stijging van de nominale rentevoet van 0,22% eind 2020 naar 0,58% eind 2021. De actuele dekkingsgraad bedroeg 120,9% ultimo 2021.

Bestuursverslag

1. BPF Schilders in 2021

BPF Schilders opereert in een snel veranderende wereld. Die veranderingen vragen om bestuurlijke aandacht, wendbaarheid en heldere doelstellingen. In het Strategisch Plan 2018-2022 staat een aantal doelstellingen om de missie, visie en strategie van BPF Schilders te realiseren. Hieronder worden de resultaten van de belangrijkste doelstellingen toegelicht. Daarna volgen twee belangrijke ontwikkelingen voor BPF Schilders in 2021.

Evenwichtige premieafpraak

Om de pensioenopbouw van iedereen in de schilderssector in stand te houden, was BPF Schilders genoodzaakt om - in overleg met sociale partners - de premie voor de pensioenen in 2021 te verhogen van 25,2% naar 30,1%. In 2022 is de premie na een positief advies van het verantwoordingsorgaan ongewijzigd vastgesteld op 30,1%. Deze premie past bij de ambitie om een volwaardig pensioen op te bouwen. Na beoordeling van de gevolgen van de premie voor alle groepen deelnemers, is het premiebesluit door het bestuur als evenwichtig beoordeeld.

BPF Schilders streeft ernaar om de pensioenen jaarlijks te verhogen. De beleidsdekkingsgraad was in 2021 helaas niet hoog genoeg om een toeslag in 2022 te kunnen verlenen.

De nieuwe pensioenregeling

Met het oog op het nieuwe pensioenstelsel wil BPF Schilders graag het vertrouwen bij werkgevers, werknemers en ondernemers vergroten dat het pensioenfonds ook binnen het aangepaste pensioenstelsel een goede regeling kan bieden, het pensioen bij haar in goede handen is en de transitie naar de nieuwe pensioenregeling evenwichtig en eerlijk verloopt. Bij de voorbereidingen met de sociale partners wordt dan ook stelselmatig aandacht besteed aan de evenwichtige belangenafweging. Dit geeft richting bij de beleidsmatige aanpassingen en evenwichtigheidsvragen die spelen bij de vormgeving van de nieuwe pensioenregeling en de eventuele transitie van de pensioenregeling. Het gaat daarbij niet alleen om evenwichtigheid van individuele deelnemers ten opzichte van elkaar, maar ook van groepen deelnemers. Hierbij valt te denken aan jong en oud, werknemer en zelfstandige, gezonde en zieke werknemers en korte en lange termijn. Jaarlijks evalueert BPF Schilders de evenwichtige belangenafweging en wordt gekeken of het bestuur de belangen van alle deelnemers voldoende in haar besluitvorming betreft. In 2021 bestond de voorbereiding van de sociale partners en het bestuur vooral uit kennissessies (educatie) en beeldvorming.

Er moet nog veel worden uitgewerkt. Zo moeten sociale partners in de schildersector een keuze maken uit de twee nieuwe soorten pensioenregelingen. De overheid geeft tot 1 januari 2027 de tijd, maar BPF Schilders streeft ernaar eerder over te gaan. In verband met de voorbereiding op het toekomstig pensioencontract is het programmaplan Toekomstig Pensioencontract uitgewerkt en vastgesteld. Rode lijn is een goede voorbereiding op de wijziging van het pensioenstelsel (Wet toekomst pensioenen) en een goede beheersing van de strategische risico's.

Verplichtstelling voor de komende vijf jaar

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft in 2021 de verplichtstelling met vijf jaar verlengd, nadat de representativiteit wederom is vastgesteld. De werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigen nog steeds een meerderheid in onze sector (waaronder ook zelfstandig ondernemers) en staan achter het verplicht opbouwen van pensioen. Daar is BPF Schilders blij mee als, want het fonds wil een regeling voor álle deelnemers, ook de zelfstandigen.

Daarom biedt BPF Schilders – als enige fonds in Nederland – een pensioenvoorziening voor deze zelfstandigen, zodat ook zij een oudedagsvoorziening kunnen opbouwen. Nu de verplichtstelling weer is afgegeven voor de komende vijf jaar, kunnen deelnemers samen hun pensioen blijven regelen en solidair de belangrijkste risico's delen.

Goede relatie met sociale partners

Een goede samenwerking met sociale partners zorgt ervoor dat BPF Schilders haar missie, visie en strategie kan realiseren. Ook in 2021 was de relatie goed; de overleggen waren constructief en verliepen in een goede sfeer. In het bijzonder de onderhandelingen over de nieuwe cao, waar alle opdrachtgevers samen zijn uitgekomen. Op 14 oktober 2021 hebben OnderhoudNL, LBV, FNV en CNV een onderhandelingsresultaat bereikt over een nieuwe cao voor de sector met de nieuwe naam: cao voor het Schilders- Afwerkings-, Vastgoedonderhoud- en Glaszetbedrijf (SAVG). Samen met sociale partners volgde het bestuur kennissessies over het nieuwe pensioenstelsel en de bijbehorende nieuwe pensioenregeling. Ook zijn afspraken gemaakt over de afwikkeling van de inkoopregeling. De sociale partners hebben de deelnemers gehoord en initieerden in 2021 nieuwe voorzieningen, waaronder de Zwaarwerkregelingen die zijn opgenomen in de nieuwe cao SAVG. Het gaat om de Regeling Generatiepact (80/90/100% regeling) en de Regeling Vervroegd Uittreden.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

BPF Schilders streeft naar een goed pensioen met meetbaar sterk verminderde negatieve impact van haar beleggingen op mens, milieu en maatschappij. Daarmee worden risico's beheerst en kansen benut die gepaard gaan met duurzaamheid en klimaatverandering. Op advies van de werkgroep Maatschappelijk verantwoord beleggen heeft het bestuur in 2021 drie kernthema's aangewezen en deze gekoppeld aan drie duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties (SDG's): Klimaatverandering tegengaan (SDG 13), Energietransitie (SDG 7) en Mensenrechtenschendingen (SDG 8).

BPF Schilders belegt onder meer in ondernemingen en projecten die oplossingen bieden voor gezondheidszorg, waterschaarste en klimaatverandering. Dat laatste is wereldwijd een actueel onderwerp, waar het fonds de komende jaren ook meer over moet rapporteren. In 2022 gebeurt dit opnieuw in het kader van het Klimaatakkoord. Daarnaast is BPF Schilders de komende jaren verplicht om meer inzicht te geven in klimaat- en andere duurzaamheidsrisico's in beleggingsproducten vanuit het oogpunt van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) die op 10 maart 2021 in werking trad. De pensioenregeling van BPF Schilders is door het bestuur gekwalificeerd als een pensioenregeling die duurzaamheid kwalificeert in de zin van artikel 8 SFDR. In verband met het van kracht worden van de Taxonomieverordening vanaf 1 januari 2022 is de informatie op de website hierop aangepast.

Het bestuur kan zich vinden in het gehanteerde uitsluitingsbeleid binnen de PGGM-fondsen. Zo worden ondernemingen en staatsobligaties soms uitgesloten uit de beleggingsportefeuille. BPF Schilders belegt bijvoorbeeld niet in ondernemingen die controversiële wapens maken. In de huidige tijd wordt duurzame energievoorziening steeds belangrijker om de nadelige gevolgen van klimaatverandering te beperken. Daarom worden beleggingen in bijvoorbeeld kolen en teerzand afgebouwd. Staatsobligaties van landen waarop een sanctie van de Verenigde Naties of de Europese Unie rust, zijn ook uitgesloten.

Ontwikkelingen met betrekking tot vermogensbeheer

BPF Schilders maakt een mooi rendement: gemiddeld 8% over de afgelopen tien jaar. Het nettorendement in 2021 van de beleggingsportefeuille inclusief de zogeheten valuta overlay bedroeg 10,0%. Bijna alle beleggingscategorieën behaalden in 2021 een positief rendement.

Nieuwe fiduciair vermogensbeheerder

De overeenkomst vermogensbeheerdienstverlening is per 31 december 2022 opgezegd door PGGM. BPF Schilders zoekt daarom een nieuwe fiduciair vermogensbeheerder en verwacht die vóór 31 december 2022 te hebben aangesteld.

Ontwikkeling Oekraïne

BPF Schilders is geschokt door de inval van Rusland in Oekraïne en het geweld dat daarbij wordt gebruikt. Ze leeft mee met de burgers die hier hard door worden geraakt.

Deze verschrikkelijke situatie heeft ook economische gevolgen. BPF Schilders spreidt beleggingen zorgvuldig en belegt over de hele wereld, ook in Rusland. De omvang van de beleggingen in Rusland bedroeg ultimo 2021 circa € 62 miljoen van het totaal belegd vermogen van BPF Schilders.

COVID-19

De gevolgen van COVID-19 voor de financiële markten en de economie raakten het fonds van BPF Schilders hard in 2020. Dit had een negatief effect op de beleidsdekkingsgraad in 2020. In 2021 is de beleidsdekkingsgraad van BPF Schilders hersteld tot 112,9% per eind 2021.

Ook in 2021 speelde de coronapandemie nog een grote rol. Het bestuur volgde de ontwikkelingen rond COVID-19 en besprak of aanvullende acties nodig waren. Dit was niet het geval; de continuïteit van BPF Schilders was en is goed.

Wel heeft de pandemie de dienstverlening gedwongen gewijzigd. Bijeenkomsten in het land zijn vervangen door digitale contacten met de deelnemers. In plaats van persoonlijke spreekuren zijn er nu online spreekuren. De reacties van deelnemers waren positief; het klanttevredenheidscijfer kwam uit op een 9,1. Bovendien konden er meer spreekuren plaatsvinden.

Veranderende digitale wereld

Digitalisering zorgt voor gemak en een grotere welvaart, maar maakt mensen ook afhankelijker van digitale systemen. Financiële instellingen, hun dienstverleners en andere vitale sectoren zijn steeds vaker het doelwit van cyberaanvallen.

Door de bevindingen uit de interne audit van uitvoeringsorganisatie PGGM naar cybercrime en het feit dat cybercriminaliteit een actueel risico is, heeft het bestuur het cybercrimerisico aangewezen als toprisico.

Het bestuur besteedde aandacht aan de beheersing van dit risico onder andere door het afronden van het IT-opleidingsprogramma. Dit programma is gericht op

versterking van de IT-kennis van de bestuursleden en de invulling van de IT-governance, waardoor het bestuur in zijn regiefunctie meer grip heeft op IT.

2. Hoe zag de pensioenregeling er in 2021 uit?

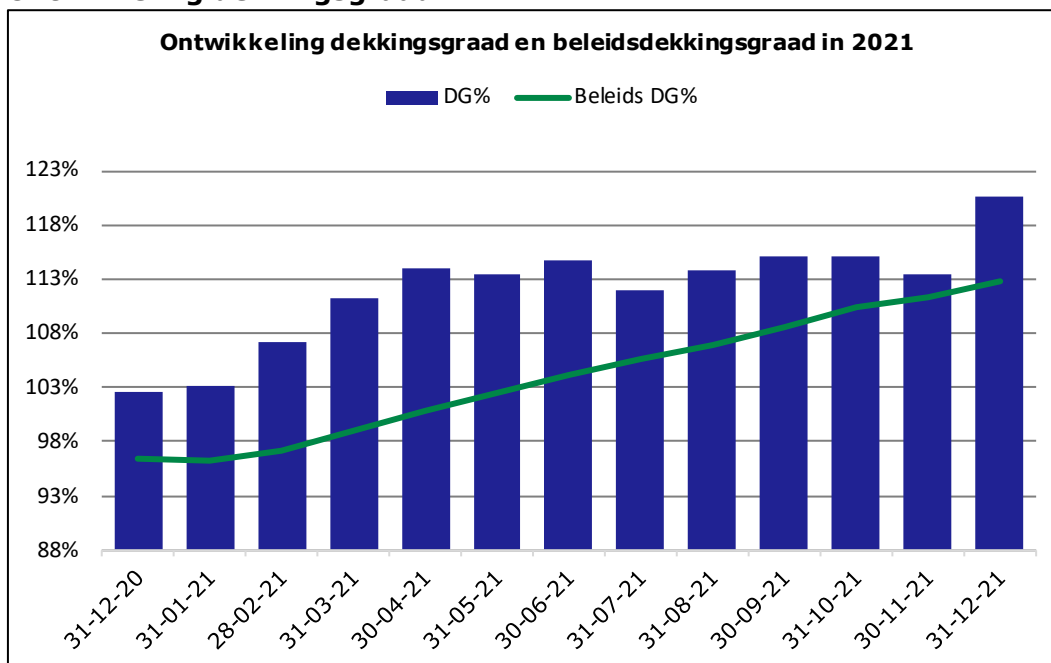
Wijzigingen in het pensioenreglement

De belangrijkste wijziging per 2021 is het vervallen van de inkoopregeling. Daarnaast is met ingang van 1 juli 2021 een algemene wachttijd voor premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid ingevoerd. Naast bovengenoemde wijzigingen is het pensioenreglement op een aantal punten tekstueel verduidelijkt. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar pagina 68.

Overige onderwerpen

Naast de wijzigingen in het pensioenreglement heeft de pensioencommissie zich onder meer gebogen over postume aanvraag van pensioen, premievoorstel 2022, bewijs van in leven zijn, premie-achterstand bij in één keer uitkeren van pensioen en afwikkeling van de inkoopregeling. Ook heeft de pensioencommissie een aantal onderwerpen geëvalueerd, zoals de pensioenbeleidbeliefs en evenwichtige belangenafweging, het handhavingsbeleid en de FKZ-controle (controle van de inkomensgegevens van IB-ondernemers).

Ontwikkeling dekkingsgraad

De *actuele dekkingsgraad* is in 2021 gestegen van 102,6% naar 120,9%. De activa namen met € 0,8 miljard toe als gevolg van het sterke beleggingsrendement. Aangezien de marktrente steeg, nam de waarde van de verplichtingen af met € 0,6 miljard.

De *beleidsdekkingsgraad* is gestegen van 96,4% (2020) naar 112,9% (2021). De *reële dekkingsgraad* is in 2021 gestegen van 78,8% naar 91,5%.

De *premiedekkingsgraad* bedroeg 62% in 2021 (2020: 63%). Dit percentage is lager dan de actuele dekkingsgraad van 120,9% eind 2021. Dit betekent dat de inkoop van pensioenrechten in 2021 heeft gezorgd voor een daling van de actuele dekkingsgraad.

Opdrachtgevers hebben in 2020, in overleg met het bestuur, besloten de feitelijke premie 2021-2025 vast te stellen op een niveau van 30,1% over de pensioengrondslag. Bij de vaststelling van de premie zijn de belangen van actieve deelnemers, gepensioneerden, slapers en werkgevers meegewogen. De volgende argumenten hebben een rol gespeeld in de verantwoording van de lage premiedekkingsgraad van 2020 dan wel de afweging van het bestuur en de opdrachtgevers bij de nieuwe premieafspraken voor 2021-2025:

- Stabiliteit in de premie is belangrijk voor de sector. Daarom heeft BPF Schilders de premie voor een langere periode vastgezet.
- Het fonds heeft de ambitie om jaarlijks toeslagen te verstrekken om de prijsinflatie te compenseren. Voor de financiering hiervoor is het fonds bereid risico te nemen. Binnen de grenzen van de risicohouding streeft het bestuur naar een maximaal rendement om aan te wenden voor toeslagverlening. Het is dan ook logisch om de premie te baseren op het verwachte rendement. Jaarlijks toetst het bestuur of de parameters waarop de premie wordt gebaseerd nog in lijn zijn met de veronderstellingen die het bestuur hanteert in de ALM-studie.

- Het bestuur en de opdrachtgevers geven de voorkeur aan een hoog opbouwpercentage boven een hoge toeslag. Een laag opbouwpercentage kan om fiscale redenen in de toekomst niet meer worden gecompenseerd. Een lage toeslagverlening kan in de toekomst wel door een inhaaltoeslag - of bij vormgeving van de transitie naar de nieuwe pensioenregeling - worden ingehaald of gecompenseerd.
- De impact van een lage premiedekkingsgraad is relatief beperkt ten opzichte van de impact van het in stand houden van het huidige opbouwpercentage. Het premie-instrument als stuurmiddel brengt niet veel teweeg. Vanwege de vergrijzing, de huidige lage rentestand en de huidige financiële positie van het fonds, leidt een hogere premiedekkingsgraad naar verhouding niet tot aanmerkelijke verbetering van de kans en mate van toeslagverlening of pensioenresultaat.
- Tegelijkertijd is een premieverhoging vanaf 2021 nodig om het huidige opbouwpercentage en de huidige regeling in stand te kunnen houden. Vanwege een aanscherping van de maximale parameters door de wetgever en een nieuwe peildatum voor berekening van het wettelijke verwacht reëel rendement, stijgt de wettelijke gedempte kostendeekkende premie van het fonds vanaf 2021 naar 30,1% over de pensioengrondslag om het huidige opbouwpercentage en de huidige regeling in stand te kunnen houden.
- Het bestuur en de opdrachtgevers willen de verlaging van de pensioenopbouw van de huidige actieve deelnemers zoveel mogelijk beperken. Voor deze groep geldt dat ze - in tegenstelling tot de al gepensioneerde deelnemers - vaak lagere rechten toegekend hebben gekregen. Zo hebben de huidige actieve deelnemers geen recht op prepensioen, VUT-rechten of VPL-rechten en kennen zij een pensioenregeling met een lager opbouwpercentage en een hogere pensioenrichtleeftijd.
- De gekozen methode van de vaststelling van de gedempte kostendeekkende premie voldoet aan alle eisen van de wet- en regelgeving.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling van de premiedekkingsgraad over de afgelopen vijf jaar ten opzichte van de reguliere premie:

Overzicht premiedekkingsgraad					
	2021	2020	2019	2018	2017
Actuarieel benodigde koopsom	206.780	171.580	139.027	125.425	134.614
Feitelijke premie	136.807	114.551	110.378	101.566	97.562
Uitvoeringskosten	8.618	6.686	4.801	5.560	5.976
Beschikbare feitelijke premie	128.189	107.865	105.577	96.006	91.586
Premiedekkingsgraad	62%	63%	76%	77%	68%
Effect dekkingsgraad	-1,00%	-1,00%	-0,70%	-0,90%	-0,80%

Evaluatie herstelplan

Omdat de beleidsdekkingsgraad eind 2020 met 96,4% lager was dan vereist (122,2%), hebben we in maart 2021 een herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB). Daaruit blijkt dat we naar verwachting binnen tien jaar de vereiste beleidsdekkingsgraad bereiken. Elk jaar bekijkt het bestuur of het herstel binnen een termijn van tien jaar kan worden gehaald. Als dit niet zo is, kan dat leiden tot een directe verlaging van pensioenen. De kritische dekkingsgraad hiervoor bedroeg 92%.

Ook eind 2021 was de beleidsdekkingsgraad (112,9%) lager dan vereist (122,8%). We hebben daarom een nieuw herstelplan ingediend bij DNB. Uit dit herstelplan bleek opnieuw dat het fonds over voldoende herstelvermogen beschikt, waardoor er in 2023 geen aanvullende maatregelen nodig zijn.

Onze beleidsdekkingsgraad was eind 2021 niet lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,1%. Wij hebben dan ook geen gebruik hoeven te maken van de mogelijkheid om langer de tijd te krijgen om te voldoen aan de huidige gestelde financiële eisen, zoals genoemd in de door de minister van SZW eind november 2019 gepubliceerde kamerbrief "Handelingsperspectief voorkomen onnodige pensioenkortingen".

Samenvatting van het actuariële resultaat

(bedragen * € 1.000)	Toelichting	2021	2020
Resultaat op premiebijdragen	20.1	(79.611)	(102.308)
Resultaat op waardeoverdrachten	20.2	551	548
Resultaat op beleggingen en verplichtingen	20.3	1.463.546	(493.377)
Resultaat op pensioenuitvoeringskosten	20.4	1.022	1.205
Resultaat op pensioenuitkeringen	20.5	(804)	(35)
Wijziging actuariële grondslagen	20.7	36.782	213.461
Overige resultaten	20.6	6.644	7.893
Saldo baten en lasten		1.428.130	(372.613)

In totaal is er een positief resultaat behaald van € 1,4 miljard. Dit volgt voornamelijk vanuit het positieve resultaat op beleggingen en verplichtingen (€ 1.464 miljoen), zowel door een stijging van de rente als door het beleggingsrendement. Daarnaast is een negatief resultaat van € 79,6 miljoen behaald op premiebijdragen, doordat de premiedekkingsgraad gedurende het jaar onder de actuele dekkingsgraad lag. Het resultaat door aanpassing van de actuariële grondslagen als onderdeel van de overige resultaten was € 36,8 miljoen positief, voornamelijk door verlaging van de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten van 3% naar 2,5%.

Samenvatting solvabiliteitstoets

SOLVABILITEITSTOETS				
(bedragen * € 1.000)	31-12-2021		31-12-2020	
S1: Renterisico	180.453	2,3%	100.839	1,2%
S2: Risico zakelijke waarden *	1.411.904	18,0%	1.512.811	17,9%
S3: Valutarisico	437.272	5,6%	469.084	5,6%
S5: Kredietrisico	359.939	4,6%	390.579	4,6%
S6: Verzekeringstechnisch risico	258.408	3,3%	300.140	3,6%
S10: Actief beheer	135.564	1,7%	168.623	2,0%
Diversificatie-effect	(988.902)	-12,6%	(1.062.103)	-12,6%
Totaal S (vereiste buffers) = vereist eigen vermogen	1.794.638	22,8%	1.879.973	22,2%
Technische voorzieningen	7.856.085		8.450.524	
Vereist vermogen	9.650.723		10.330.497	
Aanw ezig vermogen	9.500.128		8.666.437	
Tekort	(150.595)		(1.664.060)	

De berekening van de benodigde buffers is gebaseerd op de door de wetgever vastgestelde standaardmethode. Bij de bepaling van de totaal vereiste buffer is uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. De grootste risico's voor BPF Schilders volgens de solvabiliteitstoets zijn:

- Zakelijke waarden-risico: zakelijke waarden is een groot onderdeel (51%) van de strategische benchmark van BPF Schilders. Dit resulteert in een hoog risico volgens de solvabiliteitstoets.
- Kredietrisico: vastrentende waarden en krediet hebben kredietrisico. Ze vormen samen een groot deel (49%) van de strategische benchmark van BPF Schilders. Dit resulteert in een kredietrisico volgens de solvabiliteitstoets.
- Valutarisico: de USD- en JPY-valuta worden gedeeltelijk afgedekt en de opkomende marken-valuta worden niet afgedekt. Hierdoor ontstaat valutarisico voor BPF Schilders.

Het renterisico in de berekening van de buffers met de standaardmethode is laag vergeleken met de andere risico's. Het renterisico in de solvabiliteitstoets wordt bepaald met een renteschok die afhankelijk is van de hoogte van de rente. De rente was ultimo 2021 laag. Dit resulteert in een laag renterisico.

Grondslagen

In 2021 is een grondslagenonderzoek uitgevoerd en zijn de actuariële grondslagen geactualiseerd. De belangrijkste wijzigingen zijn de opslag voor toekomstige administratiekosten en de grondslag arbeidsongeschiktheid. Uit het onderzoek naar de toekomstige pensioenuitvoeringskosten blijkt dat een reservering van 2,5% (was 3%) van de voorziening voldoende is. De opslag is hierop aangepast waardoor de voorziening lager wordt. Daarnaast zijn de revalidatiekansen herzien. Dit betreft voornamelijk de aanpassing van de toepassing van de grondslag revalidatie bij de berekening van de voorziening voor arbeidsongeschiktheidspensioenen.

De economische grondslagen zijn aangepast aan de economische toekomstverwachtingen, zoals die door het fonds zijn vastgesteld, en de afgesproken loonontwikkeling in de cao.

Nieuwe Ultimate Forward Rate (UFR)

De nieuwe UFR wordt gefaseerd ingevoerd in vier gelijke stappen van 1 januari 2021 tot 1 januari 2024. In de dekkingsgraad is per 1 januari 2022 de tweede stap in de aanpassing van de UFR verwerkt. Het effect van deze aanpassing is ongeveer -1,1%-punt op de dekkingsgraad per 1 januari 2022. Dit is het effect van de aanpassing van de UFR per 1 januari 2022 waarbij 50% (2021: 25%) van de nieuwe UFR-methodiek wordt meegenomen. Bij volledige toepassing van de nieuwe UFR-methodiek zou het effect ongeveer 3,5% zijn. De actuele dekkingsgraad is berekend op basis van de actuele nominale rentetermijnstructuur. Deze is vastgesteld op basis van een gewogen gemiddelde van de huidige en de nieuwe UFR-parameters.

Indexatieachterstanden

Over het verleden zijn de volgende indexatieachterstanden ontstaan:

Ambitie en toeslag				
Jaar	Ambitie*	Verleende toeslag	Gemiste toeslag	Totale gemiste toeslag**
2009	3,36%	3,36%	0,00%	0,00%
2010	1,65%	0,00%	1,65%	1,65%
2011	2,00%	1,00%	1,00%	2,67%
2012	1,08%	0,77%	0,31%	2,98%
2013	2,00%	0,00%	2,00%	5,04%
2014	1,00%	0,00%	1,00%	6,09%
2015	2,25%	0,00%	2,25%	8,48%
2016	1,31%	0,00%	1,31%	9,90%
2017	0,00%	0,00%	0,00%	9,90%
2018	1,47%	0,00%	1,47%	11,52%
2019	1,47%	0,50%	0,97%	12,60%
2020	1,64%	0,00%	1,64%	14,45%
2021	0,99%	0,00%	0,99%	15,58%
2022	2,57%	0,00%	2,57%	18,55%

* Als maatstaf voor toeslagverlening geldt tot en met 1-1-2015 de algemene loonontwikkeling en vanaf 1-1-2015 de prijsontwikkeling.

** De totale gemiste indexatie is samengesteld bepaald.

De financiële positie van het fonds per 30 september 2021 bood geen ruimte voor het verlenen van toeslag per 1 januari 2022. De beleidsdekkingsgraad per 30 september 2021 bedroeg namelijk 108,6%. De toeslagambitie voor 2022 was 2,57%, dus de totale gemiste toeslag loopt verder op naar 18,55%.

Pensioenpremie

In 2021 is de premie gestegen ten opzichte van voorgaande jaren. De opdrachtgevers van BPF Schilders hebben deze premie, vanuit de behoefte aan stabiliteit, voor vijf jaar (2021-2025) vastgezet op 30,1% voor alle deelnemers.

Uitgangspunt voor de vaststelling van de premie is de zuiver kostendeekkende premie, die bestaat uit de volgende onderdelen:

1. de actuariële benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen;

2. een opslag voor uitvoeringskosten;
3. een solvabiliteitsopslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen.

Pensioenfondsen mogen voor de vaststelling van de premie ook gebruikmaken van de zogeheten gedempte kostendekkende premie. Dit gebeurt op basis van het verwachte portefeuillerendement gecorrigeerd voor inflatie of een voortschrijdend gemiddelde van de rentetermijnstructuur met een maximumperiode van tien jaar. BPF Schilders heeft gekozen voor de gedempte kostendekkende premie op basis van het verwachte portefeuillerendement, omdat deze het beste past bij haar risicobereidheid, haar ambitie en het daarop geënte beleggingsbeleid.

Conform de wettelijke vereisten wordt daarbij een afslag gehanteerd voor de verwachte prijsinflatie en is de curve voor zowel de rente als de prijsinflatie voor een periode van vijf jaar vastgezet.

Premievaststelling en –toetsing:

De kostendekkende premie wordt vooraf getoetst bij het vaststellen van het feitelijke premiepercentage en de actualisatie van de grondslagen voor het komende jaar. Op basis van de toetsing in de premienotitie voor 2021 is de kostendekkende premie voor 2021 vastgesteld op 30,1%. Het feitelijk premiepercentage voor 2021 van 30,1% is daarmee kostendekkend.

De vooraf getoetste kostendekkende premie is opgenomen in de volgende tabel.

Hieronder zijn de verschillende premies uitgesplitst. De bovenste regel geeft de zuiver kostendekkende en de gedempte premie weer. Wanneer de feitelijke premie wordt vergeleken met de gedempte premie is een positief verschil te bestemmen als premieruimte, die ten goede komt aan de financiële positie van het fonds.

EX-ANTE PREMIETO EISING		
(bedragen * € 1.000)	Kosten-dekkende premie	Gedempte premie
Actuarieel benodigde koopsom	198.451	75.168
Uitvoeringskosten	9.365	9.365
Solvabiliteit	45.842	17.364
Toevoeging indexatie	-	31.891
Totale kostendekkende premie	253.658	133.788
Feitelijke pensioenpremie	133.789	133.789

Realisatie kostendekkende premie verslagjaar:

De in 2021 gerealiseerde resultaten op basis van de vooraf getoetste kostendekkende premie zijn opgenomen in de volgende tabel.

EX-POST PREMIEREALISATIE		
(bedragen * € 1.000)	Kosten-dekkende premie	Gedempte premie
Actuarieel benodigde koopsom	206.780	80.099
Uitvoeringskosten	8.618	8.618
Solvabiliteit	45.905	17.782
Toevoeging indexatie	-	28.476
Totale kostendekkende premie	261.303	134.975
Feitelijke pensioenpremie	136.807	136.807

Ook de gerealiseerde kostendekkende premie voldoet aan de feitelijke premie. De belangrijkste verschillen tussen de ex-ante- en ex-post-toetsing worden veroorzaakt doordat de gerealiseerde uitvoeringskosten afwijken van de prognose en door bestandsontwikkeling. Daardoor zijn het bestand en daarmee de bedragen hoger geworden.

Pensioenpremie vanaf 2022

Vanaf 2021 is de gedempte kostendekkende premie vastgesteld met een nieuwe rente en prijsinflatie, namelijk per 30 september 2020. Daarnaast is de kostendekkende premie ook vastgesteld met lagere maximale rendementen op zakelijke waarden. Deze aanpassingen hebben geleid tot een stijging van de gedempte kostendekkende premie vanaf 2021.

Met sociale partners zijn nieuwe premieafspraken gemaakt. Vanaf 2021 is de premie 30,1%. Omwille van de stabiliteit is deze opnieuw voor een periode van vijf jaar vastgesteld. Voor BPF Schilders was er eind 2021 geen aanleiding om het premieniveau aan te passen, daarom blijft de premie van 30,1% ook in 2022 van toepassing.

3. Hoe presteerde BPF Schilders in 2021 en wat kostte dat?

Wat is de financiële opzet van BPF Schilders?

BPF Schilders voert haar taken op het gebied van vermogensbeheer uit binnen de volgende kaders:

- De afspraken die BPF Schilders heeft gemaakt met haar opdrachtgevers.
- De vier maatstaven van de risicohouding van BPF Schilders, waarmee het pensioenfonds haar beleidsuitgangspunten verwoordt ten aanzien van verwacht pensioenresultaat en de kans op toeslagen en verlagingen. Deze vormen de basis voor de financiële opzet en het beleggingsbeleid.

De haalbaarheidstoets van 2021 laat zien dat BPF Schilders voldoet aan de risicohouding. Het verwachte pensioenresultaat van 99% is hoger dan de vastgestelde ondergrens van 90%. Ook is de afwijking in een slechtweerscenario van 36% lager dan het gekozen maximum van 50%. Er zijn geen aanvullende maatregelen noodzakelijk.

Beleggen om de ambitie te realiseren, risico's worden deels afgedekt

Het beleggingsbeleid van BPF Schilders kenmerkt zich door spreiding van het vermogen over diverse beleggingscategorieën, waarbij een goed rendement wordt nagestreefd tegen acceptabele risico's. Waar mogelijk wil BPF Schilders met haar beleggingen bovendien bijdragen aan een meer duurzame wereld. Het gevoerde beleggingsbeleid in 2021 is vergelijkbaar met dat van 2020. Er zijn geen

wijzigingen geweest in de strategische asset allocatie van het fonds ten opzichte van 2020.

Een risico dat gedeeltelijk wordt afgedekt is het renterisico. 25% van het nominale renterisico van de pensioenverplichtingen wordt afgedekt om de beweeglijkheid van de dekkingsgraad door renteveranderingen te beperken. BPF Schilders kiest er heel bewust voor om het genoemde renterisico voor een belangrijk deel open te laten in de huidige omgeving, waarin de rente nog steeds heel laag is. Mocht de rente weer gaan stijgen, bijvoorbeeld door een aantrekkende economische groei en/of een oplopende inflatie, dan zorgt deze keuze ervoor dat de positieve impact op de dekkingsgraad groot zal zijn. Ook afgelopen jaar is het renteafdekkingsbeleid besproken. Het bestuur heeft daarbij besloten het renteafdekkingsbeleid in stand te houden. In onze risicoanalyses houdt BPF Schilders ook rekening met de situatie dat de rente niet stijgt.

Een ander risico dat grotendeels wordt afgedekt, is het valutarisico van ontwikkelde markten. Ongeveer de helft van de beleggingen van BPF Schilders wordt buiten de eurozone belegd. Om ervoor te zorgen dat de waarde van deze beleggingen niet te veel wijzigt door veranderingen in wisselkoersen, dekt het pensioenfonds het valutarisico van Amerikaanse dollars ten opzichte van de euro voor 70% af. Het valutarisico van Britse ponden en Japanse yen is voor 100% afgedekt. Het valutarisico van opkomende markten wordt niet afgedekt.

BPF Schilders gelooft dat maatschappelijk verantwoord beleggen op lange termijn een positief effect heeft op het rendement van de portefeuille en bovendien de risico's verlaagt. Voor de deelnemers is niet alleen een goede financiële toekomst van belang, maar ook een goede, veilige en sociale leefomgeving. De bijlage 'Rapportage verantwoord beleggen' bevat een overzicht van de verschillende activiteiten in het kader van verantwoord beleggen.

Rendement

Het nettorendement van de beleggingsportefeuille, inclusief de zogeheten valuta overlay, bedroeg 10,0% in 2021. Bijna alle beleggingscategorieën behaalden afgelopen jaar een positief rendement. Aandelen ontwikkelde markten, alternatieve aandelen, private equity en beursgenoteerd vastgoed behaalden flink positieve rendementen tussen de 31% en 42%. Twee vastrentende categorieën behaalden een licht negatief rendement. Dit waren bedrijfsobligaties ontwikkelde markten en EMD LC met rendementen van respectievelijk -1% en -2%. Het renteafdekkingsmandaat behaalde een rendement van -12% door de opgelopen rente in 2021.

Het rendement van de portefeuille (10,0%) was hoger dan het rendement van de benchmark (9,8%). De positieve relatieve performance van circa 0,2%-punt werd voornamelijk veroorzaakt door het relatieve rendement van aandelen opkomende markten (+4,9%), hypotheek (+3,6%) en het renteafdekkingsmandaat (+2,0%). Negatieve uitschieters qua relatief rendement waren vooral alternatieve aandelenstrategieën (-1,1%) en bedrijfsobligaties en high yield opkomende markten (-0,8%).

De navolgende tabel geeft een overzicht van de beleggingsresultaten in 2021:

	Beleggingen en rendement				31-12-2021		
	Allocatie		Bruto rende- ment	Kosten	Netto rende- ment	Netto bench- mark	Out perfor- mance**
	€ x 1 mln	In %					
Zakelijke waarden	5.265,1	55,6%	27,14%	0,27%	26,87%	27,30%	-0,34%
Aandelen ontwikkelde markten	2.014,5	21,2%	30,60%	0,07%	30,52%	30,68%	-0,12%
Aandelen opkomende markten	385,1	4,1%	12,47%	0,45%	12,01%	6,80%	4,88%
Alternatieve aandelenstrategieën	1.697,4	17,9%	31,25%	0,13%	31,12%	32,52%	-1,06%
Private Equity*	55,7	0,6%	50,33%	8,69%	41,64%	106,25%	-31,32%
Beursgenoteerd vastgoed	345,7	3,7%	36,77%	0,06%	36,71%	36,76%	-0,03%
Privaat vastgoed	461,1	4,9%	12,76%	0,44%	12,32%	11,40%	0,83%
Infrastructuur	305,4	3,2%	10,45%	0,83%	9,63%	9,92%	-0,27%
Afbouwportefeuilles	0,2	0,0%	1,86%	0,57%	1,28%	-0,57%	1,87%
Krediet	2.738,1	28,9%	3,02%	0,22%	2,80%	2,36%	0,43%
Bedrijfsobligaties ontwikkelde markten	929,2	9,8%	-0,71%	0,16%	-0,87%	-0,94%	0,07%
High Yield ontwikkelde markten	546,3	5,8%	11,70%	0,33%	11,37%	11,24%	0,11%
Emerging market credits	372,9	3,9%	7,46%	0,27%	7,19%	8,08%	-0,82%
Emerging Markets Debt	485,1	5,1%	-1,92%	0,12%	-2,04%	-1,91%	-0,14%
Hypotheken	404,6	4,3%	3,46%	0,29%	3,17%	-0,43%	3,61%
Vastrentende waarden	1.656,1	17,5%	-11,91%	0,10%	-12,01%	-13,08%	1,23%
Renteafdeckingsmandaat	1.516,2	16,0%	-12,01%	0,08%	-12,08%	-13,79%	1,98%
Kas en overig	139,9	1,5%					
Valuta overlay	192,3-	-2,0%					
Totaal	9.467,0	100,0%	10,31%	0,30%	10,00%	9,83%	0,15%

* Om technische redenen wijkt de private equity benchmark van 106,25% af van private equity benchmarks in de markt. Door afbouw van de private equity portefeuille is de portefeuille minder goed te vergelijken met de benchmark.

** BPF Schilders berekent de relatieve performance cijfers op geometrische basis: de relatieve performance van de portefeuille ten opzichte van de benchmark, uitgedrukt als een percentage van de eindwaarde van de benchmark. Hierdoor komen de netto performance cijfers niet geheel overeen met het verschil tussen de nettorendementen van de categorieën/portefeuille en de nettorendementen van de benchmark.

Zakelijke waarden

Het rendement van zakelijke waarden kwam uit op maar liefst 26,9%. De meeste risicovolle beleggingscategorieën presteerden erg goed in 2021. De belangrijkste redenen waren de beter dan verwachte winstcijfers van bedrijven, maar vooral het zeer ruime monetaire beleid van centrale banken en fiscale beleid van overheden. Binnen zakelijke waarden behaalde private equity het hoogste rendement (+41,6%), maar ook alternatieve aandelenstrategieën en aandelen ontwikkelde markten presteerden erg goed met rendementen boven de 30%. Opvallend was dat aandelen opkomende markten qua absoluut rendement duidelijk achterbleven bij andere aandelencategorieën. Deze categorie presteerde daarentegen wel heel goed in relatieve zin met outperformance van bijna 5%. De minst presterende categorie binnen zakelijke waarden was infrastructuur met een rendement van circa 10%.

Krediet

Binnen krediet presteerden de meest risicovolle categorieën beter dan de minder risicovolle categorieën. De hoogste rendementen werden behaald door high yield ontwikkelde markten (+11,4%) en Emerging markets credits (+7,2%). EMD LC viel tegen met een rendement van -2,0% bij een benchmark van -1,9%. Bij de minder risicovolle kredietcategorieën behaalde bedrijfsobligaties ontwikkelde markten een rendement van -0,9%, terwijl hypotheke het een stuk beter deden met een rendement van +3,2%.

Vastrentende waarden en het integrale renteafdeckingsmandaat

Vastrentende waarden en het integrale renteafdeckingsmandaat zorgden in 2021 voor een flink negatief absoluut rendement (-12,0%), doordat de rentes opliepen. Het rendement op de portefeuille presteerde wel beter dan het rendement van de benchmark. Het relatieve rendement bedroeg +2,0%. Rentes van staatsobligaties bewegen niet gelijk met swaprentes waarmee de verplichtingen worden gewaardeerd. Een van de redenen van de positieve relatieve performance van het integrale renteafdeckingsmandaat was het verschil in de beweging van swaprentes versus rentes op staatsobligaties.

Valutarisico

Net als een deel van het renterisico wordt ook het valutarisico afgedekt met behulp van derivaten. Deze vallen onder de categorie valuta overlay. De impact van de Amerikaanse dollar is hierin dominant. In 2021 is de Amerikaanse dollar met circa 7% gestegen ten opzichte van de euro. De euro/dollar koers ging van 1,22 naar 1,14. De beleggingen in Amerikaanse dollars stegen daardoor in waarde, gemeten in euro's. De Amerikaanse dollar wordt in het valutabeleid voor 70% afgedekt ten opzichte van de euro. Het positieve valutarendement op de Amerikaanse beleggingen werd dan ook grotendeels tenietgedaan door een negatief resultaat op de valuta overlay (-2,2%).

Z-score en performancetoets

De performancetoets over 2021 wordt berekend op basis van de Z-scores van vijf opeenvolgende jaren. De Z-score is een voor kosten en risico gecorrigeerde (outperformance) maatstaf. Daarbij wordt het rendement van de portefeuille vergeleken met het rendement van de vooraf vastgestelde normportefeuille. Als de performancetoets niet wordt gehaald, vervalt de verplichtstelling voor de werkgevers die bij BPF Schilders zijn aangesloten. Onderstaande tabel geeft de Z-score en de performancetoets van de afgelopen vijf jaar weer.

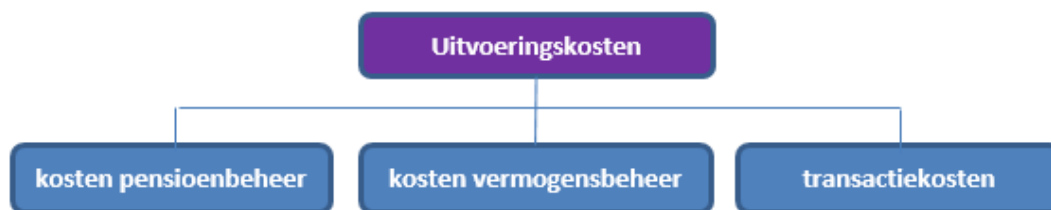
Z-score en performancetoets		
Jaar	Z-score	Performancetoets
2017	0,45	0,56
2018	0,11	0,47
2019	0,04	0,44
2020	0,05	0,25
2021	0,40	0,47

De Z-scores vanaf 2017 bepalen de performancetoets. Dit betekent dat de Z-score van 2016 uit de berekening is weggefallen en wordt vervangen door de Z-score van 2021. De Z-score van 2021 bedraagt 0,40 en is hoger dan de Z-score van 2016 van -0,07. De score van 0,47 voor de performancetoets van 2021 is hoger dan de grens van -1,28. BPF Schilders slaagt dan ook ruimschoots voor deze toets¹. Het rendement van de feitelijke portefeuille in 2022 mag maximaal 5,61%-punt achterblijven op het rendement van de normportefeuille, om ook in 2022 te slagen voor de performancetoets.

Uitvoeringskosten

Het op adequate wijze beheersen van de uitvoeringskosten is voor BPF Schilders een belangrijke doelstelling. De bedragen zijn vaak aanzienlijk en de deelnemers verlangen uitleg over het nut en de noodzaak van deze kosten. Bij de rapportage over de uitvoeringskosten worden de aanbevelingen van de Pensioenfederatie als uitgangspunt genomen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de kosten van pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten. De algemene kosten worden, indien mogelijk, specifiek toegewezen aan pensioenbeheer of aan vermogensbeheer. Als dit niet mogelijk is, worden de kosten met een sleutel verdeeld over beide categorieën.

¹ Dit is conform art. 5a Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000

De kosten van pensioenbeheer worden uitgedrukt in kosten per deelnemer per jaar. BPF Schilders heeft de ambitie om deze kosten vergelijkbaar te laten zijn met de kosten van vergelijkbare pensioenfondsen.

De kosten van vermogensbeheer worden uitgedrukt als een percentage van het gemiddeld belegd vermogen. BPF Schilders heeft als doelstelling om de kosten van vermogensbeheer in vergelijking met soortgelijke pensioenfondsen onder het benchmarkniveau te houden.

Voor transactiekosten heeft BPF Schilders geen doelstelling geformuleerd. Transactiekosten laten zich lastig inschatten omdat ze sterk afhankelijk zijn van de hoeveelheid transacties gedurende het jaar. Het aantal transacties hangt mede af van het gevolgde beleggingsbeleid en de marktomstandigheden gedurende het jaar.

Kosten vermogensbeheer

De kosten van vermogensbeheer zijn in 2021 gestegen ten opzichte van 2020: 0,30% in 2021 tegenover 0,27% in 2020.

Het kostenniveau van BPF Schilders wordt voor een belangrijk deel bepaald door twee belangrijkste beleidskeuzes:

1. De strategische beleggingsmix: hoeveel wordt in aandelen belegd, hoeveel in vastrentende waarden en hoeveel in minder liquide beleggingen, zoals privaat vastgoed en infrastructuur?
2. De wijze van implementatie: belegt BPF Schilders vooral passief, waarbij ze de geselecteerde benchmarks volgt of probeert ze door actief beleggen de markt te verslaan?

BPF Schilders heeft voor het grootste deel van haar beleggingen gekozen voor een passieve aanpak waardoor ze met lage kosten het marktrendement behaalt. Voor de minder liquide beleggingen is dit niet altijd mogelijk en moeten meer kosten worden gemaakt. Deze kosten worden veroorzaakt door een hogere basisvergoeding, maar ook door de prestatieafhankelijke vergoedingen die gebruikelijk zijn binnen een aantal van deze categorieën. Het beleid van BPF Schilders is erop gericht om waar mogelijk de prestatieafhankelijke vergoedingen zo laag mogelijk te houden. Desondanks rechtvaardigen de rendementen die behaald kunnen worden deze extra kosten, maar ook de spreiding die daarmee in de beleggingsmix bereikt kan worden, vormt op zich al voldoende reden om ook hierin te blijven beleggen.

Transparantie is een van de kernwaarden van BPF Schilders. Het liefst zou het fonds alle kosten inzichtelijk willen maken, maar deze zijn niet altijd direct te herleiden. In die gevallen wordt gebruik gemaakt van schattingen om het streven naar zo volledig mogelijke transparantie waar te maken. Ongeveer 2,9% van de kosten in de tabel is gebaseerd op schattingen en 87,1% is gebaseerd op harde gegevens. Daarnaast is het 'look through' principe gebruikt. Hierbij worden de kosten van vermogensbeheer van beleggingen via beleggingsfondsen zichtbaar en

meegenomen in de totale vermogensbeheerkosten. Deze beleggingsstructuren verhinderen het inzicht in de totaal gemaakte kosten daardoor niet.

Het beperken van de kosten voor vermogensbeheer is een streven, maar tegenover de kosten staat het behaalde rendement. Rendement kan alleen maar worden beoordeeld in relatie tot de gemaakte kosten en het risico dat wordt genomen. Dat is ook de essentie van de beleggingsmix: rendement, risico en uitvoeringskosten.

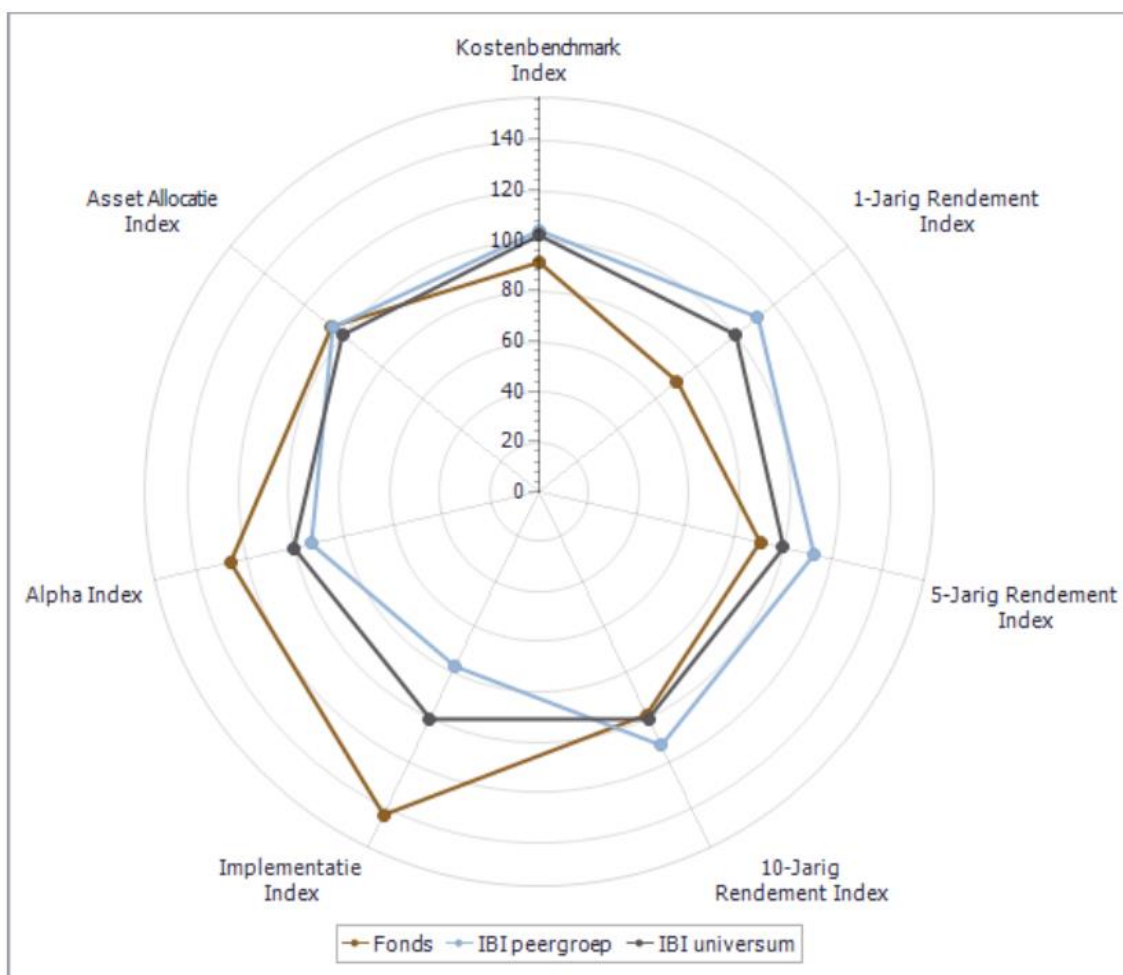
x € 1.000	Kosten vermogensbeheer per beleggingscategorie							
	2021				2020			
	Gem. belegd vermogen	Beheer vergoeding	Prestatie afhankelijke vergoeding	Netto rendement	Gem. belegd vermogen	Beheer vergoeding	Prestatie afhankelijke vergoeding	Netto rendement
Zakelijke waarden	4.865.541	9.167	4.025	26,87%	4.063.206	8.191	595-	3,35%
Aandelen ontwikkelde markten	1.910.516	1.145	268	30,52%	1.631.446	991	205	7,89%
Aandelen opkomende markten	382.614	1.733		12,01%	314.730	1.399		5,31%
Alternatieve aandelenstrategieën	1.554.852	2.053		31,12%	1.260.801	1.654		0,58%
Private Equity	44.631	461	3.415	41,64%	53.697	772	1.102-	-12,79%
Beursgenoteerd vastgoed	297.228	164		36,71%	204.225	121		-15,79%
Privaat vastgoed	423.147	1.868		12,32%	403.563	1.655		5,17%
Infrastructuur	252.388	1.742	342	9,63%	194.575	1.598	302	-0,13%
Afbouwportefeuilles	165	1		1,28%	169	1		3,39%
Krediet	2.681.699	5.910		2,80%	2.513.222	5.520		0,00%
Bedrijfsobligaties ontwikkelde markten	933.392	1.506		-0,87%	982.686	1.591		3,47%
High Yield ontwikkelde markten	516.972	1.720		11,37%	462.928	1.598		-0,50%
Emerging market credits	348.634	945		7,19%	313.892	709		-2,05%
Emerging Markets Debt	486.574	596		-2,04%	459.697	678		-5,91%
Hypotheken	396.127	1.143		3,17%	294.019	945		4,59%
Vastrentende waarden	1.507.271	1.559		-12,01%	1.421.988	1.931		15,06%
Renteafdeckingsmandaat	1.423.633	1.075		-12,08%	1.353.324	1.103		15,36%
Kas en overig	83.638	484			68.664	828		
Valuta overlay	65.318-	-			44.201-	-		
Vergoeding uitvoeringsorganisatie algemeen		3.912				3.748		
Doorbelaste algemene kosten*		2.571				2.561		
Totaal	8.989.193	23.119	4.025	10,00%	7.954.215	21.949	595-	6,34%
Kosten vermogensbeheer in percentage		0,26%	0,04%			0,28%	-0,01%	

* De algemene kosten worden via een verdeelsleutel verdeeld over pensioenbeheer en vermogensbeheer. De aan vermogensbeheer doorbelaste algemene kosten bevatten onder andere de kosten van het bestuur, bestuurscommissies, toezicht, externe accountant, externe actuaris en overige algemene kosten.

Waarom stegen de kosten van vermogensbeheer met 0,03% van 0,27% in 2020 naar 0,30% in 2021? Dit zijn de belangrijkste ontwikkelingen die de relatieve omvang van deze kostenstijging verklaren:

1. Een hogere prestatieafhankelijke vergoeding. Door het sterke herstel van de financiële markten in 2021 lieten de rendementen van de categorie zakelijke waarden een sterke stijging zien in 2021. Met name steeg het nettorendement van private equity, van -12,79% in 2020 naar 41,64% in 2021. Externe managers binnen de beleggingscategorie private equity hebben daarom hogere reserveringen voor prestatievergoedingen opgenomen in 2021. De prestatieafhankelijke vergoeding binnen de beleggingscategorie infrastructuur viel lager uit in 2021 en kwam uit op 0,13%, tegenover 0,16% in 2020. De totale prestatieafhankelijke vergoeding bedroeg 0,04% (€ 4 miljoen), in 2020 was dit -0,01% (€ -595 duizend).
2. Een lagere beheervergoeding. De beheervergoeding daalde van 0,28% in 2020 naar 0,26% in 2021. De beheervergoeding binnen de beleggingscategorie infrastructuur daalde met name als gevolg van het vergroten van het aandeel beleggingen in het PGGM Infrastructuur Fund. Door de lagere tarieven van het beleggingsfonds, in vergelijking met de tarieven van de overige infrastructuurbeleggingen, daalden de beleggingskosten binnen deze categorie. Daarnaast is het belang in private equity verder afgebouwd in 2021, waarbij het vrijgekomen bedrag grotendeels is belegd in beursgenoteerde aandelen, een categorie met lagere beheervergoedingen. Mede door deze ontwikkelingen daalde de beheersvergoeding per saldo met 0,02%; van 0,28% in 2020 naar 0,26% in 2021.

De kosten worden vergeleken met die van andere pensioenfondsen door Institutioneel Benchmarking Instituut (IBI). Het IBI-onderzoek wordt altijd met één jaar vertraging uitgevoerd. De peergroep waarmee BPF Schilders voor het vermogensbeheer wordt vergeleken, bestond in 2020 uit negen pensioenfondsen met een beheerd vermogen groter dan € 5 miljard (2019: veertien pensioenfondsen met een beheerd vermogen tussen € 1 en € 10 miljard). Uit die vergelijking kwam naar voren dat de kosten van het vermogensbeheer van BPF Schilders in 2020 lager waren dan de benchmark. Dit is zichtbaar in de volgende grafiek:

Uit deze grafiek blijkt dat BPF Schilders lagere kosten heeft voor vermogensbeheer in vergelijking met de peergroep. Daarnaast heeft het fonds een wel lager vijfjarig rendement gehaald.

Transactiekosten

Op de transactiekosten van zowel 2020 als 2021 is 'look through' toegepast. De transactiekosten bedroegen in 2021 € 14,3 miljoen, wat neerkomt op 0,16% van het gemiddeld belegd vermogen. In 2020 was dit € 14,2 miljoen, ofwel 0,18% van het gemiddeld belegd vermogen. De per saldo hogere transactiekosten binnen de categorie zakelijke waarden in 2021 worden met name veroorzaakt door hogere acquisitiekosten binnen de categorie infrastructuur. Dit is het gevolg van nieuwe investeringen. Daarnaast is een instapvergoeding betaald voor het vergroten van het aandeel in het PGGM Infrastructure Fund. De transactiekosten binnen de beleggingscategorie vastrentende waarden zijn daarentegen afgenomen in 2021. Dit is met name het gevolg van lager verhandelde volumes. Binnen de categorie krediet zien we eveneens een daling van de transactiekosten. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat het aandeel in de beleggingscategorie hypotheek minder sterk is uitgebreid in 2021. Dit heeft ertoe geleid dat acquisitiekosten binnen de categorie krediet lager zijn in 2021, in vergelijking met transactiekosten binnen deze categorie in 2020.

Transactiekosten per beleggingscategorie		
x € 1.000	2021	2020
Zakelijke waarden	6.387	2.848
Krediet	7.018	8.712
Vastrentende waarden	933	2.661
Totaal	14.338	14.221

Aansluiting jaarrekening

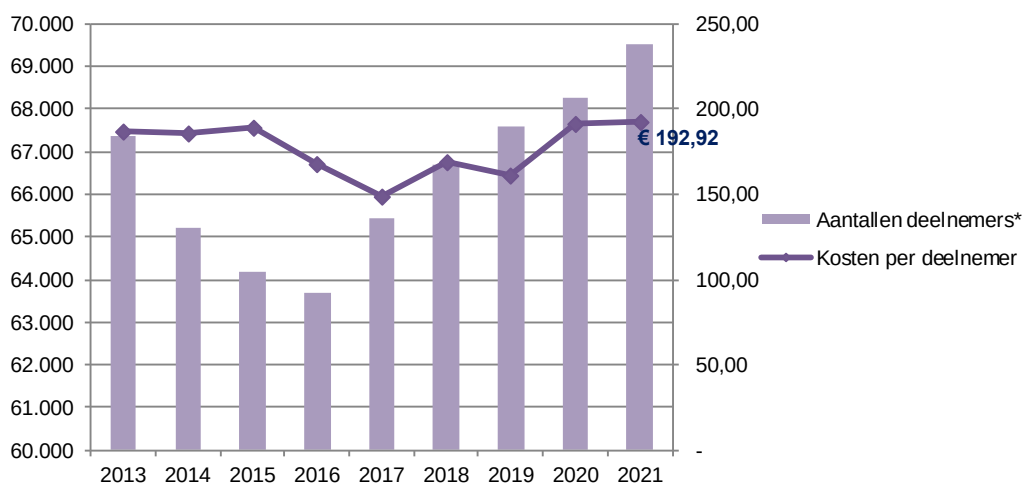
Voor de kostenpresentatie in het jaarverslag (en de jaarrekening) volgen we de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening bevat daardoor alleen de aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten. In de verantwoording door het bestuur volgen we de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en worden ook de indirecte kosten meegenomen. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen de kosten van het vermogensbeheer en de transactiekosten. Deze indirecte vermogensbeheer- en transactiekosten worden in de jaarrekening ten laste gebracht van het behaalde rendement. Daarom is de presentatie van de totale kosten van het vermogensbeheer in de jaarrekening lager.

Aansluiting jaarrekening met totale vermogensbeheer en transactiekosten					
x € 1 mln	Vermogens- beheerkosten (excl. prestatieafhan- kelijke vergoedingen)	Prestatie- afhankelijke vergoedingen	Totaal vermogens- beheer vergoeding	Transactie kosten	Totaal vermogens beheer en transactie- kosten
Beheervergoedingen	10,0		10,0		10,0
Bewaarloon	0,7		0,7		0,7
Overige kosten	2,6		2,6		2,6
Directe kosten opgenomen in de jaarrekening	13,3	0,0	13,2	0,0	13,2
Indirecte kosten, onderdeel waardeveranderingen beleggingen	9,8	4,0	13,8	14,3	28,2
Totaal 2021	23,1	4,0	27,0	14,3	41,4
Kosten in percentage gemiddeld belegd vermogen	0,26%	0,04%	0,30%	0,16%	0,46%
Totaal 2020	21,9	-0,6	21,4	14,2	35,6
Kosten in percentage gemiddeld belegd vermogen	0,28%	-0,01%	0,27%	0,18%	0,45%

Kosten pensioenbeheer

In 2021 bedroegen de totale kosten van de uitvoering van de pensioenregeling € 13,4 miljoen (2020: € 13,1 miljoen). BPF Schilder beoordeelt de kosten op basis van de kosten per deelnemer. De kosten kwamen overeen met € 192,92 (2020: € 191,33) per deelnemer. De uitvoeringskosten zijn licht hoger dan in 2020. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door werkzaamheden met betrekking tot de oriëntatiefase voor de nieuwe pensioenregeling en indexatie van de prijsafspraken met PGGM voor het uitvoeren van de pensioenregeling en bestuursondersteuning.

In de afgelopen jaren liet de ontwikkeling van de kosten per deelnemer het volgende beeld zien:

*Het aantal deelnemers is de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden.

De kosten zijn vergeleken met die van andere pensioenfondsen door middel van het IBI-onderzoek 2021 (over het verslagjaar 2020). De peergroep waarmee BPF Schilders voor het pensioenbeheer worden vergeleken, bestond in 2020 uit acht andere bedrijfstakpensioenfondsen met meer dan 30 duizend deelnemers (2019: zes andere bedrijfstakpensioenfondsen met minder dan 100 duizend deelnemers). Uit die vergelijking kwam naar voren dat de kosten van BPF Schilders voor pensioenbeheer per deelnemer (na doorbelasting aan vermogensbeheer) over 2020 circa 50% hoger (2019: circa 27% lager) zijn dan de benchmark en dat de uitvoering van BPF Schilders zich kenmerkt door een hoog serviceniveau en een complexe regeling. Vanaf 2020 is BPF Schilders in een andere peergroep ingedeeld. Dat heeft effect op de vergelijkbaarheid van de cijfers.

Naast de kosten voor pensioenbeheer is ook de toewijzing van een deel hiervan aan vermogensbeheer, onderdeel van de kosten per deelnemer. BPF Schilders bespreekt jaarlijks vooraf de verdeelsleutels. De grondslag voor het vaststellen van deze verdeelsleutels is het kenmerk van de uit te voeren activiteiten. Wanneer de kosten gemaakt worden voor het onderdeel vermogensbeheer worden ze doorbelast. Dit betreft bijvoorbeeld de vacatiegelden van de commissie vermogensbeheer, deze worden voor 100% toegewezen aan vermogensbeheer.

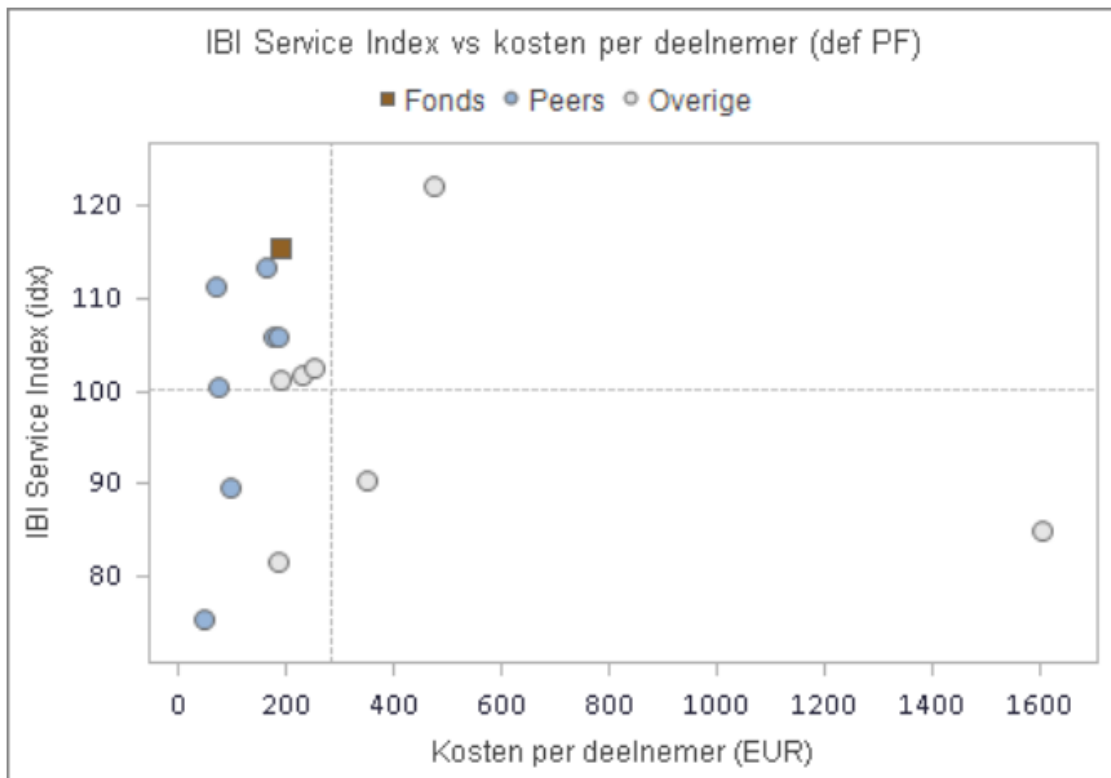
De toewijzing van de kosten verhield zich ten opzichte van de peergroep van BPF Schilders over 2020 als volgt:

Algemene kosten per deelnemer (in EUR)	BPFS	IBI peergroep	IBI universum
Algemene kosten per deelnemer (o.b.v. definitie Pensioenfederatie)	42	61	235
Aan vermogensbeheer doorbelaste kosten per deelnemer (o.b.v. definitie Pensioenfederatie)	20	25	63

Uit deze grafiek blijkt dat de pensioenregeling van BPF Schilders een hogere complexiteit heeft, met daarbij een hoge mate van automatisering.

Onderstaande grafiek toont de vergelijking van de pensioenbeheerkosten met die van andere pensioenfondsen:

4. Hoe bestuurd BPF Schilders in 2021?

Samenstelling

- De heer Elvan is op 22 april 2021 toegetreden tot het bestuur als onafhankelijk bestuurslid Risicomanagement. Hij fungeert tevens als sleutelfunctiehouder (SFH) Risicobeheer. Hij vult de vacature in die in 2020 was ontstaan.
- Mevrouw Van Veldhuizen is per 1 november 2021 afgetreden als werknemersvoorzitter van het bestuur vanwege het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd. Zij is opgevolgd door de heer Boot.

De samenstelling van de fondsgremia per 31 december 2021 is weergegeven in de onderstaande tabel. BPF Schilders is ervan overtuigd dat een divers samengesteld bestuur een beter bestuur is.

SAMENSTELLING NAAR GESLACHT EN LEEFTIJDOPBOUW								
	leeftijd							
	man	vrouw	20 tot 30	30 tot 40	40 tot 50	50 tot 60	60 tot 70	70 tot 80
Bestuur	6	2	-	1	3	3	1	-
Verantwoordingsorgaan	8	3	-	-	2	1	4	4
Raad van toezicht	1	2	-	-	1	1	1	-

Bestuurlijke zelfevaluatie

Het bestuur heeft de bestuurlijke zelfevaluatie uitgevoerd aan de hand van een themalijst die is voortgekomen uit individuele evaluatiegesprekken met bestuursleden. Er komt veel op het bestuur af en naast de reguliere agenda wordt een aantal verandertraject doorlopen. De juiste inrichting van de bestuursondersteuning, juiste samenstelling van het (dagelijks) bestuur, bestuurlijke werkgroepen en commissies en de strategische focus van het bestuur helpen het bestuur goed te functioneren. Er is onderling veel vertrouwen en de

onderlinge samenwerking is professioneel en plezierig. Dit geldt ook voor de samenwerking met het Verantwoordingsorgaan, de Raad van Toezicht en de sociale partners. Afgesproken is verder dat het bestuur van BPF Schilders zolang dat mogelijk is fysiek vergadert tijdens bestuursvergaderingen en voor andere vergaderingen veel gebruik wordt gemaakt van online vergaderen. Dit scheelt reistijd en reiskosten en draagt bij aan de efficiency. De bestuursleden spreken hun vertrouwen uit in de verdere samenwerking.

Permanente Educatie

Het bestuur besteedt veel aandacht aan de versterking van zijn deskundigheid. Jaarlijks wordt een opleidingsplan vastgesteld. De permanente educatie van het bestuur is in 2021 ingevuld met acht vooraf geplande en voorbereide sessies ter voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel en de keuze voor de toekomstige pensioenregeling van BPF Schilders. Voor het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en sociale partners zijn in 2021 soortgelijke themasessies gehouden.

Tijdens de themasessies is naast de nieuwe pensioenregeling, onder andere gesproken over de toekomststrategie van BPF Schilders, de uitkomst van de ALM-studie en de financiële opzet van BPF Schilders. Ook is aandacht besteed aan compliance en integriteit (ongewenst gedrag en de rol van de vertrouwenspersoon). De uitwerking van de centrale vraag van de eigen risicobeoordeling (ERB) en de uitvoering van de ERB aan de hand van vooraf gekozen scenario's is behandeld tijdens een speciale sessie. Om de IT-kennis te vergroten heeft het gehele bestuur een IT-cursus gevolgd.

Vergoeding

In het verslagjaar is een evaluatie uitgevoerd van het beloningsbeleid van BPF Schilders. Het bestuur heeft naar aanleiding van de evaluatie geconcludeerd dat de huidige methodiek tot een passende vergoeding leidt en heeft besloten om het beloningsbeleid niet te wijzigen.

In de onderstaande tabel zijn de over 2021 uitbetaalde vergoedingen van het dagelijks bestuur en de overige bestuursleden uitgesplitst:

Uitbetaalde vergoedingen aan het bestuur		
(bedragen * € 1)	2021	2020
Bestuurskosten:		
- Leden dagelijks bestuur		
vacatievergoeding	188.630	261.185
reiskosten	702	3.274
btw *	<u>9.450</u>	<u>43.065</u>
	198.782	307.524
- Overige bestuursleden		
vacatievergoeding	218.715	183.509
reiskosten	1.595	2.058
btw *	<u>9.765</u>	<u>27.339</u>
	230.075	212.906
Totaal	428.857	520.430

* w aar van toepassing

De afname van de uitbetaalde vergoedingen over 2021 houdt verband met veranderde fiscale wetgeving. Vanaf mei 2021 is over vergoedingen aan bestuurders of toezichthouders in het kader van hun functie geen omzetbelasting meer verschuldigd, mits zij als natuurlijk persoon zijn aangesteld. Anders dan veel andere pensioenfondsen heeft BPF Schilders geen bestuursbureau. Daarmee realiseert het fonds een aanzienlijke besparing op de bestuurskosten. De coördinerende en uitvoerende rol die een bestuursbureau bij andere pensioenfondsen vervult, nemen de bestuursleden zelf en met name de leden van het dagelijks bestuur, voor hun rekening. De bestuurskosten voor de drie leden van het dagelijks bestuur zijn door het extra tijdsbeslag dan ook hoger dan de bestuurskosten van de overige vijf leden van het bestuur.

In 2021 is het aantal leden van het dagelijks bestuur verlaagd van vier naar drie leden en het aantal overige bestuursleden verhoogd van vier naar vijf. Hierdoor zijn de in 2021 betaalde vergoedingen aan het dagelijks bestuur in vergelijking met 2020 gedaald en de betaalde vergoedingen aan de overige bestuursleden gestegen.

Naleving Code Pensioenfondsen en gedragscode

BPF Schilders wil de normen uit de Code naleven. De Code is daarom uitgangspunt van beleid. De Checklist Naleving Code pensioenfondsen is gepubliceerd op de website. Hier is terug te vinden welke normen er zijn en hoe BPF Schilders hiermee omgaat.

In 2021 voldeed BPF Schilders niet volledig aan norm 33 (diversiteit). Het VO heeft drie vrouwelijke leden, maar geen lid jonger dan 40 jaar. Op dat punt is niet aan de norm voldaan. Maar met twee vrouwelijke bestuurders en één bestuurder jonger dan 40 jaar voldoet BPF Schilders wel aan de diversiteitsnorm voor het bestuur. BPF Schilders vindt diversiteit in het bestuur en de andere fondsorganen, in termen van kennis en competenties enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds, belangrijk. Een divers bestuur is een beter bestuur en bij de samenstelling van de fondsorganen wordt het diversiteitsbeleid van het fonds toegepast. Zo wordt in de profielen voor de vacatures van het bestuur ingegaan op de gewenste diversiteit. Voor het volledige overzicht verwijzen we naar bijlage 4 "Naleving Code Pensioenfondsen".

De externe compliance officer (het Nederlands Compliance Instituut (NCI)) heeft vastgesteld dat het bestuur de gedragscode in 2021 adequaat heeft nageleefd. Aanbevelingen uit de compliance rapportage 2021 worden door het bestuur opgevolgd.

Nieuwe compliance dienstverlener

Na een selectieproces is vanaf 1 januari 2022 TriVu aangesteld als compliance partij voor de invulling van de rollen van externe compliance officer en externe vertrouwenspersoon ongewenst gedrag voor BPF Schilders.

Integriteitsbeleid

Om een beheerste en integere bedrijfsvoering te waarborgen heeft BPF Schilders een integriteitsbeleid. In afstemming met het NCI en TriVu zijn onderstaande integriteitsdocumenten herzien, dan wel als nieuw beleidsdocument vastgesteld:

- Integriteitsbeleid BPF Schilders, waarin ook de naleving van Sanctie wet- en regelgeving is uitgewerkt.
- Fiscaal beleid BPF Schilders.
- Compliance programma van BPF Schilders. Dit op 19 november 2021 vastgesteld document is opgesteld naar aanleiding van een aanbeveling van het

NCI. In het compliance programma wordt de reikwijdte en het geheel van activiteiten van de compliance functie van BPF Schilders vastgelegd en geborgd.

- Regeling ongewenste omgangsvormen, die de regeling ongewenst gedrag uit 2017 vervangt in verband met de komst van de nieuwe Wet bescherming klokkenluiders.
- Governancebeleid, ter vervanging van het beleidsdocument Goed Bestuur en het Opvolgingsbeleid.

Eigen risicobeoordeling (ERB)

Na verschillende voorbereidende en uitvoerende sessies en bespreking in verschillende bestuurlijke gremia is de definitieve ERB 2021 in december vastgesteld en daarna ingediend bij DNB. Uit de ERB blijkt dat de beheersing van de risico's bij BPF Schilders adequaat is ingericht. Het bestuur heeft naar aanleiding van de ERB een aantal vervolgacties gedefinieerd die in de loop van 2022 worden opgepakt. Deze betreffen onder andere:

- het vergroten van de effectiviteit en regievoering van het bestuur;
- de communicatie in 2022;
- de strategie ten aanzien van de verplichtstelling van zzp'ers in 2021;
- het inzichtelijk maken van de mogelijkheden en de risico's van het invaren in het kader van de Wet toekomst pensioenen;
- het monitoren van de bestuurlijke capaciteit voor de aansturing van alle change-ontwikkelingen;
- het ontwikkelen van een heldere aanpak en communicatiestrategie ten aanzien van de vereisten vanuit de energietransitie.

IT-beleid

Het bestuur volgde in 2021 een IT-cursus om zijn IT-kennis te versterken voor de invulling van het IT-beleid. Daarin is onder andere gesproken over IT-datagovernance van pensioenfondsen en datakwaliteit. De uitvoering van het IT-beleid van BPF Schilders wordt in afstemming met PGGM verder uitgewerkt door het dagelijks bestuur en de bestuurlijke commissies. Dit gebeurt door het maken van de IT-risicoanalyse en het in kaart brengen van de IT-issues die er per commissie spelen. Dit wordt in 2022 afgerond.

Continuïteitsplan

Het bestuur van BPF Schilders is van mening dat rekening houden met - en voorbereid zijn op - het optreden van ingrijpende gebeurtenissen, kan helpen om de mogelijke gevolgen van die gebeurtenissen te voorkomen of te mitigeren. Daarom is in 2021 een nieuw continuïteitsplan vastgesteld waarmee wordt beoogd om de continuïteit van BPF Schilders in een crisissituatie te vergroten.

Uitbestedingsbeleid

Delen van de bedrijfsprocessen zijn uitbesteed aan andere partijen en uitvoerders. Om de risico's te beheersen die samenhangen met uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen, is een uitbestedingsbeleid vastgesteld.

Het doel van het uitbestedingsbeleid is het waarborgen van continuïteit en goede kwaliteit van dienstverlening. Hiermee blijven de reputatie en integriteit van BPF Schilders gewaarborgd. De monitoring en risicobeheersing van de (onder)uitbesteding van werkzaamheden voor BPF Schilders door de pensioenuitvoeringsorganisatie heeft in 2021 continue aandacht gekregen.

Uitbesteding aan PGGM

De werkzaamheden op de volgende gebieden heeft BPF Schilders uitbesteed aan uitvoeringsorganisatie PGGM:

- pensioenadministratie, beleidsadvisering pensioenbeheer en bestuursondersteuning;
- vermogensbeheer en advisering over financiering- en ALM-beleid, advies over beleggingsbeleid en fiduciair advies (met uitzondering van privaat vastgoed).

In 2019 zijn een nieuwe raamovereenkomst en nieuwe nadere overeenkomsten met betrekking tot pensioenbeheer, beleidsadvisering en bestuursondersteuning, advies en vermogensbeheer met PGGM afgesloten. Op basis hiervan is de Service Level Agreement (SLA) 2021 uitgewerkt.

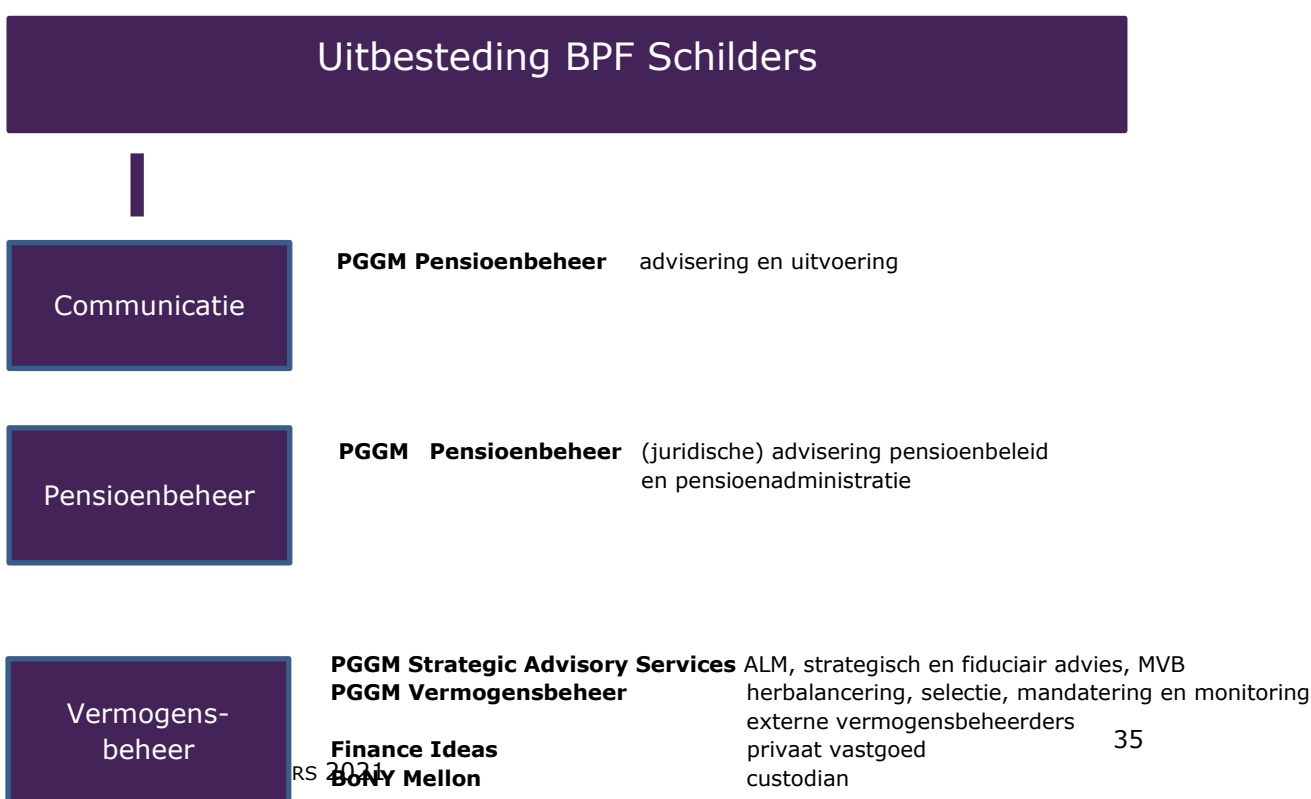
Vermogensbeheer

PGGM heeft BPF Schilders in september 2021 geïnformeerd dat het de vermogensbeheerdienstverlening aan andere klanten dan PFZW wenst te beëindigen. BPF Schilders heeft vervolgens een bestuurlijke werkgroep Toekomst vermogensbeheer ingesteld en is met ondersteuning van een externe adviseur een traject voor de selectie van een andere fiduciaire vermogensbeheerder gestart. Het is de verwachting dat de nieuwe fiduciair vermogensbeheerder op korte termijn zal worden aangesteld, in ieder geval voor ultimo 2022.

PGGM heeft ultimo 2021 de Nadere Overeenkomst Vermogensbeheer (NO VB) en de Nadere Overeenkomst Advies inzake Financierings- & ALM-beleid, Advies Beleggingsbeleid en Fiduciair Advies (NO FA) formeel opgezegd per uiterlijk 31 december 2022. Het bestuur van BPF Schilders beraadt zich nog over het aanstellen van een adviseur inzake het financierings- & ALM-beleid. Het is niet uitgesloten dat PGGM deze dienstverlening aan BPF Schilders zal blijven leveren.

Pensioenbeheer, beleidsadvisering en bestuursondersteuning

In 2021 is uitgebreid gesproken met PGGM over de mogelijke verlenging van het contract Pensioenbeheer, Beleidsadvisering en Bestuursondersteuning. Er is eind 2021 gekozen om het contract met één jaar te verlengen, van 1 januari 2023 tot 1 januari 2024. BPF Schilders en PGGM onderzoeken om het contract met twee jaar te verlengen voor de periode 1 januari 2024 tot 1 januari 2026.

Contact met werknemers- en werkgeversorganisaties

Op verschillende momenten heeft het bestuur constructief en intensief contact gehad met vertegenwoordigers van CNV Vakmensen, FNV, LBV en OnderhoudNL. Er is onder meer gesproken over de uitvoering en afronding van de nieuwe representativiteitstoets en de impact van de Covid-19-pandemie op BPF Schilders. De voorbereiding en uitwerking van de toekomstige pensioenregeling van BPF Schilders is uitgebreid besproken met sociale partners aan de hand van het programmaplan toekomstig pensioencontract. Tijdens vijf themasessies zijn diverse onderwerpen behandeld, zoals:

- de verschillen tussen de solidaire en de flexibele premieregeling;
- het invaren van pensioenaanspraken en -rechten;
- de positie van zzp'ers in de toekomstige pensioenregeling;
- de resultaten van het kwalitatieve deelnemersonderzoek;
- het evenwichtigheidskompas voor de beoordeling van toekomstige beleidswijzigingen;
- de statutenwijziging van BPF Schilders;
- de uitkomst van de haalbaarheidstoets 2021;
- de afwikkeling van de inkoopregeling.

Contact met DNB

De relatie met DNB was ook dit jaar transparant en constructief. Het bestuur heeft op diverse momenten contact gehad over onder meer de voorbereidingen van BPF Schilders op het toekomstig pensioencontract en de ontwikkelingen met betrekking tot de uitbesteding van werkzaamheden aan PGGM. DNB heeft BPF Schilders geïnformeerd over de vanaf 1 januari 2021 geactualiseerde toezichtmethodologie ATM van DNB.

Uit de onderzoeken van DNB in 2020 bij pensioenuitvoeringsorganisatie PGGM naar uitbesteding, datakwaliteit en IT-strategie zijn een aantal aanbevelingen gekomen. Daarvan heeft BPF Schilders in 2021 periodiek de voortgang van de opvolging met PGGM besproken en gemonitord. PGGM heeft de opvolging van de aanbevelingen van DNB met betrekking tot uitbesteding, datakwaliteit en IT-strategie in 2021 grotendeels afgerond. Het bestuur monitort de verdere opvolging van een aantal aanvullende acties door PGGM, die volgens DNB die nodig zijn voor het structureel inbedden van datamanagement in de organisatie.

Contact met Autoriteit Financiële Markten (AFM)

Van de AFM is in 2021 een brief ontvangen over een onderzoek over de transparantie en verantwoording van de uitvoeringskosten van pensioenfondsen in de jaarverslagen over 2019. Hieruit bleek dat BPF Schilders niet voldeed op het onderdeel 'gescheiden presenteren van kosten vermogensbeheer en transactiekosten'. In het jaarverslag over 2020 heeft BPF Schilders de presentatie van deze kosten reeds doorgevoerd.

BPF Schilders heeft in 2021 tijdig de beantwoording aangeleverd van de uitvragen van de AFM (al dan niet gezamenlijk met DNB) over de rentebenchmarkhervorming en de Toezichtsrapportage tweedepijlerpensioen 2020.

In 2021 zijn door toezichthouders geen boetes of dwangsommen opgelegd.

Anti-corruptie

Voor BPF Schilders is naleving van wet- en regelgeving essentieel. Dit omvat ook naleving ten aanzien van witwassen, terrorismefinanciering en sanctiewetgeving. In de Standaard 3000A is het proces van wijzigingen in wet- en regelgeving beschreven en getoetst. Diverse risico's waarbij de integriteit in het geding is, zijn beschreven als onderdeel van het risico-universum. Het betreft belangenverstrengeling, bestuurlijke integriteit, cybercrime en naleving wet- en regelgeving.

Contact met andere partijen

Beroep tegen afwijzing bewaar tegen btw over fee Pensioenbeheer (PPG)

De Belastingdienst heeft het door BPF Schilders medio 2017 ingediende bezwaarschrift tegen de btw over de fee pensioenbeheer in 2021 afgewezen. Doel van het bezwaar was het krijgen van een recht op vooraftrek van omzetbelasting om de btw-kosten voor BPF Schilders te verminderen. BPF Schilders heeft daarop beroep ingediend tegen de afwijzing van het bezwaar.

Incidenten, klachten en geschillen

In 2021 zijn bij PGGM dertien pensioenbeheerincidenten, drie vermogensbeheerincidenten en drie bestuursondersteuningsincidenten geregistreerd. Vijf daarvan hadden betrekking op datalekken. De datalekken zijn gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Net als voorgaande jaren hebben zich geen zware incidenten voorgedaan.

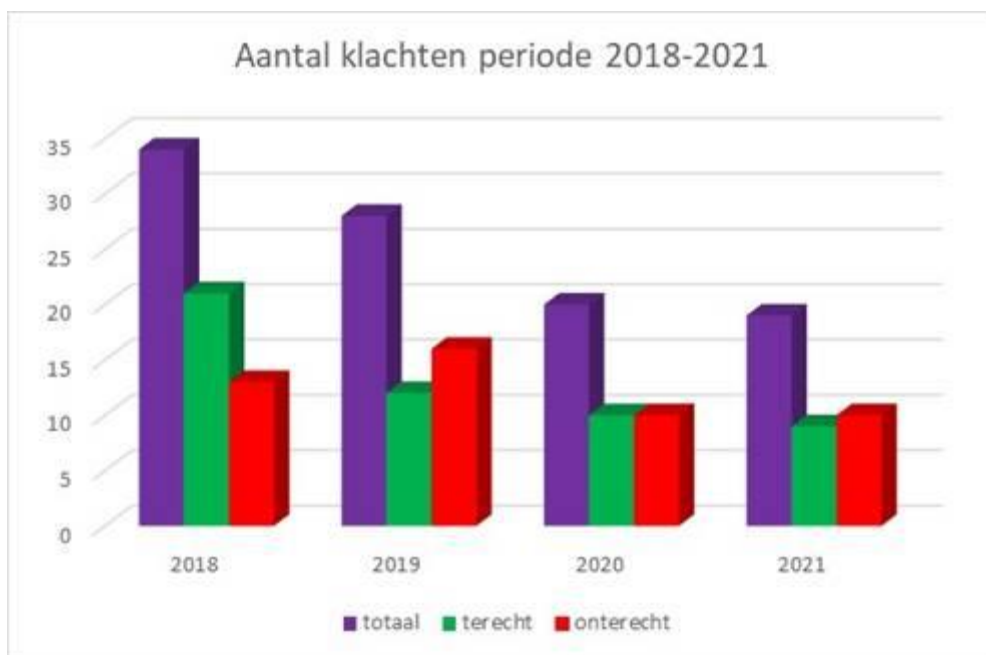
In 2021 zijn negentien klachten binnengekomen, waarvan negen terecht en tien onterechte klachten. Een klacht wordt als onterecht aangemerkt als er gehandeld is volgens de vastgestelde procedures, richtlijnen en wet- en regelgeving, maar de klager het niet eens is met de uitkomst.

De dalende trend vanaf 2017 zet zich hiermee voort. Alle klachten zijn binnen de daarvoor geldende termijn afgehandeld. De klachten hadden betrekking op diverse onderwerpen, waaronder:

- de hoogte van de premie;
- het incassotraject;
- een adreswijziging niet goed doorgevoerd.

Er is in 2021 één zaak binnengekomen voor de geschillencommissie. De geschillencommissie heeft een bindende uitspraak gedaan over het berekenen van het PRIS-uurloon bij een 40-urige werkweek en het opleggen van een looncorrectie. De geschillencommissie stelde BPF Schilders in het gelijk. Naar aanleiding van dit geschil zijn het pensioenreglement en de rekenwijzer voor werkgevers en loonadministrateurs verduidelijkt.

Klachten	Aantallen:	
Klachten in behandeling 1 januari 2021:		-
Ingediende geschillen 2021:		19
• Waarvan behandeld als klacht	19	
• Waarvan normaal in behandeling genomen door fonds	19	
• Waarvan behandeld door de Ombudsman Pensioenen	-	
Afgehandeld in 2021:		19
In behandeling 31 december 2021:		-

Algemene verordening gegevensbescherming

BPF Schilders registreert en verwerkt persoonsgegevens en hecht daarbij veel waarde aan zorgvuldig en vertrouwelijk omgaan met persoonsgegevens. Zo houdt BPF Schilders zich aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Om te beoordelen of wordt voldaan aan de diverse aspecten van de AVG-regelgeving wordt jaarlijks een 'AVG-check' gedaan. De jaarlijkse AVG-check is in december 2021 uitgevoerd door de SFH risicobeheer en het FG Office van PGGM waarbij is bevestigd dat het pensioenfonds voldoet aan de AVG.

Inrichting risicomanagement

BPF Schilders hanteert een three-lines-model voor de beheersing van risico's. Het (Dagelijks) Bestuur en de commissies vormen de eerste lijn en zijn verantwoordelijk voor de identificatie, analyse, beheersing en monitoring van de risico's die tot hun aandachtsgebied behoren. De eerste lijn – de risico-eigenaar – treft beheersmaatregelen voor de geïdentificeerde risico's en is verantwoordelijk voor de monitoring en beheersing van elk risico. Risicobeheer, actuariel en compliance vormen de tweede lijn. Zij monitoren en bewaken de werking van het proces van risicobeheersing. De tweede lijn adviseert, coördineert en toetst de opzet, het bestaan en werking van beheersmaatregelen met betrekking tot onderkende risico's. Daarnaast adviseert de tweede lijn over de beheersing van risico's.

De risicobeheerfunctie, actuariële functie en de interne auditfunctie worden aangemerkt als sleutelfuncties en zijn ingericht volgens daarmee verband houdende eisen, opgenomen in de uiteenlopende bronnen van wet- regelgeving.

De SFH risicobeheer is belast met het risicobeheer van het pensioenfonds. De werkzaamheden zijn zowel controlerend als adviserend van aard. De SFH risicobeheer:

- beoordeelt, monitort en rapporteert over het risicobeheersysteem;
- heeft een initiërende en adviserende rol bij het vormgeven van het risicobeheer van het pensioenfonds;
- levert een belangrijke bijdrage aan de beheersing van de financiële en niet-financiële risico's waaraan het wordt blootgesteld;

- zorgt dat het fonds een totaalbeeld heeft van deze risico's, zodat de effectiviteit van het integrale risicobeheer beoordeeld kan worden.

De SFH risicobeheer rapporteert ieder kwartaal aan het bestuur over de effectiviteit van het integrale risicomanagement. In de kwartaalrapportage vermeldt de SFH risicobeheer of de risico's die zich hebben voorgedaan, overeenstemmen met de risicobereidheid van het pensioenfonds en of de beheersmaatregelen hebben gewerkt. De rol van SFH risicobeheer wordt door het onafhankelijk bestuurslid met aandachtsgebied risicomanagement uitgeoefend. Hij wordt bij de vervulling van zijn verantwoordelijkheid (gedeeltelijk) ondersteund door de riskafdeling van PGGM. De taakomschrijvingen zijn vastgelegd in de functieprofielen en het besturingsreglement.

De interne auditfunctie is belast met de interne audit van BPF Schilders. De interne audit vormt de derde lijn in het three-lines-model en is als zodanig het sluitstuk van alle waarborgen binnen het pensioenfonds wat betreft de beheerste en integere bedrijfsvoering. Interne audit evalueert periodiek of de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de beheerste en integere bedrijfsvoering adequaat en doeltreffend zijn. Dit is met inbegrip van de uitbestede werkzaamheden. De evaluatie betreft de gehele bedrijfsvoering van het fonds, inclusief de beoordeling van de eerste- en tweedelijns risicobeheersing.

Integraal risicomanagement

Het integrale risicomanagement binnen BPF Schilders is vormgegeven vanuit de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. Onder integraliteit wordt verstaan dat risicomanagement op verschillende organisatieniveaus (strategisch risico, governance risico, operationeel risico en financieel risico) wordt toegepast. Omdat risico's meestal onderling zijn verbonden en elkaar kunnen versterken, worden ze zowel afzonderlijk als in samenhang bekeken.

BPF Schilders heeft de onderkende risico's in vier pijlers gegroepeerd. Voor elk van de pijlers is de risicobereidheid bepaald die de grenzen aangeeft waarbinnen het fonds zijn missie, visie en strategie uitvoert. Pijlers zijn missiegedreven doelen. De vier pijlers zijn:

1. Ambitie
2. Toekomstbestendigheid
3. Beheerste uitvoering
4. Integriteit

Deze indeling stelt het pensioenfonds in staat om de gezamenlijke invloed van de verschillende risico's op de strategische doelstellingen te duiden en bij te sturen tot het gewenste niveau. Sommige risico's accepteert het pensioenfonds op zekere hoogte, zoals beleggingsrisico's. Hier staat namelijk naar verwachting een beloning tegenover. Voor elke pijler heeft het bestuur daarom risicobereidheidsverklaringen opgesteld, die de grenzen aangeven waarbinnen het fonds zijn missie, visie en strategie uitvoert. De key risk drivers voor de risicobereidheid staan beschreven in het document Strategisch Plan 2018-2022.

De indeling van de risico's in de pijlers geeft BPF Schilders de mogelijkheid om te beoordelen welke netto (rest)risico's - ten opzichte van onze risicobereidheid - de grootste bedreigingen vormen. En welke beheersmaatregelen additioneel getroffen kunnen worden om het netto risico weer terug te brengen binnen de risicobereidheid of het netto risico te accepteren.

Risicobereidheid ten aanzien van de ambitie

Uitgangspunt is dat BPF Schilders niet meer risico neemt dan noodzakelijk. Het fonds heeft de ambitie om een waardevast pensioen te bieden. Opdrachtgevers en deelnemers hebben uitgesproken dat het fonds zijn beleid zo moet inrichten dat er een reële mogelijkheid is om een waardevast pensioen te bereiken. Alle betrokkenen realiseren zich dat deze ambitie alleen gehaald kan worden door beleggingsrisico's te nemen en dat deze groter zijn dan wanneer uitsluitend een nominale ambitie zou worden nagestreefd. Alle betrokkenen zijn zich er ook van bewust dat tegenover de hogere kans op een waardevast pensioen, ook een hogere kans op kortingen staat.

Om die ambitie waar te kunnen maken, moet BPF Schilders risicovol beleggen. De risicobereidheid ten aanzien van de meest dominante financiële risico's - het solvabiliteitsrisico, het rentemismatchrisico en het marktrisico - is dan ook hoog. De hoge risicobereidheid ten aanzien van de ambitie komt ook tot uiting in het relatief hoge Vereist Eigen Vermogen en dekkingsgraadrisico.

Risicobereidheid ten aanzien van de toekomstbestendigheid

Om de primaire strategiedoelstelling te behalen, wil het pensioenfonds niet meemaken dat het onvoldoende voorbereid is om zijn missie na de stelselwijziging zelfstandig te kunnen doorvoeren. De mogelijkheden daartoe zijn wel aanwezig.

Lukt het niet zelfstandig een goede invulling te geven aan de missie, dan moet het pensioenfonds op termijn mogelijk opgaan in een andere, grotere instelling. Ten aanzien van dit terugvalscenario wil het pensioenfonds, mocht het zover komen, niet meemaken dat we onvoldoende voorbereid zijn om dit te implementeren.

Missie, visie en strategie hebben de grootste aandacht van BPF Schilders. De voortgang van de strategische doelstellingen wordt iedere vergadering van het bestuur besproken. Bij de realisering van de missie, visie en strategie werkt het fonds nauw samen met opdrachtgevers en uitvoeringorganisaties. Handhaving van de verplichtstelling heeft topprioriteit. Ondernemers (zelfstandigen) nemen ook verplicht deel in het fonds. Dat maakt het fonds vrij uniek. Verder is het fonds voor zijn strategie sterk afhankelijk van maatschappelijke en politieke ontwikkelingen, waarop het slechts beperkt invloed kan uitoefenen. De overgang naar een nieuw pensioenstelsel bijvoorbeeld, is nog met veel onduidelijkheden - en daardoor onzekerheden - omgeven. Bij de implementatie van een nieuw pensioenstelsel is BPF Schilders sterk afhankelijk van de verandercapaciteit van de pensioenuitvoerder. De risicobereidheid ten aanzien van de toekomst is dan ook matig.

Risicobereidheid ten aanzien van een beheerste uitvoering

Om de missie te bereiken zorgt BPF Schilders voor een transparante, betrouwbare en maatschappelijk verantwoorde uitvoering van de regeling tegen aanvaardbare kosten. Het pensioenfonds zet zijn betrokkenheid in om deelnemers te ondersteunen bij het maken van verantwoorde pensioenkeuzes. Om deze belofte te kunnen waarmaken is een integere en beheerste bedrijfsvoering een noodzakelijke voorwaarde.

Bij het uitvoeren van de regeling maakt BPF Schilders gebruik van de diensten van diverse partijen, zoals een pensioenuitvoeringsorganisatie en een fiduciair vermogensbeheerder. Het fonds realiseert zich dat uitbesteding risico's met zich meebrengt en dat deze beheerst moeten worden. Het fonds realiseert zich ook dat een foutloze uitvoering ondoenlijk is, maar wil fouten tot een minimum beperken.

De risicobereidheid ten aanzien van de beheerste uitvoering van de pensioenregeling en het vermogensbeheer is dan ook beperkt tot matig.

Om de deelnemers zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen bij het maken van verantwoorde pensioenkeuzes, is goede en begrijpelijke informatie van het allergrootste belang. BPF Schilders besteedt veel aandacht aan communicatie omdat dit een directe invloed heeft op de reputatie van het fonds en het vertrouwen van de deelnemers in het fonds. BPF Schilders realiseert zich echter ook dat de reputatie van het fonds niet alleen afhankelijk is van het eigen handelen van het fonds en zijn uitvoerders, maar ook door externe factoren beïnvloed kan worden die het fonds helaas niet of slechts in beperkte mate kan beheersen. De risicobereidheid van BPF Schilders ten aanzien van het communicatierisico is dan ook matig.

De risicobereidheid ten aanzien van de pijler beheerste uitvoering is matig.

Risicobereidheid ten aanzien van integriteit

Een onberispelijke reputatie is een belangrijk onderdeel van het bestaansrecht van BPF Schilders. Deelnemers zijn verplicht aangesloten bij het fonds dat een aanzienlijke hoeveelheid geld voor hen beheert. Dit legt een grote verantwoordelijkheid bij BPF Schilders en het bestuur. Bovendien kan reputatieverlies leiden tot een afbrokkeling, of zelfs verlies, van het draagvlak voor het fonds. Ten opzichte van alle stakeholders wil BPF Schilders een betrouwbare partij zijn en over het handelen van het fonds wordt op transparante wijze verantwoording afgelegd. Het bestuur accepteert geen gedragingen van verbonden personen die afbreuk doen aan de integriteit van BPF Schilders en het bestuur.

BPF Schilders besteedt dan ook veel aandacht aan de beheersing van integriteitsrisico's. Het heeft een integriteitsbeleid, met onder andere een gedragscode, incidenten- en klokkenluidersregeling en een regeling ongewenst gedrag. Het dagelijks bestuur ziet toe op naleving van het integriteitsbeleid. Dit vormt ook een vast agendapunt op de vergadering van het bestuur. De risicobereidheid ten aanzien van integriteit is zeer laag.

Risicobeeld 2021: feitelijk risico versus risicobereidheid

Pijler Ambitie

Gelet op de missie en visie van BPF Schilders om een waardevast pensioen te bieden, vormen de financiële risico's binnen de ambitie de dominante risico's. Dit geldt met name voor *de financiële opzet, het rentemismatchrisico, het marktrisico en het verantwoord beleggen waaronder klimaatrisico*. De financiële opzet en het rentemismatchrisico waren, net als in 2020, het hele jaar een toprisico. Dat wil zeggen een risico dat actueel is en directe aandacht behoeft of waarvan het opstaande netto risico een materiële impact heeft op de realisatie van de missie en/of strategie.

Ondanks het coronavirus en de bijbehorende maatregelen was 2021 vanuit financieel oogpunt een positief jaar. Aandelen sloten het jaar af met een rendement van ruim 20%. De lange rente bleef aanvankelijk rond de 0% maar steeg in december tot 0,48%, wat ten goede kwam aan de hoogte van de dekkingsgraad. Het pensioenfonds dekt het renterisico gedeeltelijk af. De actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds is in 2021 gestegen van 102,6% naar 120,9%. Deze stijging is voornamelijk veroorzaakt door het rendement op de beleggingsportefeuille (bijdrage +10,2%). De beleidsdekkingsgraad, het gemiddelde van de dekkingsgraden van de afgelopen twaalf maanden, steeg van 96,4% naar 112,9%.

Toeslagverlening was nog niet mogelijk omdat daarvoor naar de beleidsdekkingsgraad per 30 september 2021 wordt gekeken en die was lager dan de wettelijke grens van 110%.

In het najaar hebben opdrachtgevers besloten de gevraagde premie voor 2022 ongewijzigd te laten op 30,1%. Het in stand houden van de huidige feitelijke premie komt tegemoet aan het uitgangspunt de premie stabiel te willen houden voor de sector.

Onderstaande tabel toont de te verwachten actuele dekkingsgraad over een termijn van één jaar, per eind 2021. De peildatum is ultimo 2021, toen de actuele dekkingsgraad 120,9% bedroeg. De getoonde swaprente is de swaprente met een looptijd van 20 jaar. Daarbij zijn de schokken waarbij de dekkingsgraad lager is dan de kritische dekkingsgraad (92%) in het rood weergegeven. We zien dat bij een rendement op zakelijke waarden van 0%, de rente 1,5%-punt mag dalen om boven de kritische dekkingsgraad te blijven. Bij de rente ultimo boekjaar wordt de kritische dekkingsgraad bereikt bij een rendementsschok van ongeveer –15%.

Peildatum Q4 2021: actuele dekkingsgraad 120,7%, 20-jaars swaprente 0,55%, kritische dekkingsgraad 92%									
Rendement zakelijke waarden	Mutatie swaprente	-2,0%	-1,5%	-1,0%	-0,5%	0,0%	0,5%	1,0%	1,5%
	10%	94%	101%	108%	116%	125%	134%	144%	155%
	0%	90%	96%	103%	111%	119%	128%	137%	147%
	-10%	86%	92%	98%	105%	113%	121%	130%	139%
	-20%	82%	87%	93%	100%	107%	114%	122%	131%
	-30%	78%	83%	88%	94%	101%	108%	115%	123%

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) onderdeel van de ambitie

BPF Schilders probeert met de premies op een verantwoorde en duurzame manier rendement te maken. Het pensioenfonds is er van overtuigd dat MVB een positieve invloed heeft op het rendement-risicoprofiel van de beleggingen en dat verantwoord beleggen bovendien de risico's verlaagt. MVB maakt onderdeel uit van de pijler ambitie. Op MVB-gebied zijn er in 2021 veel ontwikkelingen geweest. BPF Schilders heeft zijn MVB-beleid aangescherpt. Op advies van de werkgroep MVB heeft het bestuur drie kernthema's aangewezen en deze gekoppeld aan drie SDG's: Klimaatverandering tegengaan (SDG 13), Energietransitie (SDG 7) en Mensenrechtenschendingen (SDG 8). Ook zijn de volgende subdoelstellingen gekozen voor de strategische doelstelling rond MVB:

- Paris-Aligned CO2-reductie in 2030;
- Net Zero in 2050;
- Het percentage beleggingen in klimaatoplossingen in 2030 ligt hoger dan de FTSE AW.

De klimaatdoelstellingen worden in 2022 verder uitgewerkt en daarna geïmplementeerd.

Daarnaast is het landenuitsluitingenbeleid aangescherpt. Landen die structureel en op grove wijze mensenrechten schenden, worden uitgesloten. Hiervoor is een methodiek ontwikkeld dat gebaseerd is op de scores van landen op de Freedom House index.

Het risico ten aanzien van de realisatie van de ambitie heeft overall een score van 'hoog', wat gelijk is aan de hoge risicobereidheid. Deze score heeft voornamelijk betrekking op het rentemismatchrisico en niet zozeer op het verantwoord beleggen-risico. Met de voorgenomen overgang naar het nieuwe pensioenstelsel neemt de

kans op verhoging wel toe. Daar staat echter ook tegenover dat verlagingen eerder worden doorgevoerd als beleggingsresultaten tegenvallen.

Pijler Toekomstbestendigheid

In 2020 heeft het bestuur opnieuw de representativiteit vastgesteld en de verplichtstelling van de regeling voor zowel werknemers als ondernemers aangevraagd voor een volgende periode van vijf jaar. Het ministerie van SZW heeft in 2021 op basis van de ingediende gegevens voor de representativiteitstoets de verplichtstelling met vijf jaar verlengd tot juni 2026.

Het opdrachtgeversrisico heeft zich in 2021 verder positief ontwikkeld. De gezamenlijke overleggen met de opdrachtgevers zijn constructief en in een goede sfeer verlopen. Het bestuur is daar blij mee en beschouwt het opdrachtgeversrisico niet langer als een top risico. Gegeven alle uitdagingen die de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel met zich meebrengt, is een goede samenwerking tussen opdrachtgevers onderling, en met het bestuur, van groot belang.

Het risico change zit ook op de verandercapaciteit van de uitvoeringsorganisatie PGGM. De organisatie moet zich voorbereiden op de overgang naar het nieuwe stelsel. Dit heeft behalve voor de IT ook grote gevolgen voor de tijdsbesteding van de medewerkers. Het verandertempo van de IT lijkt inmiddels ook in het vereiste tempo plaats te vinden. Voor BPF Schilders is de verandercapaciteit van PGGM essentieel voor de realisatie van de strategie van het fonds. Dit is dan ook een belangrijk thema bij de regelmatige besprekingen met het management van PGGM en de risico-analyses.

In 2021 heeft het ministerie van SZW besloten dat de Wet Toekomst Pensioenen (WTP) een jaar later zal ingaan dan voorzien. Pensioenfondsen krijgen zo een jaar langer de tijd voor hun overstap naar het nieuwe stelsel. BPF Schilders richt zich op een invaardatum van 1 januari 2026. De overgang naar een nieuw pensioenstelsel neemt circa vijf jaar voorbereiding in beslag en zal ook van het bestuur, de RvT, het VO en de opdrachtgevers de nodige aandacht vragen. Om de transitie in goede banen te leiden, is een aparte regiegroep geformeerd. Regelmatig zullen risico-analyses op de relevante onderdelen van de overgang worden uitgevoerd. In 2021 is gestart met de oriënterende fase waarbij het bestuur samen met het VO, RvT en de opdrachtgevers aan de slag is gegaan met beeldvorming via themasessies. De risicobeheerfunctie is daarbij aangehaakt. In lijn met de planning hebben de opdrachtgevers een voorkeursrichting voor het contracttype bepaald. Het jaar 2022 zal in het teken staan van het opzetten van het aanvaardingskader en het vormgeven van de uitgangspunten van de risicohouding. Gedurende het hele traject is een goede communicatie van groot belang, evenals de borging van de kwaliteit van data en de wendbaarheid van IT-systemen van de uitvoerders. In 2022 zal het pensioenfonds een risicoanalyse op de transitie naar het nieuw pensioenstelsel uitvoeren, waarbij genoemde aspecten aan de orde zullen komen.

Overall kent BPF Schilders het risicobeeld met betrekking tot de toekomstbestendigheid een score van 'matig' toe, wat overeenkomt met de risicobereidheid.

Pijler Beheerste uitvoering

Het risicobeeld met betrekking tot een beheerste uitvoering was in 2021 met een score van 'hoog', hoger dan de risicobereidheid. De belangrijkste redenen hiervoor zijn het *change risico*, het *business continuity risico* en het *cybercrimesrisico*. Het bestuur kende deze de kwalificatie top risico toe.

BPF Schilders heeft het grootste deel van zijn processen uitbesteed aan PGGM en is in grote mate afhankelijk van PGGM. Het uitbestedingsrisico is daarmee hoog en heeft zich in 2021 nadrukkelijk gemanifesteerd. In de zomer van 2021 deelde PGGM mee dat zij van plan is de beleggingsfondsen voor gemene rekening te ontmantelen. BPF Schilders heeft een groot deel van haar vermogen belegd in deze beleggingsfondsen. Ook heeft PGGM aangegeven de vermogensbeheerdienstverlening aan BPF Schilders te beëindigen. Als reactie op deze onverwachte wending van de uitbesteding van het vermogensbeheer heeft het bestuur een bestuurlijke werkgroep Toekomst vermogensbeheer ingesteld. De werkgroep is in gesprek met PGGM over de voortzetting van het voorgenomen besluit en is tegelijkertijd een selectietraject voor het vermogensbeheer opgestart. Daarnaast is in aanloop naar het nieuw pensioenstelsel en als voorbereiding op de hercontractering van het pensioenbeheer, een bestuurlijke werkgroep Toekomst pensioenbeheer ingesteld. Deze werkgroep heeft als opdracht de gevraagde dienstverlening in de transitiefase en in het nieuwe pensioenstelsel uit te werken en de uitvoering daarvan, inclusief kosten, te bespreken met PGGM. Ook bij de uitvoerder zijn grote verandertrajecten gaande. Dit verhoogt het uitbestedingsrisico en vergt daarmee extra aandacht van het bestuur.

De beheersing van de onderuitbesteding was een ander aandachtspunt van het bestuur. De hele uitbestedingsketen was namelijk niet in voldoende mate in beeld. Binnen PGGM heeft hiernaar een onderzoek plaatsgevonden en is een verbetertraject gestart. Dit betrof onder meer het opstellen van een nieuw uitbestedingsbeleid en -processen. Het bestuur heeft zich regelmatig laten informeren over de voortgang en heeft feedback aan PGGM gegeven. In 2021 zijn alle benodigde stappen ondernomen om BPF Schilders in staat te stellen volledig aan alle wet- en regelgeving op dit punt te voldoen.

Corona had ook in 2021 veel impact op zowel het werk als op het sociale leven. Lockdowns hebben ervoor gezorgd dat thuiswerken en online vergaderen normaal is geworden, zonder dat dit ten koste is gegaan van de productiviteit. Thuiswerken brengt echter ook extra risico's met zich mee. Organisaties zijn kwetsbaarder geworden voor cyberrisico's (internetcriminaliteit). Bij BPF Schilders is de kans dat cybersecurity risico's zich het grootst bij het pensioenbeheer. Daar vinden de meeste dataverwerkingen plaats. Er waren zorgen over de informatiebeveiliging bij PGGM, die niet geheel voldeed aan de eisen die DNB daaraan stelt. De continue dreiging van *het risico van cybercrime* en de ontwikkelingen op het gebied van (cloud)uitbesteding maken onderdeel van deze problematiek uit. Gedurende het jaar is hard gewerkt om de informatiebeveiliging op voldoende hoog niveau te brengen. De Internal Audit afdeling heeft per november 2021 echte geconcludeerd dat beheersmaatregelen voor de juiste respons en het (tijdig) kunnen herstellen van de dienstverlening - in het geval van een ransomware-aanval - nog in beperkte mate zijn ingericht en getest. Op dit moment is het nog niet aantoonbaar of en hoe snel PGGM kan herstellen van een dergelijke situatie. Het bestuur heeft PGGM gevraagd om voldoende resources beschikbaar te stellen voor het invullen van de restpunten en de Internal Audit-bevindingen, de implementatie van de restpunten structureel te volgen en aanvullende maatregelen te treffen bij een eventuele vertraging.

Pijler Integriteit

Het risicobeeld in de pijler Integriteit lag binnen de lage risicobereidheid. Er deden zich wat betreft *de integriteitsrisico's* geen incidenten voor. De rapportage van het NCI, over de naleving van de Gedragscode van het fonds, bevatte geen bevindingen die het risicobeeld negatief beïnvloedden.

Naar aanleiding van het vervallen van de mogelijkheid tot compensatie van btw en de sinds 2014 ongewijzigde uurvergoeding, heeft het DB een evaluatie uitgevoerd van het beloningsbeleid van BPF Schilders. Het DB heeft geconcludeerd dat de hoogte van de huidige vergoedingen niet hoeft te wijzigen, omdat de huidige methodiek tot een passende en beheerste beloning leidt.

Eigen risicohouding voor financiële opzet

In overleg met onze opdrachtgevers en fondsorganen is een risicohouding gedefinieerd ten aanzien van de financiële opzet. Daarbij is ook eerder onderzoek betrokken naar de risicobereidheid van de deelnemers.

BPF Schilders ziet voor nu geen mogelijkheden om op korte termijn de ambitie en de risicohouding met elkaar in overeenstemming te brengen. Dit is eveneens het resultaat van de haalbaarheidstoets. Op basis van het transitie-ftk zal opnieuw beoordeeld worden op welke wijze de risicohouding moet worden herzien.

De risicohouding is in de onderstaande maatstaven, die bekeken worden over een periode van vijftien jaar, verankerd en bedoeld als ijkpunt voor het beleggingsbeleid op het moment dat het beleid vast wordt gesteld. De grenzen in de risicohouding zijn dus niet bedoeld als harde grenzen die op geen enkel moment overschreden mogen worden.

In onderstaande tabel zijn de kwantitatieve maatstaven opgenomen die BPF Schilders hanteert:

Nr.	Onderwerp	Maatstaf	Grens
1	Ambitie	Mediaan pensioenresultaat na 15 jaar	>100%
2	Ambitie	5e percentiel pensioenresultaat na 15 jaar	>65%
3	Nominale verlaging	Kans op nominale verlaging in enig jaar	<35%
4	Nominale verlaging	Mediaan percentage nominale verlaging per jaar	<2%

Het pensioenresultaat is gedefinieerd als de verhouding tussen het toekomstige pensioen met indexering afhankelijk van het beleid en het toekomstige pensioen dat bereikt zou zijn als jaarlijks de volledige ambitie zou zijn verwerkt in de pensioenaanspraken.

Het vijfde percentiel van het pensioenresultaat weerspiegelt de uitkomsten van het pensioenresultaat in een slecht scenario. In de haalbaarheidstoets wordt voor het slechte scenario ook gekeken naar het vijfde percentiel. Daarbij wordt een grens gehanteerd van minimaal 65%. Dat betekent dat het pensioen dus minimaal 65% is van wat het zou zijn geweest als er altijd volledig was geïndexeerd. Uit onderzoek is gebleken dat deelnemers liever vaker een kleine nominale korting op hun pensioen te verwerken krijgen, dan minder vaak een grote nominale korting. De deelnemers accepteren dus een wat grotere kans op nominale korting, als de diepte van de korting vervolgens beperkt is. In de risicohouding is dit vertaald door een eventuele korting klein te houden (2%).

Uitkomsten toetsing risicohouding per 31 december 2021

De uitkomsten van de kwantitatieve maatstaven van BPF Schilders per 31 december 2021 zijn als volgt:

Maatstaf	Lage Rente Scenario	Herstelscenario
Mediaan pensioenresultaat na 15 jaar	92%	115%
Vijfde percentiel pensioenresultaat na 15 jaar	48%	68%
Kans op nominale verlaging in enig jaar	57%	20%
Mediaan nominale verlaging per jaar	1,6%	1,0%

BPF Schilders hanteert twee scenariosets bij de toetsing van de risicohouding. In het Lage Rente scenario worden de grenzen van de risicohouding niet gehaald. Dit komt door gematigde toekomstige rendementen en renteniveaus. De toekomstige ambitie kan in de verwachting niet worden waargemaakt. De kans op verlagen is tevens hoog, mede door de relatief lage actuele dekkingsgraad op de peildatum. In het Herstelscenario lopen toekomstige renteniveaus verder op en zijn rendementen op beleggingen beter. Hierdoor is de toekomstige ambitie naar verwachting wel haalbaar en kan tevens een gedeelte van de toeslagachterstand worden ingehaald. De kans op verlagen is desalniettemin aanzienlijk door de relatief lage actuele dekkingsgraad op de peildatum, maar de mediane verlaging per jaar is beperkt.

BPF Schilders heeft in 2021 beoordeeld of er een aanpassing van de financiële opzet mogelijk is in aanloop naar een evenwichtige, verantwoorde en uitlegbare transitie naar de nieuwe pensioenregeling. De risicomaten vormen slechts één onderdeel in de afweging of een aanpassing van de financiële opzet wenselijk is. Andere onderdelen zijn bijvoorbeeld uitvoerbaarheid en uitlegbaarheid naar deelnemers. In 2021 heeft BPF Schilders geconcludeerd dat er geen wenselijke aanpassing van de financiële opzet mogelijk zijn.

Risicohouding in het kader van de haalbaarheidstoets

Bij de aanvangshaalbaarheidstoets in 2015 heeft het fonds het volgende vastgesteld:

- De ondergrens is 90% voor het verwachte pensioenresultaat, bij een startdekkingsgraad gelijk aan de huidige dekkingsgraad.
- De ondergrens is 90% voor het verwachte pensioenresultaat, bij een startdekkingsgraad gelijk aan het vereist eigen vermogen.
- De maximale afwijking van het pensioenresultaat in een slechtweersscenario ten opzichte van het verwachte pensioenresultaat is 50%.

Kortetermijnrisicohouding

Naast de langetermijnrisicohouding, heeft het BPF Schilders ook een kortetermijnrisicohouding gedefinieerd. Het pensioenfonds definieert deze in termen van een bandbreedte rond het vereist eigen vermogen. Vanwege schommelingen in de markt kan het vereist eigen vermogen van de feitelijke portefeuille in enig jaar afwijken van het vereist eigen vermogen van de normportefeuille. Het bestuur accepteert dat het vereist eigen vermogen van de feitelijke portefeuille tijdelijk maximaal 2% hoger kan zijn dan dat van de strategische portefeuille.

Het risicomanagementproces

In 2021 is het risicomanagementproces niet wezenlijk veranderd maar is wel het three-lines-model verder ingebed in de governance van BPF Schilders. De in 2019 geïntroduceerde rollen van de SFH Risicobeheer, Actuarieel en Interne Audit zijn inmiddels vertrouwd en bewijzen hun waarde in het bestuurlijke proces. Door overleg en samenwerking zijn de werkprocessen verder aangescherpt. De SFH's rapporteren per kwartaal hun bevindingen en aanbevelingen aan het bestuur, die deze vervolgens betreft in de besluitvorming. De eerste lijn, die wordt gevormd door het DB en de commissies, is zelf verantwoordelijk voor het risicomanagement en het toezicht op de uitvoering bij PGGM. Bij belangrijke onderwerpen schrijft de SFH Risicobeheer een tweedelijnsrisico-opinie.

Verder is in 2021 het risicomanagementbeleid geactualiseerd en is een evaluatie van de inrichting van het risicomanagement van het pensioenfonds uitgevoerd. Daaruit is een aantal acties gedefinieerd, zoals het aanscherpen van de

beheersmaatregelen en de herinrichting van de vervulling van de sleutelfunctie risicobeheer. Deze acties worden in 2022 opgepakt.

5. Hoe heeft BPF Schilders in 2021 contact gehad met deelnemers?

Op de website www.bpfschilders.nl voorziet BPF Schilders deelnemers (werknemers, ondernemers en gepensioneerden) en werkgevers van algemene informatie. De website wordt continu geactualiseerd en er worden nieuwsberichten geplaatst. Via de beveiligde omgeving www.bpfschilders.nl/infodesk kunnen deelnemers hun pensioensituatie bekijken, wijzigingen doorgeven en documenten terugkijken. Daarnaast kunnen zij met de pensioenplanner bekijken welke keuzes en mogelijkheden zij hebben. Via het beveiligde gedeelte 'Uw pensioenadministratie' op www.bpfschilders.nl, kunnen ondernemers en werkgevers hun pensioenadministratie doen.

Ongeveer acht keer per jaar verstuurt BPF Schilders een digitale nieuwsbrief aan deelnemers en werkgevers. Driemaal per jaar ontvangen deelnemers het Pensioenblad per post. Door het jaar heen organiseert BPF Schilders individuele (online) pensioensprekken. Ook is het fonds actief op social media, zoals Facebook, Twitter en YouTube. Tot slot publiceert BPF Schilders maandelijks een blog van bestuursleden over verschillende (actuele) pensioenonderwerpen.

In 2021 vonden de volgende activiteiten plaats om deelnemers te informeren:

- Met animatiefilmpjes en infographics is een aantal pensioenonderwerpen visueel in beeld gebracht voor deelnemers. Er is een nieuwe animatie ontwikkeld: 'U gaat scheiden of uit elkaar, wat gebeurt er met uw pensioen?'. Via een infographic is het onderwerp 'Uw pensioen bij BPF Schilders, wat kost het en wat levert het op?' uitgelegd.
- Op de website is de zoekmachine vervangen door een chatbot. De vraag van de deelnemer wordt meteen geautomatiseerd beantwoord én de deelnemer wordt doorverwezen naar de webpagina waar meer informatie staat over de zoekterm. Zo is de klantbediening op de website geoptimaliseerd.
- Verschillende processen zijn gedigitaliseerd. Het gaat om het aanmelden van de partner door deelnemers, het opgeven van de fiscale winst door ondernemers en het regelen van automatische incasso door ondernemers en werkgevers.
- Deelnemers die bijna met pensioen gaan, kunnen zich inschrijven voor een videogesprek. Daarnaast wordt het videogesprek nu ook ingezet voor andere complexe pensioenonderwerpen, zoals arbeidsongeschiktheid en het pensioenkeuzeloon voor ondernemers.
- De merkbelevingscampagne die gericht is op het vergroten van de loyaliteit onder ondernemers en werkgevers, heeft opnieuw een vervolg gekregen. De merkbelevingscampagne speelt in op de drijfveren van schilders: 'trots en solidair' en 'kwetsbaar dus belangrijk'.
- In het najaar van 2021 kreeg de in 2019 gestarte Facebook-campagne 'Trots op je vak' een vervolg. Hiermee wordt het gevoel van 'trots' bij de deelnemer voor het voetlicht gebracht. Dit doet BPF Schilders aan de hand van quotes van deelnemers. Daarmee wordt de betrokkenheid en interactie en dus het community-gevoel gestimuleerd.
- Eind 2021 zijn 32.502 deelnemers en 3.114 werkgevers geabonneerd op de digitale nieuwsbrief. Dit is een afname van 3,0% respectievelijk toename van 3,8% ten opzichte van 2020.

Onderzoek en monitoring

In 2021 heeft BPF Schilders verschillende onderzoeken uitgevoerd:

- Onder werkgevers is de informatiebehoefte onderzocht: in welke vorm en over welke onderwerpen. De uitkomsten van dit onderzoek zijn verwerkt in de plannen voor 2022.
- Er is ook een onderzoek onder deelnemers uitgevoerd naar de mate waarin de twee soorten contracten die in het nieuwe pensioenstelsel zijn toegestaan, aansluiten bij de behoeften van deelnemers. De belangrijkste inzichten uit dit onderzoek worden in 2022 in een kwantitatief vervolgonderzoek getoetst.
- In het klantenpanel zijn twee communicatiemiddelen onder de loep genomen: het Pensioenblad en een infographic van een rekenvoorbeeld voor werknemers 'Uw pensioen bij BPF Schilders, wat kost het en wat levert het op?'. Het Pensioenblad krijgt een rapportcijfer 7,8. De infographic krijgt gemiddeld een 7,6.
- In het voorjaar en het najaar is met onze reputatiemonitor de tevredenheid onder deelnemers en werkgevers onderzocht. De resultaten van het derde kwartaal zijn in grote lijnen vergelijkbaar met die van het eerste kwartaal in 2021. Alle doelgroepen (inclusief werkgevers) hebben meer vertrouwen in BPF Schilders dan in het Nederlandse pensioenstelsel in het algemeen. Ten opzichte van vorig jaar is het vertrouwen in BPF Schilders onder ondernemers gedaald (van 37% in Q1 2020 naar 25% in Q3 2021). Het merendeel van de pensioengerechtigden en werknemers voelt zich thuis bij BPF Schilders en pensioengerechtigden zijn over het algemeen het meest tevreden (7,7). Spontaan worden met name de informatievoorziening en betrouwbaarheid door alle doelgroepen als sterk punt van BPF Schilders genoemd. Verplichtstelling (met name onder ondernemers) en de onzekerheid van het pensioen worden als minder goede punten genoemd. Een stijgend aantal werkgevers vindt dat werknemers vrij moeten zijn om te kiezen waar zij hun pensioen opbouwen. Bijna een derde van de werkgevers zou graag zelf kiezen waar zij het pensioen van de werknemers onderbrengt.

6. Ondertekening

Vastgesteld door het bestuur te Zeist op 20 juni 2022:

de heer D.J. Vis

de heer W.J. Boot

de heer R. van Oostrom

de heer J.H. Dijckmeester

mevrouw E.J.P.M. van Loon

mevrouw E.M.C. Eelens

de heer M.H. Rosenberg

de heer M. Elvan

Goedgekeurd door de raad van toezicht te Zeist op 24 juni 2022:

mevrouw S.B.P. Smit-Bos

de heer H.J.P. Strang

mevrouw R.F. van der Feltz

Toezicht en verantwoording

1. Verslag 2021 raad van toezicht

Inleiding

Jaarlijks stelt de raad van toezicht een verslag op. In dit verslag over de periode 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021:

1. formuleert de raad naar aanleiding van zijn toezichtactiviteiten in 2021 zijn oordeel en aanbevelingen met betrekking tot de aandachtsgebieden in zijn normenkader, dat is gebaseerd op de wettelijke regels vanuit toezichtperspectief.
2. legt de raad verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over zijn werkzaamheden in het kader van de uitoefening van taken en bevoegdheden van het intern toezicht in 2021.

De raad ziet een geschikt en betrokken bestuur dat hard heeft gewerkt aan de vele dossiers in 2021. De raad spreekt zijn waardering uit voor de manier waarop het bestuur in het verslagjaar heeft gefunctioneerd. De raad kijkt uit naar voortzetting van de goede samenwerking in 2022.

Ook over de samenwerking met het verantwoordingsorgaan is de raad positief. De raad ziet een verantwoordingsorgaan dat zich actief inzet voor het fonds en een constructieve bijdrage levert in zijn gesprekken met de raad. De raad dankt het verantwoordingsorgaan hiervoor.

In tijden van verandering is het belangrijk om goed op elkaar aangesloten te blijven en voor ogen te houden dat bestuur, verantwoordingsorgaan en raad hetzelfde belang dienen: een goed pensioen voor onze deelnemers. De raad kijkt dan ook uit naar de samenwerking in 2022, waarin bestuur, verantwoordingsorgaan en raad elkaar kunnen versterken om tot een gezamenlijk gedragen strategie te komen.

Samenstelling raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat per 31 december 2021 uit de volgende leden:

Mevrouw M.O. Boersma

lid sinds 1 januari 2014, voorzitter vanaf 7 januari 2016

einde lopende benoemingstermijn: 1 januari 2022 (tweede termijn)

De heer H.J.P. Strang

lid sinds 1 januari 2016

einde lopende benoemingstermijn: 1 januari 2024 (tweede termijn)

Mevrouw R.F. van der Feltz

lid sinds 1 september 2018

einde lopende benoemingstermijn: 1 september 2022 (eerste termijn)

De leden van de raad zijn benoemd door het bestuur, na een bindende voordracht door het verantwoordingsorgaan, voor een periode van vier jaar met de mogelijkheid van eenmalige herbenoeming. DNB heeft met deze benoemingen ingestemd.

Mevrouw S.B.P. Smit-Bos is na een voordracht door het verantwoordingsorgaan per 1 januari 2022 benoemd tot nieuwe voorzitter van de raad van toezicht. Zij volgt hiermee mevrouw Boersma op van wie de tweede en laatste benoemingstermijn is afgelopen. Mevrouw Smit heeft vanaf september 2021 de vergaderingen van de raad als toehoorder bijgewoond.

In december 2021 eindigde de termijn van het traineeship van mevrouw A. Plat. De raad heeft het traineeship als positief ervaren.

Thema's 2021 raad van toezicht

In 2021 diende een vijftal thema's als een rode draad voor de interne vergaderingen van de raad en de overleggen met het (dagelijks) bestuur. Hierna bespreekt de raad zijn oordeel, bevindingen en aanbevelingen op deze thema's.

Strategische risico's en verandervermogen (incl. representativiteit en verplichtstelling)

De raad heeft kennis genomen van en met het bestuur gesproken over de missie, visie, toekomststrategie, risicobereidheid, de uitwerking daarvan in het Strategisch Plan 2018-2022 en de voortgangsrapportage uitwerking strategische doelstellingen 2021-2023. Evenwichtige belangenafweging en belangen van werknemers-deelnemers en zzp-deelnemers zijn hierbij aan de orde geweest. De toekomst van het fonds vraagt om een heldere strategie op een aantal vlakken. Voorbeelden zijn de verplichtstelling (voor zzp-ers), de wijzigingen in het pensioenstelsel en de samenwerking met uitbestedingspartijen. De raad vindt dat het bestuur voldoende aandacht heeft voor strategische vraagstukken en dat de bijpassende beleidscyclus binnen BPF Schilders adequaat functioneert. De beleidsvoorbereiding sluit aan op de doelen en uitgangspunten van het fonds. De doelen en uitgangspunten zijn duidelijk, actueel en afgestemd met de raad en het verantwoordingsorgaan. Met de voortgangsrapportage strategische doelstellingen 2021-2023 is sprake van een gestructureerde aanpak en heeft het bestuur een overzichtelijk en steeds actueel instrument ontwikkeld waardoor beleidsvoornemens goed in beeld blijven en daadwerkelijk worden opgepakt, uitgewerkt en uitgevoerd. Hierbij wordt evenwichtige belangenafweging in voldoende mate toegepast.

IT-risico's en beheer (incl. informatiebeveiliging)

Het bestuur heeft in 2021 stappen gezet om het IT-beleid praktisch inhoud te geven. De IT-opleidingssessies die het bestuur volgde hebben de kennis vergroot. De raad beveelt het bestuur aan op korte termijn een eigen toetsingskader voor IT-risicoanalyse en IT-risicobeheersing voor pensioenbeheer en vermogensbeheer uit te werken en vast te stellen voor toetsing van en sturing op de uitbesteding.

Het risico op cybercrime is hoog. De raad constateert dat het bestuur dit risico in beeld heeft en cybercrime als top risico heeft aangemerkt. De raad neemt de monitoring van dit risico ook in 2022 mee als onderdeel van zijn toezichtthema's.

De raad onderschrijft de keuze van het bestuur om binnen haar eigen geledingen de verantwoordelijkheid voor IT expliciet bij een bestuurslid te beleggen. De raad zal daarbij in haar eigen taakverdeling aansluiten.

Datakwaliteit

Met het bestuur was de raad bezorgd over de DNB-bevindingen over datagovernance en datamanagement bij PGGM. De raad is met DNB positief over het feit dat het bestuur de acties gedegen oppakt. Omdat het beheersen van de datakwaliteit van groot belang is, nu en met het oog op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, verwacht de raad dat het bestuur hierop nauwgezet blijft monitoren en sturen.

Nieuwe pensioenstelsel (incl. communicatie)

In het algemeen is de raad tevreden over de aanpak van het bestuur ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel. De raad en het verantwoordingsorgaan zijn tot nu

toe goed meegenomen in de stappen die bestuur en sociale partners zetten, ook via themasessies. Van belang is de komende tijd het verantwoordingsorgaan en de raad goed te blijven meenemen in het proces en periodiek te blijven toetsen of de besturing van het fonds nog voldoende aansluit bij de ontwikkelingen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) en ESG-risico's (incl. communicatie)

De raad constateert dat het bestuur het MVB-beleid actief doorontwikkelt en implementeert. MVB is ook opgenomen in de strategische doelstellingen. De raad verwacht dat ook deze doelstelling nader wordt geconcretiseerd vergelijkbaar met de andere strategische doelstellingen.

De nu geldende onderdelen van de SFDR-wetgeving zijn tijdig geïmplementeerd. Bij de totstandkoming van het MVB-beleid wordt geluisterd naar de wensen van de deelnemers en gecommuniceerd hierover. De raad moedigt het bestuur aan om uitgebreid hierover te communiceren.

De aanloop tot het landenbeleid voor staatsobligaties was lang maar uiteindelijk heeft het bestuur, na overleg met het verantwoordingsorgaan, een weloverwogen besluit genomen over de criteria voor het vaststellen van het universum.

Oordelen en aanbevelingen 2021 vanuit regulier toezicht

Ook in dit verslagjaar speelde de COVID-19 pandemie. Net als in 2020 heeft de pandemie niet geleid tot belemmeringen in het functioneren van het fonds en de uitbestedingspartijen.

De raad ziet een geschikt en betrokken bestuur dat hard heeft gewerkt. Gezien de majeure dossiers die spelen constateert de raad ook dat de werkdruk bij het bestuur toeneemt. Het bestuur is zich hiervan bewust en draagt zorg voor een bijpassende prioriteitstelling. De verwachting is dat de bestuurlijke druk in 2022 niet zal afnemen. De raad zal de ontwikkeling daarvan en de impact daarvan op de bestuurlijk effectiviteit in 2022 blijven monitoren. De raad spreekt zijn waardering uit voor de manier waarop het bestuur in het verslagjaar heeft gefunctioneerd. Naast het toezicht op basis van de hiervoor genoemde thema's voert de raad ook het regulier toezicht uit op basis van het normenkader, daar wordt hierna nader op ingegaan.

2.1. Het functioneren van de governance

Norm: het gekozen bestuursmodel is passend voor het fonds en functioneert

2.2 Het functioneren van het bestuur

Normen:

- *het bestuur is geschikt en functioneert*
- *de vergaderorde is passend en functioneert*
- *de besluitvorming is respectvol, open, afgewogen en transparant*

De raad is van oordeel dat:

- het bestuur binnen de governance goed en adequaat functioneert, ook in tijden van COVID-19;
- het bestuur tijdig actie onderneemt om opvolgers te (laten) zoeken in verband met voorziene vacatures, ten behoeve van de continuïteit;
- de pensioencommissie, commissie communicatie en werkgroep MVB goed functioneren, maar dat af en toe in de voorbereidende fase vanuit het bestuur duidelijker aangegeven kan worden wat de gewenste insteek is van bepaalde onderwerpen. Dat wil zeggen welke informatiebehoefte is er bij het bestuur, in samenhang met de gewenste mate van detail, en wordt een onderwerp ter informatie, richting bepalen of besluitvorming behandeld?

- het voor de sleutelfunctiehouders af en toe nog zoeken is naar het moment waarop zij instappen bij bepaalde trajecten, maar dat de sleutelfuncties steeds meer grip krijgen op de rol, functie en werkzaamheden;
- het huidige beloningsbeleid op dit moment het meest passend is en dat een aanpassing geen prioriteit heeft. Voor de raad is momenteel vooral de vraag van belang of het huidige beleid het aantrekken van nieuwe bestuurs- en rvt-leden bemoeilijkt. Daarvan is in het verslagjaar niet gebleken.

Aanbevelingen:

1. *Overweeg om het rooster van aftreden van het VO zodanig vorm te geven dat de continuïteit van het vo wordt geborgd en niet de mogelijkheid bestaat dat alle leden van het VO gelijktijdig kunnen aftreden*
2. *Stel ten aanzien van de strategie een "roadmap" op waarin opgenomen is wat de stip op de horizon is en welke stappen wanneer genomen moeten worden en die als routekaart kan dienen voor overleg met het VO en de raad.*

2.3 Beleidscyclus en verantwoording

Normen:

- *beleid is onderbouwd, actueel en consistent met missie, visie, strategie, doelen en uitgangspunten*
- *evenwichtige belangenafweging is gewaarborgd en geborgd*
- *het bestuur verantwoordt zich over het beleid*

De raad is van oordeel dat:

- de beleidscyclus binnen BPF Schilders adequaat functioneert. De beleidsvoorbereiding sluit aan op de doelen en uitgangspunten van het fonds. De doelen en uitgangspunten zijn duidelijk, actueel en afgestemd met de raad en het verantwoordingsorgaan.
- bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht via de themasessies over het toekomstig pensioencontract goed en uitgebreid zijn geïnformeerd over de diverse aspecten van het nieuwe pensioenstelsel;
- het verandervermogen en de daadkracht van PGGM een risico vormen dat in relatie tot het nieuwe pensioenstelsel nog meer aandacht behoeft. De raad constateert dat het bestuur daarnaar handelt. De opzegging door PGGM Vermogensbeheer veroorzaakt onzekerheid/onrust in de verhoudingen tussen het fonds en PGGM. De raad constateert tegelijkertijd dat het bestuur goed acteert op deze risico's.
- het bestuur een adequaat kader voor evenwichtige belangenafweging voor de transitie naar het nieuwe stelsel heeft uitgewerkt;
- de belangen bij de premievaststelling evenwichtig zijn afgewogen en er voldoende uitleg aan en dialoog met stakeholders hierover is geweest;
- BPF Schilders tijdig heeft voldaan aan de verordening over informatieverschaffing die ziet op het duurzaamheidskarakter van beleggingen en dat de verdere implementatie volgens planning verloopt;
- Het bestuur veel aandacht besteedt aan werkgevers- en deelnemerscommunicatie via een breed pallet van (nieuwe) communicatiemiddelen en de effectiviteit en algemene tevredenheid daarvan meet.

2.4 Beheersing van de algemene gang van zaken in het fonds

Norm:

- *het bestuur bewaakt de beheerste bedrijfsvoering van het fonds*

De raad is van oordeel dat:

- het bestuur de algemene gang van zaken in het pensioenfonds adequaat beheerst;
- er sprake is van een gedegen aanpak bij de opvolging van de acties in het kader van het DNB-onderzoek naar datakwaliteit;
- het begrotingsproces zorgvuldig verloopt en dat in het bestuur de discussie wordt gevoerd over businesscases, efficiencyverbetering en de hoogte van de kosten. De raad constateert wel dat een specificatie van de kosten van PGGM ontbreekt. Ook ontbreekt inzicht in de kosten van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel en het inzicht in de kosten van de uitvoering van de pensioenregeling voor de zzp'ers. Dit zijn belangrijke aandachtspunten.

Aanbevelingen:

3. *Laat de kosten van PGGM voor de dienstverlening, overgang pensioenstelsel en voor uitvoering van de pensioenregeling voor zzp'ers specifiek maken. Vermeld daarnaast in notities, als er sprake is van kosten, ten laste van welke begrotingspost deze kosten komen.*

2.5 Risicobeheersing

Normen:

- *de risicohouding is consistent verwerkt in de risicobeheersing*
- *de organisatorische opzet van het risicomangement is adequaat*
- *het risicobeheersingsproces is adequaat ingericht*
- *de bedrijfsvoering is integer*

De raad is van oordeel dat:

- de organisatorische opzet van het risicobeheersingsproces op orde is: functies en rollen zijn duidelijk en rapportages voor risicomonitoring zijn beschikbaar;
- er sprake is van een gestructureerde aanpak van het traject rondom de ERB;
- de sleutelfunctie interne audit ook in het verslagjaar verdere invulling heeft gekregen met uitgebreide kwartaalrapportages gebaseerd op (review van) audits/onderzoeken;
- het bestuur voortgang heeft geboekt ten aanzien van het verhogen van het kennisniveau over IT-beleid en de explicitering van de verantwoordelijkheid daarvoor binnen het bestuur door dit op te nemen in een functieprofiel;
- er nog geen actuele IT-risicoanalyse beschikbaar is op basis waarvan acties kunnen worden geïmplementeerd;
- het bestuur in 2021 in de vergaderingen van het DB en de commissies periodiek heeft stilgestaan bij de effectiviteit van de beheersmaatregelen;
- zich een aantal strategische risico's voordoet, met name ten aanzien van de onduidelijkheid over de nieuwe pensioenregeling en de deelname van zzp'ers aan de pensioenregeling. De raad is van oordeel dat het bestuur hier met de in het Strategisch Plan 2018-2022 geformuleerde acties op de juiste manier mee omgaat;
- de mogelijke transitie naar een nieuwe vermogensbeheerder veel impact heeft op BPF Schilders. De raad heeft geconstateerd dat het bestuur hierop pro-actief heeft geacteerd en voldoende stil heeft gestaan bij de risico's die hieruit voor het fonds kunnen voortvloeien.

Aanbevelingen:

4. *Neem in de (volgende) ERB een scenario op waarin diverse varianten van IT-risico's terugkomen.*

2.6 Naleving code pensioenfondsen

De raad is van oordeel dat:

- de Code Pensioenfondsen wordt nageleefd en dat daarover conform de Code met motivering wordt gerapporteerd.

Terugblik opvolging aanbevelingen over 2020

Alle aanbevelingen die de raad in 2020 heeft gedaan, zijn besproken met het bestuur. De meeste aanbevelingen zijn afgewikkeld. De raad vraagt aandacht voor de aanbevelingen die nog onderhanden zijn, waaronder het vaststellen van een visie op data-governance met interne beheersing, het uitvoeren van een IT-risicoanalyse en het periodiek evalueren van de effectiviteit van beheersmaatregelen bij kernrisico's.

Opvolging aanbevelingen van controleurs

Opvolging aanbevelingen prudent person rapportage:

- De aanbevelingen naar aanleiding van het jaarwerk 2020 zijn grotendeels opgevolgd.
- De bevindingen van de certificerend actuaris en de beoordelingslijst van de prudent person over het boekjaar 2021 bevatten geen zaken die volgens de RvT bijzondere aandacht behoeven.

Goedkeuring

De raad verleent hierbij zijn goedkeuring aan het voorgenomen besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening 2021.

Ondertekening

Zeist, 24 juni 2022

De raad van toezicht:

S.B.P. Smit-Bos

H.J.P. Strang

R.F. van der Feltz

2. Reactie bestuur op verslag raad van toezicht

Tijdens de gezamenlijke vergadering met de raad van toezicht op 30 mei 2022 heeft het bestuur met de raad gesproken over zijn verslag en aanbevelingen over 2021. Het bestuur bedankt de raad voor zijn positieve en waarderende woorden over het functioneren van het bestuur in 2021. De samenwerking met de raad is prettig en constructief. Graag reageert het bestuur op de aanbevelingen van de raad.

Het bestuur onderschrijft de verwachting van de raad dat de bestuurlijke druk in 2022 niet zal afnemen, hoewel het bestuur naar verwachting een aantal verandertrajecten in de tweede helft van 2022 afrondt. De effectiviteit, regievoering en de bestuurlijke capaciteit zijn ook aandachtspunten uit de eind 2021 vastgestelde ERB. Er is voldoende aandacht voor de bewaking hiervan doordat dit elke vergadering van het bestuur en het dagelijks bestuur wordt besproken.

Ook het bestuur vindt het belangrijk dat de continuïteit van het VO wordt geborgd, mede in verband met de belangrijke rol die het VO bij de totstandkoming van de nieuwe pensioenregeling krijgt, bij het adviseren over een besluit tot invaren en het adviesrecht van het VO over het overbruggingsplan bij gebruikmaking van het transitie-ftk. Het bestuur zal in 2022 in gesprek gaan met het VO over de manier waarop de continuïteit van het VO kan worden geborgd. De aanbeveling van de raad om het rooster van aftreden van het VO zodanig vorm te geven dat niet de mogelijkheid bestaat dat alle leden van het VO gelijktijdig kunnen aftreden neemt het bestuur in dit gesprek mee. Dit heeft ook nadelen. Het bestuur wil daarom goed met het VO bespreken hoe de leden dit ervaren.

De aanbeveling van de raad om t.a.v. de strategie een "roadmap" op te stellen die als routekaart kan dienen voor overleg met het VO en de raad wordt meegenomen bij de actualisatie van het Strategisch Beleidsplan van BPF Schilders in de tweede helft van 2022. In de eerste helft van 2022 heeft het bestuur overigens al een Changekalender opgesteld met de belangrijkste mijlpalen in 2022 met betrekking op de voorbereiding op de nieuwe pensioenregeling en de lopende changetrajecten, hetgeen voor het bestuur een belangrijke roadmap is. Net als in 2021 zal het bestuur het VO en de RvT in 2022 en de jaren daarna goed blijven meenemen in het proces van de voorbereiding op de nieuwe pensioenregeling.

Bij elke bestuursevaluatie wordt geëvalueerd of het bestuursmodel van het fonds passend is en of de ontwikkelingen, zoals het nieuwe pensioenstelsel, om andere competenties van de bestuursleden vragen. Het bestuur zal dit ook in de komende jaren blijven toetsen.

De versterking van de deskundigheid van het bestuur op het gebied van IT en de bescherming van het fonds tegen IT-risico's en cybercrime hebben in 2021 veel aandacht gekregen. Dit zal ook in de komende jaren zo blijven. Naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne en de naar aanleiding daarvan uitgevoerde scenarioanalyses zijn in de eerste helft van 2022 ook de IT-risico's voor het fonds en de beheersmaatregelen op dit gebied in kaart gebracht. Met de uitvoeringsorganisatie is gesproken over de opslag en de bescherming van de data van BPF Schilders en zijn deelnemers. Er wordt momenteel gewerkt aan het toekennen van BIVA-classificaties aan de systemen die gebruikt worden t.b.v. het Pensioenbeheer.

Ook wordt het Datakwaliteitsbeleid van BPF Schilders uitgewerkt, zodat het fonds kan toetsen of de datagovernance en het datakwaliteitsbeleid van de uitvoeringsorganisatie voldoet aan de criteria die BPF Schilders hiervoor hanteert. Bij de uitvoering van een volgende ERB zal het bestuur nagaan op welke wijze de IT-risico's daarin kunnen terugkomen.

3. Verslag en oordeel verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het verantwoordingsorgaan (VO) maakt door dit verslag gebruik van zijn bevoegdheid om een oordeel uit te spreken over het gevoerde beleid van het bestuur, de wijze waarop het is uitgevoerd en de keuzes voor de toekomst. Daarnaast blikt het VO terug op de met de raad van toezicht (RvT) gevoerde verantwoordingsdialoog.

Om tot een oordeel over het handelen van het bestuur in 2021 te komen hanteert het VO een normenkader om de belangrijkste aandachtsgebieden van BPF Schilders te kunnen beoordelen. Aandachtsgebieden zijn communicatie, beleggingen, governance, risicobeheersing, compliance, financiën en pensioenonderwerpen. Om focus aan te brengen in de oordeelsvorming stelt het VO ieder jaar een aantal prioriteiten vast. Het VO bepaalt deze prioriteiten door te kijken naar de ontwikkelingen in de pensioensector, ontwikkelingen in de schilderssector en actuele ontwikkelingen. Het VO houdt bij de vaststelling van zijn prioriteiten rekening met de strategische doelstellingen van het bestuur en de thema's van de RvT. Het VO heeft de prioriteiten opgenomen in zijn werkplan 2021 en heeft zijn prioriteiten afgestemd met de RvT en het bestuur.

Voor het oordeel over 2021 heeft het VO de volgende prioriteiten vastgesteld:

- IT-beleid en beheersbaarheid;
- Impact corona;
- Strategie van het pensioenfonds;
- Transparantie en communicatie;
- Kosten van BPF Schilders;
- Uitwerking pensioencontract (verder te noemen NPR: nieuwe pensioenregeling).

Hoe komt het VO tot zijn oordeel?

Om het oordeel te vormen bestudeert het VO verschillende documenten zoals het jaarverslag, de kwartaalverslagen van het bestuur en de RvT en diverse andere rapportages en beleidsstukken. De verantwoordingsdialoog geeft het VO vorm door minimaal twee keer per jaar een overleg te voeren met het bestuur en de RvT. Het VO heeft in 2021 acht keer vergaderd. Daarnaast is vier keer vergaderd met het bestuur en twee keer met de RvT.

Het VO heeft in 2021 het bestuur geadviseerd over:

- De profielschets van de voorzitter van de RvT;
- Herstelplan BPF Schilders;
- Het uitvoeringsreglement;
- Het pensioenreglement;
- De statuten;
- De ABTN;
- Het uitsluitingsbeleid van landen;
- Grondslagen 2022;
- Afkoop en uitruilfactoren voor 2022;
- Premiebedragen ANW Vangnet-regeling 2022.

Het VO heeft in 2021 een bindende voordracht gedaan aan het bestuur om mevrouw Selma Smit-Bos te benoemen tot voorzitter van de RvT met ingang van 1 januari 2022.

In 2021 is de heer Gossink, lid van het verantwoordingsorgaan, overleden. De heer Gossink was een zeer gewaardeerd lid van het verantwoordingsorgaan en wordt zeer gemist door de leden van het VO.

Terugblik op aanbevelingen VO aan Bestuur over 2020

Het VO heeft in 2021 in zijn oordeel over 2020 drie aanbevelingen gedaan aan het bestuur. De opvolging van deze aanbevelingen door het bestuur is op 1 juni 2022 in de verantwoordingsdialoog over 2021 tussen het VO en het bestuur geëvalueerd. Naar aanleiding van dit overleg en de eigen bevindingen van het VO concludeert het VO dat het bestuur de aanbevelingen in 2021 goed heeft opgepakt en dat het bestuur het VO heeft geïnformeerd over de voortgang.

Oordeel over 2021

IT-beleid en beheersbaarheid

Beoordelingskader

Het VO stelt vast dat De Nederlandsche Bank (DNB) steeds meer verwacht van besturen op het gebied van IT. Het bestuur moet in control zijn wat betreft de uitvoering, maar het bestuur moet ook in staat zijn om IT-systemen te beoordelen. Dit heeft alles te maken met de risicobeheersing: het bestuur moet in staat zijn om de risico's die verbonden zijn aan IT-systemen te kunnen beoordelen evenals de effectieve beheersing van deze risico's. De invoering van de NPR zal wat betreft IT extra aandacht vragen van het bestuur.

Bevindingen

- Het bestuur heeft in 2021 twee opleidingssessies gehad met een gespecialiseerd bureau waardoor bestuursleden beter in staat zijn om de IT-systemen en de daarmee samenhangende risico's op hoofdlijnen te beoordelen.
- Het bestuur laat zich door de uitvoeringsorganisatie en externe deskundigen goed voorlichten over cyberrisico's. Cyberrisico's nemen de komende jaren naar verwachting toe, mede als gevolg van het hybride werken met online vergaderingen en thuiswerken. Het bestuur heeft PGGM gevraagd om extra aandacht voor de beheersmaatregelen in het geval van een ransomware-aanval.
- Het bestuur gaat in 2022 de risico's en beheersing daarvan met betrekking tot de door de uitvoeringsorganisatie gebruikte IT-systemen beoordelen. Dit gebeurt per bestuurscommissie.
- IT-beleid en beheersbaarheid zullen de komende jaren hoog op de agenda blijven staan, zeker gelet op de invoering van de NPR.

Oordeel

Het VO oordeelt positief over de wijze waarop het bestuur omgaat met het vraagstuk van IT-beleid en beheersbaarheid. Het VO stelt vast dat de risicobeheersing met betrekking tot IT hoog op de agenda staat van het bestuur. Het bestuur heeft in 2021 de nodige stappen gezet, waaronder het volgen van een opleiding zodat het bestuur goed in staat is om de IT-systemen en daarmee samenhangende risico's te kunnen beoordelen.

Impact corona

Beoordelingskader

Corona heeft in 2020 en 2021 een grote impact gehad op de samenleving en de economie. Dit leverde financiële risico's op voor BPF Schilders. Voor het VO draait het om de vraag hoe het bestuur deze financiële risico's heeft beheerst en wat het effect is geweest op de beleggingen.

Bevindingen

- Het bestuur heeft in 2020 tijdig een crisismanagementteam ingesteld naar aanleiding van de coronacrisis. Dit onderwerp is ook in 2021 hoog op de agenda blijven staan.
- De coronacrisis heeft relatief weinig impact gehad op de beleggingsresultaten: de beleggingsresultaten waren met 10% uitstekend.

Oordeel

Het VO is positief over de wijze waarop het bestuur de coronacrisis heeft aangepakt, waardoor er nauwelijks gevolgen zijn geweest voor de uitvoering van de pensioenregeling en voor de impact op de beleggingen. Ondanks alle coronamaatregelen hebben het bestuur, het VO en de RvT goed kunnen vergaderen.

Aanbeveling

Het VO adviseert het bestuur om de lessons learned van de coronacrisis en de Oekraïne-crisis in 2022 te gebruiken om het crisisplan verder aan te scherpen.

Strategie van het fonds

Beoordelingskader

Het VO kijkt naar de impact van diverse ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld de veranderde arbeidsomstandigheden (meer flexibele contracten) op de arbeidsmarkt en de schilderssector en het verplichtstellingsvraagstuk in relatie tot de NPR en de strategie van BPF Schilders. Daarnaast beoordeelt het VO of de strategie van BPF Schilders evenwichtig is voor alle doelgroepen en of de strategie wordt gedragen door de stakeholders en de doelgroepen van BPF Schilders.

Bevindingen

- De verplichtstelling is met vijf jaar verlengd.
- Met de verlenging van de verplichtstelling blijven ook de zzp'ers de komende vijf jaar verplicht deelnemen aan de pensioenregeling van BPF Schilders. Dit wordt gedragen door de opdrachtgevers.
- Het bestuur heeft zich goed voorbereid op de NPR. Het bestuur neemt de opdrachtgevers, het VO en de RvT goed mee in dit proces.

Oordeel

Het VO oordeelt positief over de strategie van BPF Schilders. De strategie van BPF Schilders is evenwichtig en wordt gedragen door de stakeholders en doelgroepen van BPF Schilders.

Transparantie en communicatie

Beoordelingskader

Veel ontwikkelingen bij BPF Schilders zoals het NPR, het vraagstuk van de zzp'ers, de financiële situatie etc, raken de communicatie van BPF Schilders. Het VO beoordeelt hoe het bestuur alle ontwikkelingen communiceert aan de deelnemers en of er voldoende aandacht is voor de effectiviteit van de ingezette middelen in relatie tot de kosten.

Bevindingen

- Het bestuur voldoet aan alle wettelijke communicatieverplichtingen.
- BPF Schilders heeft een communicatiebeleidsplan en het bestuur stelt ieder jaar een communicatiejaarplan op dat het bestuur met het VO bespreekt.
- Het bestuur heeft de dialoog met het VO over de effectiviteit van de ingezette middelen in relatie tot de kosten, goed opgepakt.
- BPF Schilders heeft een communicatieplan nieuwe pensioenregeling waarin staat dat de communicatie over de NPR pas in een later stadium geïntensiveerd wordt wanneer communicatie voor deelnemers echt relevant is.

Oordeel

Het VO oordeelt positief over de prioriteit transparantie en communicatie. Het VO is tevreden over de manier waarop het bestuur is omgegaan met de aanbeveling van het VO om meer aandacht te geven aan de effectiviteit van de communicatiemiddelen in relatie tot de kosten.

Kosten van BPF Schilders

Beoordelingskader

De kosten van het pensioenfonds zijn voor het VO een belangrijk onderwerp. Het VO constateert dat lage pensioenuitvoeringskosten hoog op de agenda staat van pensioenfonds. De pensioenuitvoeringskosten van BPF Schilders zijn niet laag. Het VO beoordeelt of het bestuur in 2021 er in slaagt om zijn doelstelling te realiseren voor een marktconform tarief per deelnemer. Daarmee houdt het VO rekening met alle bijzondere aspecten die deze kosten beïnvloeden zoals de samenstelling van het deelnemersbestand, de verplichte deelname van zzp'ers, de gewenste kwaliteit van de uitvoering etc.

Bevindingen

- De pensioenuitvoeringskosten per deelnemer bedragen in 2021 192,9 euro per deelnemer.
- Het bestuur heeft in 2020 en 2021 door een extern bureau een evaluatie van de huidige pensioenuitvoerder PGGM laten uitvoeren. Dit onderzoek is niet alleen bedoeld om de geleverde diensten (op basis van prijs/kwaliteit) in het verleden te beoordelen, maar vooral om te bepalen of de pensioenuitvoering en de kosten daarvan marktconform zijn en of de samenwerking in de toekomst kan worden gecontinueerd/ingericht.
- Het bestuur heeft eind 2021 het contract met PGGM wat betreft Pensioenbeheer (PB) en Beleidsadvisering en Bestuursondersteuning (BA/BO) met één jaar verlengd tot 1 januari 2024.

- De verlenging van het contract geeft BPF Schilders de tijd voor een nadere duiding van de klantspecifieke wensen van de nieuwe pensioenregeling en geeft PGGM tijd voor het offreren van de uitvoering daarvan.
- Het VO heeft vastgesteld dat het bestuur met de uitkomsten van het evaluatie-onderzoek uit 2020 aan de slag is gegaan met als doel de uitvoeringskosten voor de toekomst te verlagen.

Oordeel

Het VO oordeelt positief over de prioriteit *kosten van BPF Schilders*. Het VO onderkent dat de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer niet laag zijn, maar het bestuur heeft in de afgelopen jaren toegelicht welke argumenten er zijn die dit rechtvaardigen, in het bijzonder de extra uitvoeringskosten voor zzp'ers. Het VO vindt het positief dat het bestuur een beleid heeft waarin het periodiek de uitvoering en de kosten die daarmee samenhangen evalueert.

Aanbeveling

Maak duidelijk en leg vast, welke kwaliteitseisen het bestuur belangrijk vindt wat betreft de pensioenuitvoerder en bewaak dat de pensioenuitvoering kwalitatief en qua kostenniveau met elkaar in verhouding zijn.

Uitwerking pensioencontract

Beoordelingskader

Het pensioenonderwerp van de komende jaren blijft de NPR. Naar verwachting zullen sociale partners en het bestuur hierover in 2022 keuzes maken. Deze hebben gevolgen voor alle deelnemers. Ook in 2021 heeft het VO gekeken naar hoe het bestuur de verschillende stakeholders, waaronder het VO, meeneemt in dit proces. Het VO beoordeelt of het bestuur de deelnemers van BPF Schilders adequaat informeert over het proces en de evenwichtige belangenbehartiging.

Bevindingen

- Het VO is van oordeel dat het bestuur de stakeholders en dus ook het VO goed heeft meegenomen in dit proces van voorbereiding op de NPR. Het VO heeft meerdere informatiesessies gehad waarin het VO door het bestuur uitvoerig is bijgepraat over de ontwikkelingen met betrekking tot de NPR.
- Het VO heeft vastgesteld dat het bestuur een communicatieplan *nieuwe pensioenregeling* heeft opgesteld.
- Het VO heeft vastgesteld dat het doel van het bestuur is om er voor te zorgen dat BPF Schilders vertrouwen realiseert bij werkgevers, werknemers en ondernemers en dat BPF Schilders binnen het aangepaste pensioenstelsel een goede regeling kan bieden.

Oordeel

Het VO oordeelt positief over de prioriteit *uitwerking pensioencontract*. Het VO is van oordeel dat het bestuur de uitdaging om te komen tot een nieuwe pensioenregeling goed heeft opgepakt en dat het bestuur de verschillende belanghebbenden goed meeneemt.

Aanbeveling

Het VO adviseert het bestuur om de presentaties voor het VO toegankelijker te maken, bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van interactieve presentatievormen en workshops.

Overige bevindingen

PGGM heeft in 2021 bekend gemaakt dat het de overeenkomst vermogensbeheerdienstverlening met BPF Schilders per 31 december 2022 opzegt. Dit heeft een grote impact voor BPF Schilders. Het bestuur moest op zoek naar een nieuwe fiduciaire vermogensbeheerder. De RvT is vanuit zijn rol directer betrokken geweest bij de zoektocht naar een nieuwe fiduciair vermogensbeheerder. De RvT heeft vastgesteld dat het bestuur dit proces, in de korte tijd die het hiervoor had, goed heeft gemanaged. Het is een zorgvuldig proces geweest. Het bestuur heeft het uitbestedingsbeleid gevolgd.

Het bestuur heeft het VO in 2021 en begin 2022 geïnformeerd over bovengenoemde ontwikkelingen. Een goede dialoog tussen het VO en het bestuur over dit soort onderwerpen is belangrijk. Het VO zou de dialoog met het bestuur graag verder willen versterken gezien de vele belangrijke onderwerpen de komende jaren en de komst van een nieuw VO per 1 juli 2022. Het VO adviseert het bestuur om met het VO en de RvT een dialoog aan te gaan om te kijken hoe de gremia van het pensioenfonds elkaar goed op de hoogte kunnen houden van diverse dossiers binnen het pensioenfonds.

Verantwoording door RvT aan VO

De RvT legt, blijkens de wet, verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan. Om invulling aan deze wettelijke norm te geven, hebben het VO en de RvT in de gezamenlijke vergadering van 15 april 2022 een verantwoordingsdialoog gevoerd. Het VO heeft in dit overleg diverse vragen gesteld om zich hier een beeld over te vormen.

Op basis van voornoemde verantwoordingsdialoog is het VO van mening, dat de RvT invulling geeft aan zijn taken en bevoegdheden en dat hij zijn taken vervult met inachtneming van de Code Pensioenfondsen en de VITP code. Het VO en de RvT stemmen elkaars prioriteiten en thema's met elkaar af, dit helpt het VO in zijn proces van oordeelsvorming.

Het VO heeft de dialoog met de RvT als plezierig en constructief ervaren. Het VO maakt van de gelegenheid gebruik om de oud-voorzitter van de RvT, mevrouw Mieke Boersma, hartelijk te danken voor de prettige samenwerking in de afgelopen jaren.

Tenslotte

Als eindoordeel is het VO positief over het handelen van het bestuur in 2021. Het VO bedankt het bestuur en de RvT voor de goede samenwerking in 2021.

Het verantwoordingsorgaan, juni 2022

4. Reactie bestuur op oordeel verantwoordingsorgaan

Het bestuur spreekt zijn dank uit voor het positieve oordeel van het VO over het handelen van het bestuur in 2021. De samenwerking met het VO was in het afgelopen jaar, net als voorgaande jaren, constructief en prettig. Het bestuur herkent zich in het oordeel en zal de daarin opgenomen aanbevelingen in het komende jaar oppakken en het VO hierover goed (blijven) informeren.

Het bestuur onderschrijft de aanbeveling van het VO om de 'lessons learned' van de coronacrisis en de Oekraïne-crisis te gebruiken om het continuïteitsplan van BPF Schilders te evalueren en verder aan te scherpen. De ervaringen uit het eerste jaar van de coronacrisis zijn daarin al meegenomen. Eind 2022/begin 2023 bekijkt het bestuur tot welke verdere gevolgtrekkingen de coronacrisis en de Oekraïne-crisis leiden.

De kwaliteit van de pensioenuitvoering in relatie tot de kosten daarvan zijn in de afgelopen jaren al een belangrijk aandachtspunt geweest. Het bestuur zal dit ook in de komende periode, bij de besluitvorming over het contract Pensioenbeheer vanaf 2024, blijven bewaken. Dit geldt ook voor de implementatiekosten in verband met de transitie naar de nieuwe pensioenregeling vanaf 2026 en de uitvoeringskosten daarna.

Het bestuur herkent de suggestie van het VO om de presentaties voor het VO over de nieuwe pensioenregeling toegankelijker te maken. Het feit dat de wetgeving over het nieuwe pensioenstelsel in 2021 nog niet bekend was zorgde ervoor dat het bestuur dit onderwerp theoretisch moest insteken. Nu de wetgeving op hoofdlijnen bekend is en ook op detailniveau steeds verder wordt uitgewerkt, kan de informatie over de nieuwe pensioenregeling op een toegankelijker wijze worden gepresenteerd, bijvoorbeeld door gebruik te maken van voorbeelden bij de verschillende opties die er zijn. Het bestuur staat open voor de suggesties en de feedback van het VO hierover en staat daar graag bij iedere presentatie bij stil.

Ook het bestuur vindt een goede dialoog tussen het VO en de fondsgremia over de actuele thema's die er spelen van groot belang en zal er ook in 2022 aan werken om het VO en de rvt, ieder vanuit zijn rol, hierover goed te blijven informeren. Tot slot dankt het bestuur de VO-leden voor hun grote inzet en betrokkenheid bij het fonds.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2021 (na bestemming van saldo van baten en lasten)

ACTIVA			
(bedragen * € 1.000)	Toelichting	31-12-2021	31-12-2020
Beleggingen			
Vastgoed en infrastructuur	3.2	1.123.998	881.003
Aandelen	3.3	4.125.366	3.622.166
Vastrentende waarden	3.4	4.114.047	4.039.319
Derivaten	3.5	164.176	522.428
Overige beleggingen	3.6	2	2
		9.527.589	9.064.918
Vorderingen uit hoofde van beleggingen	4	180.477	208.870
Vorderingen en overlopende activa	5	28.704	30.385
Liquide middelen	6	15.862	11.467
Totaal activa		9.752.632	9.315.640
PASSIVA			
(bedragen * € 1.000)	Toelichting	31-12-2021	31-12-2020
Reserves			
Stichtingskapitaal en algemene reserve	7	1.644.043	215.913
		1.644.043	215.913
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen	8	7.856.085	8.450.524
Overige schulden en overlopende passiva	9	252.504	649.203
Totaal passiva		9.752.632	9.315.640

Staat van baten en lasten 2021

(bedragen * € 1.000)	Toelichting	2021	2020
BATEN			
Premie bijdragen	14	136.807	246.552
Beleggingsopbrengsten	15	862.075	507.836
Overige baten	19	312	(116)
Totaal baten		999.194	754.272
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	16	160.805	151.737
Pensioenuitvoeringskosten	17	13.416	13.063
Mutaties voorziening pensioenverplichtingen	8		
Pensioenopbouw		206.780	171.580
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen		(45.053)	(24.249)
Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen		(160.001)	(151.702)
Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitvoeringskosten		(4.800)	(4.551)
Wijziging DNB rentetermijnstructuur		(556.418)	1.025.462
Wijziging van actuariële grondslagen		(36.782)	(213.461)
Wijziging actuariële bestandsresultaten		(8.492)	(6.502)
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		8.214	3.429
Inkoop rechten uit overgangsregeling		-	167.564
Overige mutaties		2.113	(1.569)
		(594.439)	966.001
Saldo overdrachten van rechten	18	(8.765)	(3.977)
Overige lasten	19	47	61
Totaal lasten		(428.936)	1.126.885
Saldo van baten en lasten		1.428.130	(372.613)

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten wordt geheel toegevoegd aan de algemene reserve.

Kasstroomoverzicht 2021

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen	137.632	137.003
Betaalde pensioenuitkeringen	(160.174)	(151.956)
Saldo overdrachten van rechten	8.765	3.977
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	(13.416)	(13.063)
Overige mutaties uit pensioenactiviteiten	443	(2.282)
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten	(26.750)	(26.321)
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	2.672.345	2.077.160
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten (incl. gerealiseerde resultaten derivaten)	29.545	248.037
Aankopen beleggingen	(2.517.019)	(2.238.775)
Betaalde vermogensbeheerkosten	(13.326)	(12.817)
Mutatie ontvangen collateral in cash	(269.165)	129.414
Overige mutaties uit beleggingsactiviteiten	6.771	(98.541)
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten	(90.849)	104.478
Totale mutatie	(117.599)	78.157

Bovenstaande bedragen hebben betrekking op daadwerkelijke kasstromen in het verslagjaar en kunnen afwijken van de bedragen in de Staat van baten en lasten waarin de bedragen worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Voor toelichting zie paragraaf 21 Toelichting op het kasstroomoverzicht op pagina 114.

Toelichting op de jaarrekening

1. Inleiding

1.1. Informatie over de stichting

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf (BPF Schilders), statutair gevestigd aan de Noordweg Noord 150 te Zeist, KvK nummer 27044379. BPF Schilders heeft als doel het bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf te zijn, waarin gelden in de vorm van premies, opbrengsten van beleggingen en andere baten worden bijeengebracht, strekkende tot verzekering van pensioenen voor alle personen die werkzaam zijn in de bedrijfstak. BPF Schilders kent regelingen voor ouderdomspensioen, nabestaandenpensioen en, tot en met 2005, arbeidsongeschiktheidspensioen.

BPF Schilders heeft de uitvoering van de pensioenregeling grotendeels uitbesteed aan PGGM U.A. en haar dochters. Voor de uitvoering heeft BPF Schilders langlopende overeenkomsten gesloten. De belangrijkste taken die het uitvoeringsbedrijf voor het fonds verricht zijn pensioenbeheer, vermogensbeheer, communicatie, beleidsadvisering en bestuursondersteuning.

1.2. Beschrijving van het pensioenreglement 2021

Pensioensysteem	Middelloodregeling
Vakantietoeslag	8%
Pensioenleeftijd	AOW-gerechtigde leeftijd
Pensioenrekenleeftijd	67 jaar
Pensioengrondslag	Pensioenloon minus franchise
Ouderdomspensioen	1,738% van de pensioengrondslag
Partnerpensioen	1,3125% van de pensioengrondslag
Wezenpensioen	0,2625% van de pensioengrondslag
Voor deelnemers	
Pensioenloon	Maximum € 53.968; minimum € 21.826
Franchise	€ 15.151

Met ingang van 1 juli 2021 is het pensioenreglement op de volgende onderdelen inhoudelijk gewijzigd:

- De algemene wachttijd voor premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid is gewijzigd naar 52 weken vanaf de eerste ziekte dag (artikel 2.9.3 en artikel 18.7.2);
- Hoofdstuk 35 met de bepalingen rond de Inkoopregeling is per 1 juli 2021 vervallen. De Inkoopregeling liep tot 1 januari 2021. Tot 1 juli 2021 was de wederkerigheidsregeling met bpfBOUW van kracht.

2. Grondslagen

2.1. Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het boekjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

De jaarrekening is opgesteld op basis van continuïteitsveronderstelling.

Schattingswijziging voorziening pensioenverplichtingen 2021

In 2021 heeft een herziening van de schatting voor de voorziening pensioenverplichtingen plaatsgevonden aan de hand van een beperkt grondslagenonderzoek. Dit heeft geleid tot een aanpassing van de volgende actuariële grondslagen:

- Excassokosten opslag;
- Arbeidsongeschiktheid en revalidatie.

De totale impact van de aanpassingen in de actuariële grondslagen bedraagt € 37 miljoen.

Een andere wijziging volgt uit de aanpassing van de rentetermijnstructuur. DNB heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. In de dekkingsgraad is vanaf 1 januari 2021 de aanpassing verwerkt van de UFR. Door deze aanpassing daalde per 1 januari 2021 de dekkingsgraad met 1,5 procentpunt. Dit is het effect van de aanpassing van de UFR per 1 januari 2021 waarbij 25% van de nieuwe UFR methodiek wordt meegenomen. In de mutaties van de voorziening is de aanpassing van de UFR opgenomen in de post wijziging marktrente.

Zie ook paragraaf 8 Voorziening pensioenverplichtingen voor een nadere toelichting op de wijzigingen en impact. In de vaststelling van beide sterftegrondslagen is nog geen rekening gehouden met de eventuele lange termijn impact van COVID-19.

Vergelijking met vorig jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle partijen die overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kunnen uitoefenen.

Ook natuurlijke personen die verbonden zijn met het fonds, worden als verbonden partijen aangemerkt.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen aan het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de

balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel heeft plaatsgevonden, dat samenhangt met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting. De omvang hiervan moet betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel heeft plaatsgevonden, dat met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting samenhangt. De omvang moet betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Als een transactie ertoe leidt dat alle, of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Een verplichting wordt niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de verwachte uitstroom van middelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Waardering

De activa en passiva worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct toe te wijzen zijn aan verwerving of uitgifte van het financieel actief of het financieel passief worden in de eerste opname verwerkt. Vervolgwaardering vindt plaats tegen reële waarde.

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen goed geïnformeerde partijen. Die partijen moeten tot een transactie bereid zijn en onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet vanwege executie of liquidatie worden uitgevoerd.

De verplichtingen hebben voornamelijk betrekking over de voorziening pensioenverplichtingen die worden gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde is de contante waarde van de onvoorwaardelijk nominaal opgebouwde pensioenrechten. Bij de bepaling van de voorziening worden de actuariële (bestands)grondslagen gehanteerd. Voor de disconteringsvoet wordt uitgegaan van de nominale rentetermijnstructuur per balansdatum zoals die door DNB wordt gepubliceerd.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen

van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Wijziging in de schattingen worden toegelicht onder de desbetreffende waarderingsgrondslag. Het financieel effect wordt gekwantificeerd vermeld in de toelichting op de jaarrekening.

Dekkingsgraden

Het fonds baseert de beleidsbeslissingen op de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt, conform de regels van het Financieel toetsingskader, vastgesteld als een voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de laatste 12 maandeinden. De actuele dekkingsgraad is de verhouding tussen het pensioenvermogen en de waarde van de pensioenverplichtingen op een bepaald moment.

Waardeveranderingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van financiële instrumenten. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden direct in de staat van baten en lasten opgenomen als (indirecte) beleggingsresultaten. Waardeveranderingen van andere financiële activa en financiële verplichtingen worden ook direct in het resultaat opgenomen onder beleggingsresultaten.

Vreemde valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum, zijnde de 'WM company fixed Closing Spot rates (mid) at 16:00 hours UK time'. Deze waardering is onderdeel van de waarderingsgrondslag reële waarde. Baten en lasten die voortvloeien uit transacties in vreemde valuta, worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

De koers op balansdatum van de euro ten opzichte van de belangrijkste valuta is:

	31-12-2021	31-12-2020
Australische dollar	1,56	1,59
Deense kroon	7,44	7,44
Engelse pond	0,84	0,90
Hong Kong dollar	8,87	9,49
Japanse yen	130,95	126,33
US dollar	1,14	1,22
Zweedse kroon	10,30	10,05
Zwitserse frank	1,04	1,08

2.2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

In dit onderdeel wordt de algemene waarderingsgrondslag, zoals uiteengezet in de voorgaande paragraaf, nader toegelicht per beleggingscategorie. In toelichting 3.7 'Overzicht marktwaarde beleggingen en waarderingmethoden' worden de toegepaste waarderingmethoden en daarbij gehanteerde veronderstellingen behandeld.

Vastgoed en infrastructuur

Beursgenoteerde vastgoedbeleggingen waarbij sprake is van een actieve markt, worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de slotkoersen.

Kapitaalbelangen in vastgoed of infrastructuur, worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde open end beleggingsfondsen is de waarde, zoals door de fondsbeheerder gepubliceerd. Deze waarde is de waarde die het desbetreffende beleggingsfonds hanteert bij toe- of uittreding.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde closed end beleggingsfondsen (inclusief deelnemingen en joint ventures) is de waarde die door de fondsbeheerder is bepaald.

Bij het bepalen van de waarde van de kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde closed end beleggingsfondsen worden voor vastgoed de richtlijnen van de European Association for Investors in Nonlisted Real Estate Vehicles (INREV) en voor infrastructuur de International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines (IPEV) gevolgd.

Beleggingen in privaat vastgoed en infrastructuur zijn langetermijnbeleggingen met een beperkte liquiditeit. Het belangrijkste gegeven voor de waardering van de beleggingen is de waarde van de vastgoed- en infrastructuurbeleggingen waarin wordt geïnvesteerd.

Voor het bepalen van de waarde worden aannames gedaan die afhankelijk zijn van de specifieke belegging. Zo worden door de beheerder aannames gedaan voor onder andere kasstromen en rentevoeten. Deze aannames zijn niet altijd direct waarneembaar en vereisen een bepaalde mate van professionele expertise. Indien tevens financieringen zijn verschaft in de vorm van onderhandse leningen welke onlosmakelijk zijn verbonden met het eigen vermogensinstrument, worden deze ook verantwoord onder de betreffende beleggingscategorie.

Ter beoordeling van de ultimo boekjaar geschatte waarden wordt gebruik gemaakt van waarderingsrapporten inzake de onderliggende beleggingen, opgesteld door onafhankelijke externe waarderingsspecialisten.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen waarbij sprake is van een actieve markt, worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van slotkoersen.

Kapitaalbelangen in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde open end beleggingsfondsen die beleggen in overwegend beursgenoteerde aandelen, is de waarde zoals door de fondsbeheerder gepubliceerd. Deze waarde is de waarde die het desbetreffende beleggingsfonds hanteert bij toe- of uittreding.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde closed end beleggingsfondsen (inclusief deelnemingen) die beleggen in private equity, is de waarde die door de fondsbeheerder is bepaald. Bij het bepalen van de waarde van de kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde closed end beleggingsfondsen wordt IPEV gevolgd.

Beleggingen in private equity zijn langetermijnbeleggingen met een beperkte liquiditeit. Het belangrijkste gegeven voor de waardering van de beleggingen is de waarde van de ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd. De waardering ultimo boekjaar geschiedt op basis van de meest recente opgave van de reële waarde door de externe manager, gecorrigeerd voor kasstromen en een schatting voor de herwaardering op basis van relevante marktindices die betrekking hebben op de periode vanaf datum opgave tot einde boekjaar.

Vastrentende waarden

Leningen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde is gebaseerd op broker quotes of een model waarbij toekomstige kasstromen contant worden

gemaakt. Daarbij worden de variabelen uit actieve markten (bijvoorbeeld obligatiemarkt) afgeleid.

Beursgenoteerde obligaties waarbij sprake is van een actieve markt, worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van koersen van datavendoren, verhoogd met de lopende rente.

Kapitaalbelangen in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die beleggen in hypotheek, is gebaseerd op de geschatte toekomstige nettokasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente waarbij rekening wordt gehouden met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijd.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde open end beleggingsfondsen die beleggen in obligaties, is de waarde, zoals door de fondsbeheerder gepubliceerd. De waarde is de waarde die het desbetreffende beleggingsfonds hanteert bij toe- of uittreding.

Geldmarktbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Banktegoeden in rekening-courant worden verantwoord op basis van de nominale waarde. Gelet op het zeer kortlopende liquide karakter van deze tegoeden wordt verondersteld dat de nominale waarde gelijk is aan de reële waarde. Deposito's worden tegen de reële waarde, zijnde de contante waarde van de toekomstige geldstromen (rentes en terugbetaling van de hoofdsom), gewaardeerd waarbij variabelen worden gebruikt van dataleveranciers. Liquiditeitsfondsen beleggen in geldmarktbeleggingen en worden gewaardeerd tegen reële waarde. Voor beursgenoteerde liquiditeitsfondsen geldt de meest recente officiële beurskoers. Voor de reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde open end liquiditeitsfondsen is de waarde gehanteerd, zoals door de fondsbeheerder gepubliceerd. Deze is de waarde die het desbetreffende beleggingsfonds hanteert bij toe- of uittreding.

Derivaten

Beursgenoteerde derivaten waarbij sprake is van een actieve markt, worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van slotkoersen. Beursgenoteerde derivaten waarbij geen sprake is van een actieve markt, en niet-beursgenoteerde derivaten, worden gewaardeerd tegen reële waarde op basis van een model waarbij de variabelen uit actieve markten worden afgeleid. Als van één of meerdere variabelen geen volledig objectief waarneembare marktgegevens beschikbaar zijn, wordt bij toepassing van het model gebruik gemaakt van inschattingen of aannames. Derivaten met een positieve reële waarde worden als actief verantwoord. Derivaten met een negatieve reële waarde worden onder 'Verplichtingen uit hoofde van beleggingen' verantwoord.

Overige beleggingen

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde 'closed end' beleggingsfondsen die beleggen in 'hedge funds', is de waarde die door de externe manager van de betreffende belegging is bepaald.

Vorderingen uit hoofde van beleggingen

Vorderingen uit hoofde van beleggingen met een looptijd korter dan één jaar worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking worden de vorderingen en overlopende activa gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs (bij afwezigheid van agio/ disagio gelijk aan de nominale waarde), eventueel gecorrigeerd met een voorziening voor oninbaarheid. De voorziening voor oninbaarheid wordt bepaald aan de hand van de beoordeling van het kredietrisico van verschillende geïdentificeerde risicocategorieën van debiteuren.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa zijn verantwoord bij eerste verwerking tegen de reële waarde en daarna geamortiseerde kostprijs (gelijk aan nominale waarde indien er geen sprake is van transactiekosten), eventueel gecorrigeerd met de voorziening voor oninbaarheid. De voorziening voor oninbaarheid wordt bepaald aan de hand van de beoordeling van het kredietrisico van verschillende geïdentificeerde risicocategorieën van debiteuren.

Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking en worden gewaardeerd tegen de reële waarde die gelijk is aan de nominale waarde. De liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties zijn gepresenteerd onder de post 'Beleggingen' bij het onderdeel 'Vastrentende waarden'.

Technische voorzieningen

De pensioenregeling bevat de voorziening pensioenverplichtingen voor het ouderdomspensioen en partnerpensioen. Hierin is ook de toekomstige premievrije pensioenopbouw voor de huidige arbeidsongeschikte deelnemers begrepen. Voor het arbeidsongeschiktheidspensioen is ook een pensioenverplichting opgenomen. Deze regeling is in 2006 afgeschaft en heeft daardoor een aflopend karakter.

Bij het bepalen van de voorziening zijn actuariële grondslagen gehanteerd die zijn geaccordeerd door het bestuur. Volledige actualisering van de grondslagen vindt eens in de drie jaar plaats. In 2019 heeft een volledige actualisering plaatsgevonden. Hierbij zijn alle grondslagen op basis van de meest recente gegevens bepaald. In de tussenliggende jaren worden de grondslagen geëvalueerd en als dat nodig is gewijzigd. Veranderingen in de grondslagen worden na vaststelling effectief. Zie voor een nadere toelichting paragraaf 8 in de jaarrekening.

De belangrijkste actuariële grondslagen zijn:

Marktrente	Rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB.
Sterfte	Prognosetafel 2020, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap, met fondsspecifieke correctie gebaseerd op de ervaringssterfte van het deelnemersbestand over de periode 2015-2019.

Wezenpensioen	Voor wezenpensioen wordt een opslag, van 6,0% op de partnerpensioen-toekenningen onder de leeftijd van 67 jaar, gehanteerd.
Frequentie samenwonen	De samenlevingsfrequenties zijn bepaald op de gemiddelde samenlevingsfrequenties over de periode 2015-2019 per geslacht en leeftijd uit de Schilders populatie. Vanaf 61 jaar wordt deze frequentie op 1 gesteld.
Arbeidsongeschiktheid en revalidatie	Na de pensioendatum neemt de samenlevingsfrequentie af volgens de sterftekans van de partner.
Administratie- en excassokosten	De arbeidsongeschiktheids- en reacteringskansen zijn vastgesteld op basis van fondsdata. Voor arbeidsongeschiktheid over de periode 2015-2019, voor revalidatie over de periode 2016-2020 (2020: 2015-2019). De netto pensioenverplichtingen zijn verhoogd met 2,5% (2020: 3%) ter dekking van toekomstige administratiekosten.

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking worden deze verplichtingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs (bij afwezigheid van agio/ disagio gelijk aan de nominale waarde). Onder Verplichtingen uit hoofde van beleggingen zijn tevens derivaten met een negatieve reële waarde verantwoord. De waarderinggrondslagen van de derivaten zijn opgenomen onder derivaten.

Overige schulden en overlopende passiva

De overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

De ontvangen middelen uit hoofde van de inkoopregeling (voorheen VPL-reserve) werd gevormd om de kosten van de toekenning van de voorwaardelijke pensioenaanspraak van deelnemers te dekken, die op 31 december 2005 en op 1 januari 2006 deelnemer waren. De inkoopregeling, alsmede de premie die hiervoor betaald werd, is eind 2020 beëindigd.

De VPL-aanspraken zijn ingekocht volgens Q&A's van DNB. De bekende VPL-rechten zijn volledig ingekocht. Tot 1 juli 2021 kon er nog aanspraak op deze aanspraken worden gedaan vanuit de wederkerige afspraken met bpfBOUW.

2.3 Grondslagen voor resultaatbepaling

Premiebijdragen

De premiebijdragen worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenrechten worden opgebouwd.

Beleggingsopbrengsten

Beleggingsopbrengsten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe beleggingsopbrengsten zijn dividend en rente opgenomen. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling. Rente wordt verantwoord in de periode waarop zij betrekking heeft. Bij de

verantwoording van de directe beleggingsopbrengsten wordt rekening gehouden met niet-terugvorderbare bronbelasting. Waardeveranderingen van beleggingen worden verantwoord als indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden. De kosten van vermogensbeheer van indirecte beleggingen die ten gunste komen van externe managers en reeds door deze managers zijn onttrokken aan de waarde van de betreffende beleggingen, maken deel uit van de waardeveranderingen van deze beleggingen. Transactiekosten die bij aankoop van de belegging in de kostprijs zijn begrepen, maken na eerste verwerking eveneens deel uit van de waardeveranderingen.

Overige baten

Overige baten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

- **Pensioenopbouw:** de pensioenopbouw voor ouderdomspensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen voor nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen, worden opgenomen in de periode waarin zij ontstaan. De (gedeeltelijk) premievrije opbouw arbeidsongeschikten wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid ontstaat.
- **Toeslagen:** de verhoging van de technische voorzieningen uit hoofde van indexering, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen. Dit gebeurt op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.
- **Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen:** de pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente van interbancaire swaps op balansdatum (met een UFR voor de langere looptijden), die gebaseerd zijn op de gepubliceerde rentetermijnstructuur van de DNB. Aan de technische voorziening wordt een rente van negatief 0,533% (2020: negatief 0,324%) toegevoegd op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode, en de stand van de voorziening ultimo periode. De laatste is exclusief het effect van de indexering.
- **Onttrekking uit de voorziening voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten:** de vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.
- **Wijziging DNB rentetermijnstructuur:** de wijziging marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de rentetermijnstructuur die door DNB gepubliceerd is, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.
- **Wijziging actuariële grondslagen en bestandsresultaten:** mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in verslagjaar, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.
- **Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten:** het saldo van de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarop zij betrekking heeft.
- **Inkoop rechten uit overgangsregeling:** de inkoop van rechten uit de overgangsregeling wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt.
- **Overige mutaties:** de overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Saldo overdrachten van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Belastingen

De activiteiten van BPF Schilders zijn vrijgesteld van de heffing van vennootschapsbelasting.

Vanaf 2015 betaalt BPF Schilders btw over de dienstverlening die wordt afgenomen bij PGGM als gevolg van het vervallen van de koepelvrijstelling voor de pensioenadministratie.

2.4 Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid is gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten. Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro tegen de koers per transactiedatum.

Onder liquide middelen worden verstaan rekening-courantsaldi en kasmiddelen die bij banken zijn aangehouden en bij banken aangehouden activa die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardevermindering, onmiddellijk kunnen worden omgezet in liquide middelen en een oorspronkelijke looptijd van hooguit één jaar hebben. Dit zijn onder meer geldmarktbeleggingen.

Het verschil tussen de kasstromen die in het kasstroomoverzicht zijn opgenomen en de mutatie van liquide middelen (inclusief kredietinstellingen) die in de balans zijn opgenomen, wordt afzonderlijk opgenomen als aansluiting tussen de netto kasstroom en de mutatie in liquide middelen (inclusief kredietinstellingen).

Toelichting op de balans per 31 december

3. Beleggingen

3.1 Overzicht van de beleggingen

De samenstelling van de beleggingen per balansdatum is als volgt:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Vastgoed en infrastructuur	1.123.998	881.003
Aandelen	4.125.366	3.622.166
Vastrentende waarden	4.114.047	4.039.319
Overige beleggingen	2	2
Derivaten	25.069	277.146
Totaal	9.388.482	8.819.636

Aansluiting met de balans is als volgt:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Beleggingen totaal (noot 3)	9.527.589	9.064.918
Schulden uit hoofde van beleggingen		
- Derivaten (9)	(139.107)	(245.282)
Totaal	9.388.482	8.819.636

Deze aansluiting met de balans is exclusief zekerheden uit collateral management en vorderingen/verplichtingen uit hoofde van beleggingen. Deze laatste posten worden toegelicht onder toelichting 4 'Vorderingen uit hoofde van beleggingen' en onder toelichting 9 'Overige schulden en overlopende passiva'.

Per onderdeel van de portefeuille worden verloopoverzichten gepresenteerd.

De specificatie naar regio is als volgt:

(bedragen * € 1.000)					
	Europa	Noord-Amerika en overig dollarzone	Verre Oosten	Opkomende markten	Balanswaarde eind jaar
Vastgoed en infrastructuur	728.059	278.018	93.935	23.986	1.123.998
Aandelen	830.959	2.321.266	476.207	496.934	4.125.366
Vastrentende waarden	2.736.306	584.114	70.424	723.203	4.114.047
Derivaten	25.069	-	-	-	25.069
Overige beleggingen	-	2	-	-	2
Totaal 31-12-2021	4.320.393	3.183.400	640.566	1.244.123	9.388.482
Totaal % 31-12-2021	46%	34%	7%	13%	100%
Totaal 31-12-2020	4.356.553	2.731.569	545.967	1.185.547	8.819.636
Totaal % 31-12-2020	50%	31%	6%	13%	100%

3.2 Vastgoed en infrastructuur

De samenstelling en het verloop van de post vastgoed en infrastructuur zijn als volgt:

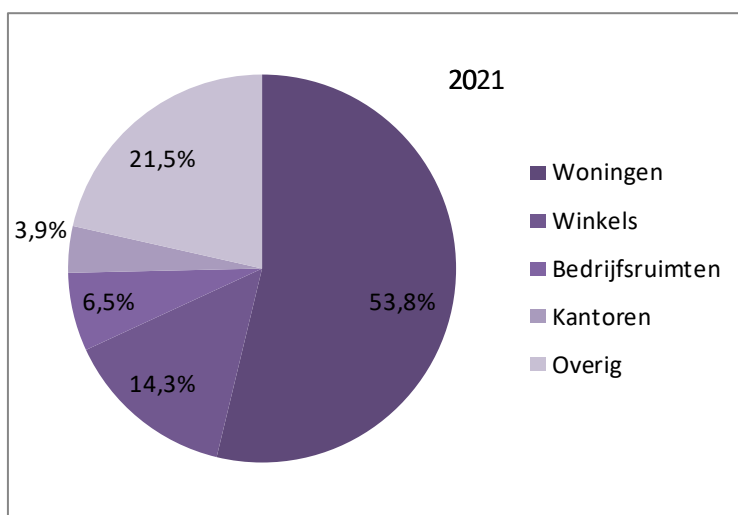
Vastgoed en Infrastructuur					
(bedragen * € 1.000)					
	Balanswaarde begin jaar	Aankopen	Verkopen	Waarde- veranderingen	Balanswaarde eind jaar
Indirect vastgoed	667.681	69.183	(36.557)	123.601	823.908
Indirect infrastructuur	213.322	79.131	(7.726)	15.363	300.090
Totaal 2021	881.003	148.314	(44.283)	138.964	1.123.998
Totaal 2020	854.206	97.008	(33.597)	(36.614)	881.003

Voor vastgoed en infrastructuur betreft dit indirecte beleggingen middels participaties in beleggingsinstellingen. De investeringen in 2021 zijn gedaan in met name Europa. In de specificaties die hierna zijn opgenomen, is voor zover mogelijk het verslaggevingsbeginsel 'look through' toegepast. De toename van de balanswaarde is voornamelijk het gevolg van waardeveranderingen bij vastgoed, bij infrastructuur betrof dit aankopen.

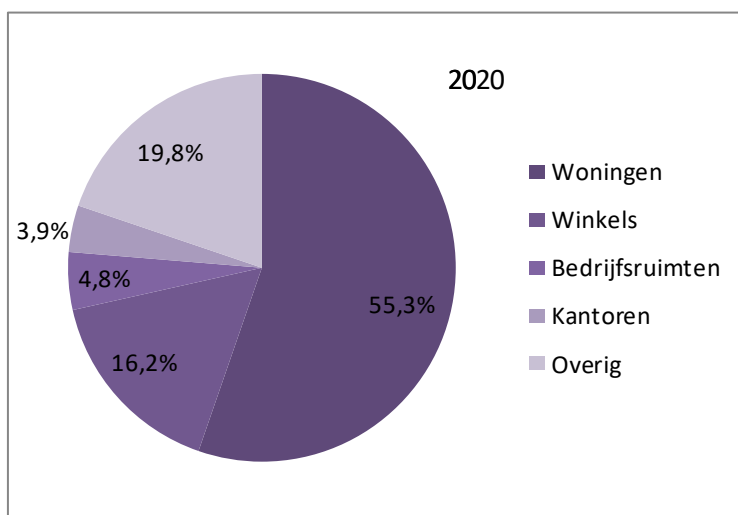
De securities lending positie van beursgenoteerd vastgoed bedraagt per balansdatum nihil (2020: nihil).

De specificatie van alle beleggingen in vastgoed naar sector is als volgt:

2021

2020

De samenstelling naar regio is als volgt:

Indirect vastgoed

	31-12-2021	31-12-2020
Europa	63%	69%
Noord-Amerika en overig dollarzone	26%	20%
Verre Oosten	8%	8%
Opkomende markten	3%	3%
Totaal	100%	100%

In Europa betreft het indirect vastgoed dat aangehouden wordt in onder andere de Nederlandse markt. De Nederlandse markt vertegenwoordigt ultimo 2021 een waarde van € 464 miljoen (2020: € 416 miljoen).

Indirect infrastructuur

	31-12-2021	31-12-2020
Europa	72%	68%
Noord-Amerika en overig dollarzone	18%	21%
Verre Oosten	9%	10%
Opkomende markten	1%	1%
Totaal	100%	100%

De samenstelling van deze portefeuille is grotendeels gericht op het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Voor de Nederlandse markt betreft het aandeel ultimo 2021 € 23,0 miljoen (2020: € 17,7 miljoen).

3.3 Aandelen

Onder de post 'Aandelen' zijn beursgenoteerde aandelen en participaties of aandelen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die overwegend in beursgenoteerde aandelen beleggen, en kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die in private equity beleggen, verantwoord. Private equity betreft onder meer beleggingen in durfkapitaal en overnames die indirect via niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen plaatsvinden.

De samenstelling en het verloop van de post 'Aandelen' zijn als volgt:

Aandelen					
(bedragen * € 1.000)					
	Balanswaarde begin jaar	Aankopen	Verkopen	Waarde- veranderingen	Balanswaarde eind jaar
Aandelen	3.574.632	246.123	(715.157)	964.545	4.070.143
Private equity	47.534	1.716	(9.487)	15.460	55.223
Totaal 2021	3.622.166	247.839	(724.644)	980.005	4.125.366
Totaal 2020	3.383.979	358.950	(295.997)	175.234	3.622.166

Ten aanzien van aandelen en private equity kunnen de volgende categorieën worden onderscheiden:

Aandelen		
(bedragen * € 1.000)		
	31-12-2021	31-12-2020
Beursgenoteerde aandelen	359.888	343.084
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	3.710.255	3.231.548
Niet-beursgenoteerde aandelen in private equity	55.223	47.534
Totaal	4.125.366	3.622.166

In de toelichtingen die hierna zijn opgenomen, is voor zover mogelijk het verslaggevingsbeginsel 'look through' toegepast.

De securities lending positie voor aandelen (exclusief private equity) bedraagt per balansdatum € 31,9 miljoen (2020: € 17,2 miljoen). Voor afdekking van het risico dat de uitgeleende stukken niet worden terug geleverd, zijn zekerheden ontvangen in de vorm van staatsleningen, uitgegeven door kredietwaardige landen met een

minimaal A-rating. De ontvangen zekerheden hierbij bedragen € 34,2 miljoen (2020: € 18,7 miljoen), deze zekerheden zijn niet op de balans opgenomen. Minder dan 1% van de aandelen wordt uitgeleend.

De beleggingen in aandelen (exclusief private equity) per balansdatum zijn naar de volgende bedrijfstakken ingedeeld:

	31-12-2021	31-12-2020
Consumptiegoederen	20%	22%
Financiële dienstverlening	14%	13%
Energie	3%	2%
Gezondheidszorg	12%	12%
Industrie	12%	11%
Informatietechnologie	22%	20%
Grondstoffen	4%	5%
Nutsbedrijven	2%	3%
Telecom	9%	10%
Overig	2%	2%
Totaal	100%	100%

3.4 Vastrentende waarden

Vastrentende waarden					
(bedragen * € 1.000)					
	Balanswaarde begin jaar	Aankopen	Verkopen	Waarde- veranderingen	Balanswaarde eind jaar
Hypothecaire geldleningen	381.767	10.500	-	12.201	404.468
Obligaties	3.343.434	2.112.189	(1.903.099)	(35.069)	3.517.455
Subtotaal	3.725.201	2.122.689	(1.903.099)	(22.868)	3.921.923
Geldmarktbeleggingen					192.124
Totaal 2021	3.725.201	2.122.689	(1.903.099)	(22.868)	4.114.047
Verloop 2020	3.681.470	1.775.165	(1.749.855)	18.421	3.725.201
Geldmarktbeleggingen					314.118
Totaal 2020	3.681.470	1.775.165	(1.749.855)	18.421	4.039.319

Ten aanzien van hypothecaire geldleningen en obligaties per balansdatum kan de volgende onderverdeling worden gemaakt:

Hypothecaire geldleningen en obligaties		
(bedragen * € 1.000)		
	31-12-2021	31-12-2020
Obligaties, hypothecaire geldleningen, leningen op schuldbekekenis en andere waardepapieren met een vaste of variabele rente	3.375.627	3.137.549
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden	546.296	587.652
Totaal	3.921.923	3.725.201

Samenstelling van de obligaties per balansdatum naar contractuele resterende looptijd:

(bedragen * € 1.000)	< 1 jaar	1 tot 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
31-12-2021	156.234	979.818	2.785.871	3.921.923
31-12-2020	210.560	941.804	2.572.837	3.725.201

De rating voor de leningen betreft de Fitch rating. De rating voor de obligaties betreft de BoFAML (Bank of America ML) composite rating. De kredietwaardigheid van de hypothecaire geldleningen en obligaties per balansdatum kan als volgt worden weergegeven:

	31-12-2021	31-12-2020
AAA - rating	42%	36%
AA - rating	2%	6%
A - rating	13%	12%
BBB - rating	22%	24%
BB en lagere rating	21%	20%
Geen rating	0%	2%
Totaal	100%	100%

De indeling naar rentevergoeding van de hypothecaire geldleningen en obligaties per balansdatum kan als volgt worden weergegeven:

Hypothecaire geldleningen

	31-12-2021	31-12-2020
(bedragen * € 1.000)		
Hypothecaire geldleningen met vaste rente	404.468	381.767
Totaal	404.468	381.767

Obligaties

	31-12-2021	31-12-2020
(bedragen * € 1.000)		
Obligaties met vaste rente	3.217.414	3.099.619
Obligaties met variabele rente	300.041	243.815
Totaal	3.517.455	3.343.434

De indeling naar staats- en bedrijfsobligaties per balansdatum is als volgt:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Staatobligaties	1.660.164	1.586.867
Bedrijfsobligaties	1.857.291	1.756.567
Totaal	3.517.455	3.343.434

Geldmarktbeleggingen

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Banktegoeden in rekening-courant	68.354	42.517
Deposito's bij banken	-	69.993
Totaal liquide middelen	68.354	112.510
Liquiditeitsfondsen	123.770	201.608
Totaal	192.124	314.118

Van de geldmarktbeleggingen staat een bedrag van € 2,5 miljoen (ultimo 2020: € 3,5 miljoen) niet ter vrije beschikking. Dit betreft saldi op margin accounts die worden aangehouden in verband met futureposities.

3.5 Derivaten

Voor de risicoafdekking worden derivaten specifiek ingezet voor afdekking van het renterisico (renteswaps, futures), aandelenmarktrisico (futures) en valutarisico (valutatermijn contracten).

BPF Schilders maakt gebruik van de hieronder weergegeven derivaten. Derivaten met een positieve reële waarde worden als actief verantwoord. Derivaten met een negatieve reële waarde worden als passief verantwoord. In het onderstaande overzicht wordt de uitsplitsing naar actief en passief weergegeven.

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021		31-12-2020	
	Reële waarde		Reële waarde	
	Actief	Passief	Actief	Passief
Rentederivaten	124.466	104.085	432.447	197.277
Valutaderivaten	39.710	35.022	89.981	48.005
Totaal	164.176	139.107	522.428	245.282

De samenstelling en het verloop van de derivaten (saldo van actief en passief) zijn als volgt:

Derivaten					
(bedragen * € 1.000)					
	Balanswaarde begin jaar	Aankopen	Verkopen	Waarde- veranderingen	Balanswaarde eind jaar
Rentederivaten	235.170	-	(82.221)	(132.568)	20.381
Valutaderivaten	41.976	-	152.093	(189.381)	4.688
Aandelenderivaten	-	-	(510)	510	-
Totaal 2021	277.146	-	69.362	(321.439)	25.069
Totaal 2020	160.341	-	(158.374)	275.179	277.146

Bij derivaten kan in geval van het voortijdig sluiten van het contract een positief of een negatief resultaat op de verkoop worden behaald. Afhankelijk van de wijze waarop de derivatenpositie is aangegaan (actief of passief) en de geldende spotkoers kan onder de post Verkopen/expiraties een positief of negatief bedrag worden gepresenteerd. De aandelenderivaten betreffen futures met een waarde van € 0,0 miljoen.

Om het kredietrisico te beheersen wordt voor de derivaten onderpand ontvangen of betaald. Daarnaast worden met tegenpartijen van OTC-producten ISDA-contracten aangegaan op basis waarvan posities kunnen worden genet. Het kredietrisico van de derivaten wordt afgedekt door onderpand in de vorm van liquide middelen. Ultimo verslagjaar heeft BPF Schilders vanwege de positieve waarde van de derivatenposities onderpand in de vorm van liquide middelen van per saldo € 92,6 miljoen ontvangen (ultimo 2020: € 285,0 miljoen ontvangen), waarvan de terugbetalingsverplichting onder de post "Schulden uit hoofde van collateral management" is opgenomen. Voor cleared interest rate swaps is door BPF Schilders € 57 miljoen aan staatsobligaties als onderpand bij de central clearing party gestort. Over deze staatsobligaties heeft BPF Schilders het economisch eigendom, maar niet het juridisch eigendom.

In de volgende paragrafen wordt per categorie derivaten inzicht gegeven in de samenstelling en de waarde van alle uitstaande derivatenposities van BPF Schilders.

Rentederivaten

Het onderstaande overzicht geeft inzicht in de netto contractomvang en de looptijd van de rentederivaten per balansdatum:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021		31-12-2020	
	Reële waarde		Reële waarde	
	Actief	Passief	Actief	Passief
Renteswaps				
Een jaar tot en met 10 jaar	15.795	20.400	1.926	56.980
Langer dan 10 jaar	108.671	83.685	430.521	140.297
Totaal	124.466	104.085	432.447	197.277

De contractomvang van de renteswaps van 1 tot en met 10 jaar bedroeg negatief € 558 miljoen (2020: negatief € 1,1 miljard). De contractomvang van de renteswaps langer dan 10 jaar bedroeg positief € 1,5 miljard (2020: positief € 1,9 miljard). In hoeverre het renterisico per balansdatum op totaalniveau door de derivaten is afgedekt, is toegelicht in paragraaf 12.

De voornaamste reden voor de afname van de rentederivaten is de stijging van de swaprente.

BPF Schilders belegt in futures. Futures zijn op de beurs verhandelbare termijncontracten met verplichte levering van onderliggend financieel instrument of product in de toekomst, tegen een vooraf vastgestelde prijs. Obligatiefutures

worden gebruikt om op een efficiënte wijze een positie in te nemen in de onderliggende obligaties. De futures worden dagelijks afgerekend, waardoor de waarde per balansdatum nihil is. Om deze reden zijn deze futures niet in bovenstaand overzicht zichtbaar. De exposure van deze futures, waarover renterisico wordt gelopen, is € 72 miljoen negatief (ultimo 2020 € 73 miljoen negatief). De looptijden van de futures zijn grotendeels korter dan 1 jaar.

Valutaderivaten

BPF Schilders heeft beleggingen in vreemde valuta. Hierdoor bestaat het risico op waardeveranderingen van deze beleggingen als gevolg van een koersverandering van die valuta. BPF Schilders dekt dit risico deels af. Het valutarisico is grotendeels afgedekt middels valutaderivaten met een looptijd korter dan 1 jaar.

Navolgend overzicht geeft inzicht in de omvang en samenstelling van de valutaderivaten per balansdatum:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021		31-12-2020	
	Reële waarde		Reële waarde	
	Actief	Passief	Actief	Passief
Valutatermijn contracten	39.710	35.022	89.981	48.005
Totaal	39.710	35.022	89.981	48.005

De contractomvang van de valutaderivaten van BPF Schilders bedraagt per balansdatum € 3,0 miljard (ultimo 2020: € 2,5 miljard). De toename van de contractomvang hangt samen met de toegenomen omvang van de beleggingsportefeuille. In hoeverre het valutarisico per balansdatum op totaalniveau door de derivaten zijn afgedekt, is toegelicht in paragraaf 12. De toegenomen waarde van de valutaderivaten hangt samen met de gedaalde waarde van de US dollar ten opzichte van de euro in december 2021.

Aandelenderivaten

Indexfutures worden gebruikt om op een efficiënte wijze een positie in te nemen in de onderliggende aandelen. De futures worden dagelijks afgerekend, waardoor de waarde per balansdatum nihil is. Om deze reden zijn deze futures niet in bovenstaand overzicht zichtbaar. De exposure van deze futures, waarover aandelenrisico wordt gelopen, is € 3 miljoen (ultimo 2020 € 2 miljoen). De looptijden van de futures zijn grotendeels korter dan 1 jaar.

Kredietderivaten

Een credit default swap is een kredietverzekering waarmee het risico dat een wederpartij zijn of haar verplichtingen niet meer nakomt, kan worden afgedekt of worden overgenomen. Tegen betaling van een premie garandeert de ene partij jegens de andere dat hij dit risico overneemt. De contractomvang van de kredietderivaten van BPF Schilders bedraagt ultimo 2021 € 0,0 miljoen (ultimo 2020: € 0,0 miljoen). In hoeverre het kredietrisico per balansdatum op totaalniveau door de derivaten zijn afgedekt, is toegelicht in paragraaf 12.

3.6 Overige beleggingen

De samenstelling en het verloop van de post overige beleggingen zijn als volgt:

Overige beleggingen					
(bedragen * € 1.000)	Balanswaarde		Verkopen	Waarde- veranderingen	Balanswaarde
	begin jaar	Aankopen			eind jaar
Totaal 2021	2	-	-	-	2
Totaal 2020	15	-	(23)	10	2

De overige beleggingen hebben betrekking op hedge funds, de positie van hedge funds zal aankomend jaar verder worden afgebouwd.

3.7 Overzicht marktwaarde beleggingen en waarderingmethoden

Het fonds heeft de boekwaarde van de beleggingen, die gewaardeerd worden tegen marktwaarde, bepaald op basis van de volgende methodieken:

- Genoteerde marktprijzen: de boekwaarde van deze beleggingen is gebaseerd op genoteerde, niet aangepaste prijzen voor identieke beleggingen die op actieve markten, waartoe op het waarderingmoment toegang is, tot stand zijn gekomen. Onder deze categorie vallen beursgenoteerde aandelen in vastgoedfondsen, aandelen, obligaties en futures.
- Onafhankelijke taxaties: de boekwaarde van deze beleggingen wordt afgeleid van onafhankelijke taxaties. Het betreft beleggingen zonder beursnotering of waarbij geen sprake is van een actieve en publieke markt. Het fonds heeft geen beleggingen in deze categorie.
- Netto contante waarde berekeningen: de boekwaarde van deze beleggingen wordt afgeleid van netto contante waarde berekeningen. Het betreft beleggingen zonder beursnotering of waarbij geen sprake is van een actieve en publieke markt. De marktwaarde van de beleggingen wordt bepaald door verwachte toekomstige kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet, verhoogd met een specifieke opslag voor de risicokenmerken van de beleggingen. Naast de hypothecaire geldleningen vallen ook de derivaten onder deze categorie. De beleggingen in derivaten bedragen positief € 25 miljoen (2020: positief € 277 miljoen). De derivaten bestaan uit rentederivaten, valutaderivaten en kredietderivaten. De waarde van de derivaten wordt bepaald met standaardmodellen en de OIS curve wordt hierbij als disconteringsvoet gebruikt.
- Andere geschikte methode: de boekwaarde van deze beleggingen is gebaseerd op waarderingmodellen en -technieken waarbij inschattingen zijn gemaakt en veronderstellingen zijn gehanteerd door de vermogensbeheerder vanwege het ontbreken van volledig waarneembare marktgegevens. Onder deze categorie zijn ook begrepen kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde closed end beleggingsfondsen. De marktwaarde van de private beleggingen wordt bepaald op basis van de meest recente waarderingsopgave van de betreffende externe manager, indien van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Deze opgave is niet in alle gevallen door een onafhankelijke accountant gecontroleerd en is gebaseerd op schattingen en aannames die niet direct waarneembaar zijn en een bepaalde mate van professionele expertise vereisen. De gehanteerde aannames zijn in hoge mate subjectief waardoor de geschatte waarde kan afwijken van de waarde die zou zijn gerealiseerd indien de betreffende belegging zou zijn verkocht.
Ter beoordeling van de ultimo boekjaar geschatte waarden wordt gebruik gemaakt van waarderingsrapporten of van gecontroleerde jaarrekeningen van de beleggingen. Onder deze categorie vallen beleggingen in niet-beursgenoteerd vastgoed € 464 miljoen (2020: € 416 miljoen), infrastructuur € 300 miljoen (2020: € 213 miljoen), private equity € 55 miljoen (2020: € 48 miljoen), niet-beursgenoteerde vastrentende waarden € 68 miljoen (2020: € 39 miljoen) en hedge funds € 2 duizend (2020: € 2 duizend). Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de Grondslagen voor waardering van activa en passiva.

De marktwaarde van de beleggingen kan ultimo boekjaar als volgt worden weergegeven:

Overzicht marktwaarde beleggingen en waarderingsmethoden					
(bedragen * € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Onafhanke-lijke taxaties	Netto contante waarde	Andere geschikte methode	Totaal
Vastgoed en infrastructuur	360.085	-	-	763.913	1.123.998
Aandelen	4.070.143	-	-	55.223	4.125.366
Vastrentende waarden	3.641.225	-	404.468	68.354	4.114.047
Derivaten	-	-	164.176	-	164.176
Overige beleggingen	-	-	-	2	2
Totaal beleggingen activa	8.071.453	-	568.644	887.492	9.527.589
Derivaten passiva	-	-	(139.107)	-	(139.107)
Totaal 2021	8.071.453	-	429.537	887.492	9.388.482
Totaal % 2021	86%	0%	5%	9%	100%
Totaal 2020	7.444.975	-	658.913	715.748	8.819.636
Totaal % 2020	84%	0%	8%	8%	100%

4. Vorderingen uit hoofde van beleggingen

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Vorderingen uit hoofde van collateral management	76.776	-
Af te wikkelen beleggingstransacties	3.655	3.974
Vorderingen uit hoofde van reverse repo's	95.000	200.000
Te vorderen dividenden	2.906	2.564
Te vorderen bronbelastingen	2.138	2.256
Overige vorderingen en overlopende activa	2	76
Totaal	180.477	208.870

Vorderingen uit hoofde van beleggingen hebben overwegend een looptijd korter dan één jaar.

Vorderingen uit hoofde van reverse repo's

De vorderingen uit hoofde van reverse repo's betreffen de posities in reverse repo transacties in obligaties die het pensioenfonds is aangegaan. Hiervoor heeft het pensioenfonds onderpand ontvangen in de vorm van obligaties. Het pensioenfonds heeft alleen het juridisch eigendom over de aangekochte obligaties. De vorderingen hebben een looptijd van maximaal één jaar. De waarde van het ontvangen onderpand bedraagt € 99 miljoen in staats- en bedrijfsobligaties uit de eurozone met minimaal een A-rating.

5. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Premiedebiteuren	7.657	6.427
Nog te factureren premiebijdragen	21.047	23.949
Overige vorderingen en overlopende activa	-	9
Totaal	28.704	30.385

Vorderingen en overlopende activa hebben overwegend een looptijd korter dan één jaar. Op de positie premiedebiteuren is een voorziening dubieuze debiteuren in mindering gebracht ad € 1,4 miljoen (2020: € 1,8 miljoen).

6. Liquide middelen

De liquide middelen hebben betrekking op de pensioenactiviteiten. De liquide middelen zijn tegoeden die zijn aangehouden bij Nederlandse kredietinstellingen. Alle tegoeden zijn direct invorderbaar en staan geheel ter vrije beschikking.

7. Stichtingskapitaal en algemene reserve

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Stand begin van het jaar	215.913	588.526
Saldo van baten en lasten	1.428.130	(372.613)
Stand eind van het jaar	1.644.043	215.913

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen, in de balans zijn opgenomen.

Het stichtingskapitaal bedraagt € 226,89. Dit is het bedrag dat is gebruikt voor de oprichting van het fonds.

Op 31 december 2021 bedraagt de omvang van het minimaal vereist eigen vermogen € 325 miljoen (ultimo 2020: € 348,5 miljoen) en het vereist eigen vermogen afgerond € 1,8 miljard (ultimo 2020 afgerond € 1,9 miljard).

Het eigen vermogen is dus hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen en lager dan het vereist eigen vermogen.

Een aanvullende toelichting ten aanzien van de financiële positie en financiering van het pensioenfonds is opgenomen onder paragraaf 13.

8. Voorziening pensioenverplichtingen

Onder de technische voorzieningen wordt verantwoord de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van de pensioenregeling.

De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt samengesteld:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Niet ingegaan ouderdomspensioen		
Actieve deelnemers	3.191.436	3.527.293
Gewezen deelnemers	1.142.171	1.298.252
Niet ingegaan partnerpensioen		
Actieve deelnemers	760.505	824.924
Gewezen deelnemers	227.810	258.209
Gepensioneerden	321.599	336.722
Ingegaan pensioen		
Ouderdomspensioen	1.727.314	1.710.875
Tijdelijk ouderdomspensioen	-	-
Partner pensioen	418.123	426.950
Wezenpensioen	2.244	2.245
Arbeidsongeschiktheidspensioen	48.582	49.671
IBNR arbeidsongeschiktheid	16.301	15.383
Totaal	7.856.085	8.450.524

Het aantal deelnemers per categorie is als volgt:

	31-12-2021	31-12-2020
Aantal deelnemers		
Pensioenopbouwers	33.158	32.212
Houders premievrije opbouw	39.674	40.575
Pensioenontvangers	36.383	36.062
- Ouderdomspensioen	23.987	23.693
- Partnerpensioen	11.032	10.932
- Wezenpensioen	475	455
- Arbeidsongeschiktheidspensioen	889	982
Totaal	109.215	108.849

De mutatie in de voorziening pensioenverplichting is als volgt:

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Stand per 1 januari	8.450.524	7.484.523
Pensioenopbouw		
actieven	201.188	168.136
risicopremie overlijden	5.592	3.444
Toeslagen	-	-
Rentetoevoeging (effectief onttrekking)	(45.053)	(24.249)
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	(160.001)	(151.702)
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	(4.800)	(4.551)
Wijziging DNB rentetermijnstructuur	(556.418)	1.025.462
Wijziging van actuariële grondslagen	(36.782)	(213.461)
Wijziging actuariële bestandsresultaten	(8.492)	(6.502)
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	8.214	3.429
Inkoop rechten uit overgangsregeling	-	167.564
Overige mutaties	2.113	(1.569)
Totaal	7.856.085	8.450.524

Pensioenopbouw

Pensioenopbouw is het totaal van opgebouwde nominale rechten op pensioen. Hieronder worden eveneens de risicopremies verantwoord voor het in het vooruitzicht gestelde partnerpensioen, alsmede de risicopremies ANW en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

Toeslagen

Het bestuur heeft besloten om per week 1 van 2022 geen toeslag te verlenen (per week 1 van 2021: 0%).

Rentetoevoeging

De rentetoevoeging betreft de verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen op basis van de eenjaarsrente in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur aan het begin van het verslagjaar. Voor boekjaar 2021 bedraagt deze rente negatief 0,533% (2020: negatief 0,324%).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De afname van de voorziening die onder dit hoofdstuk is opgenomen, betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De afname van de voorziening, betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging DNB rentetermijnstructuur

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen herberekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. De gehanteerde geüniformeerde rente (RTS) is 0,58% (2020: 0,21%). Het fonds hanteert de rentecurve die DNB publiceert ten behoeve van haar toezicht op pensioenfondsen.

Vanaf 2021 tot 1 januari 2024 wordt de rentetermijnstructuur in vier gelijke stappen gewijzigd. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad

heeft. In de dekkingsgraad is vanaf 1 januari 2021 de aanpassing verwerkt van de UFR. Door deze aanpassing daalde per 1 januari 2021 de dekkingsgraad met 1,5 procentpunt. In de mutaties van de voorziening is de aanpassing van de UFR opgenomen in de post wijziging marktrente. Door de aanpassing van de UFR per 1 januari 2022 (de tweede stap) daalt de actuele dekkingsgraad na balansdatum met 1,1 procentpunt van 120,9% naar 119,8%. Indien alle drie resterende stappen direct doorgevoerd zouden worden zou de actuele dekkingsgraad dalen met 3,5 procentpunt naar 117,4%.

Wijziging duration en discontovoet

Wijziging duration en discontovoet		
	31-12-2021	31-12-2020
Modified duration (in jaren)	20,7	21,2
Gemiddelde gewogen discontovoet	0,6%	0,2%

Wijziging actuariële grondslagen pensioenregeling

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Dit vindt plaats naar aanleiding van het uitgevoerde Grondslagenonderzoek 2022. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien. De grondslag excasso opslag is gewijzigd omdat uit het grondslagenonderzoek blijkt dat een lagere reservering toereikend is voor de toekomstige kosten. Het effect hiervan bedraagt € 40,9 miljoen. De wijzigingen in de overige grondslagen hebben een beperkt effect op de voorziening van circa € 4,1 miljoen. Dit betreft met name arbeidsongeschiktheid en revalidatie. In de vaststelling van de beide sterftegrondslagen is nog geen rekening gehouden met de eventuele lange termijn impact van COVID-19. Volgend jaar zal een volledig grondslagenonderzoek plaatsvinden en zal de impact van COVID-19 nader onderzocht worden.

Wijziging grondslagen		
(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Wijziging sterfteprognosetafel AG2020	-	174.920
Toekomstige uitvoeringskosten	40.899	-
Ervaringssterfte	-	38.338
Arbeidsongeschiktheid en revalidatie	(5.954)	1.211
Economische Toekomst Verwachting	1.837	(1.008)
Totaal	36.782	213.461

Wijziging actuariële bestandsresultaten

Onder actuariële bestandsresultaten worden die mutaties in de voorziening pensioenverplichtingen verantwoord, die naar hun aard kunnen worden gerubriceerd onder één van de volgende risicocategorieën.

Actuariële bestandsresultaten		
(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Arbeidsongeschiktheid	1.678	594
IBNR toevoeging	459	(2.139)
Ingang pensioen (incl. flexibilisering)	(1.512)	1.133
Langlevensrisico	(12.498)	(5.083)
Kortlevensrisico	3.381	(1.007)
Totaal	(8.492)	(6.502)

De actuariële bestandsresultaten worden bepaald als een resultaat van prognose (vrijval) en realisatie. Het resultaat op arbeidsongeschiktheid bestaat enerzijds uit een vrijval van een jaarpremie uit de IBNR voor ziektegevallen. Daar tegenover staat een werkelijke schadelast als gevolg van nieuwe arbeidsongeschikten, die recht hebben op premievrijstelling. IBNR betreft de reservering voor toekomstige arbeidsongeschiktheid voor bestaande ziektegevallen.

Ingang pensioen betreft het ingaan van pensioen op de pensioenleeftijd, inclusief de keuzes die de deelnemer daarbij kan maken. In principe zijn deze keuzes actuariael neutraal.

Langlevensrisico laat een daling van de voorziening zien omdat er meer overlijdens waren dan voorzien, met als gevolg een positief resultaat. Kortlevensrisico laat een toename van de voorziening zien omdat er meer partnerpensioenen zijn ingegaan dan waren voorzien, met als gevolg een negatief resultaat.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De waarde van de pensioenverplichtingen verandert door de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten. De uitgaande en inkomende waardeoverdrachten bevatten alleen individuele waardeoverdrachten.

Inkooprechten uit overgangsregeling

Aan de voorziening pensioenverplichtingen is € 0 miljoen (2020: € 167,6 miljoen) toegevoegd ter financiering van de nieuw ingegane pensioenen uit de inkoopregeling.

Met de bevestiging van de inkoop van de laatste 5% van de voorwaardelijke aanspraken zijn alle resterende rechten onvoorwaardelijk geworden.

Overige mutaties

Onder de overige mutaties worden de actuariële baten en lasten verantwoord die niet onder één van de andere categorieën kunnen worden gerubriceerd.

Dit betreft de overige mutaties in de voorziening en de financiële overige baten en lasten.

Overige mutaties		
(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Overige mutaties	2.113	(1.569)
Totaal	2.113	(1.569)

9. Overige schulden en overlopende passiva

De overige schulden en overlopende passiva zijn als volgt samengesteld:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Verplichtingen uit hoofde van beleggingen	240.738	637.382
Belastingen en premies sociale verzekeringen	2.986	2.936
Nog te betalen uitkeringen	7.258	6.627
Ontvangen middelen uit hoofde van inkoopregeling	335	1.190
Spaarfonds gemoedsbezwaarden	489	467
Overige schulden en overlopende passiva	698	601
Totaal	252.504	649.203

Overige schulden en overlopende passiva hebben overwegend een looptijd korter dan één jaar. De inkoopregeling is beëindigd per 31 december 2020, het restant staat ter beschikking aan de opdrachtgevers van BPF Schilders. Tot 1 juli 2021 kon er nog aanspraak op deze regeling worden gedaan vanuit de wederkerige rechten van bpfBOUW.

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen		
(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Derivaten	139.107	245.282
Schulden uit hoofde van collateral management	92.639	285.028
Af te wikkelen beleggingstransacties	7.169	5.346
Schulden uit hoofde van repo's	-	100.000
Overige schulden en overlopende passiva	1.823	1.726
Totaal	240.738	637.382

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen hebben overwegend een looptijd korter dan één jaar.

Derivaten

Zie voor toelichting paragraaf 3.5.

Schulden uit hoofde van collateral management

De schulden uit hoofde van collateral management zijn ontvangen liquiditeiten (als zekerheid) in verband met de positieve reële waarde van derivatenposities.

Af te wikkelen beleggingstransacties

De post af te wikkelen beleggingstransacties bestaat uit transacties met de vermogensbeheerpartijen.

Schulden uit hoofde van repo's

Repo's zijn terugkoopovereenkomsten waarbij het pensioenfonds de mogelijkheid heeft om tegen een specifieke prijs en binnen een tijdsbestek het verkochte actief terug te kopen.

Nog te betalen uitkeringen

Onder de positie nog te betalen uitkeringen is rekening gehouden met een reservering vakantietoeslag, die evenredig is toegerekend over de betreffende periode.

Ontvangen middelen uit hoofde van inkoopregeling

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Waarde ultimo vorig boekjaar	1.190	109.628
Premie inkoopregeling	(32)	26.082
Onttrekking administratiekosten	2	(1.826)
	1.160	133.884
Beleggingsresultaat	(25)	(667)
Onttrekking voor inkoop pensioen	-	(132.002)
Onttrekking kosten ALM-studie	-	(25)
Voorschot op bestemming restsaldo	(800)	-
Stand eind van het jaar	335	1.190

De inkoopregeling kent vanaf 1 januari 2016 een apart beleggingsbeleid. De toevoeging van het beleggingsrendement geschiedt volgens het mandaat. Over 2021 bedroeg het beleggingsrendement negatief -0,8% (2020: negatief -0,6%) voor een bedrag van € 25 duizend negatief (2020: € 667 duizend negatief).

De inkoopregeling is beëindigd per 1 juli 2021 en alle resterende rechten zijn onvoorwaardelijk geworden. Vanuit de wederkerige afspraken met bpfBOUW die tot 1 juli 2021 liepen is er geen aanspraak gedaan op deze aanspraken.

De resterende middelen van de Inkoopregeling worden gebruikt om eventuele terugwerkende kracht correcties in de VPL-premies van vóór 31 december 2020 te financieren. Deze premiecorrecties kunnen tot 1 januari 2023 plaatsvinden. Begin 2023 wordt het resterende saldo overgemaakt aan de opdrachtgevers. In 2021 is een eerste voorschot van € 800 duizend van het resterende saldo ter beschikking gesteld aan de opdrachtgevers.

10. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Pensioenbeheer

Per 13 november 2013 is met PGGM N.V. een uitbestedingsovereenkomst aangegaan voor de uitvoering van pensioenbeheeractiviteiten, beleidsadvisering pensioenbeheer en bestuursondersteuning. Vanaf 2020 is de overeenkomst verlengd voor een duur van drie jaar met een opzegtermijn van 12 maanden voor beide partijen.

In 2021 is uitgebreid gesproken met PGGM over de mogelijke verlenging van het contract. Er is eind 2021 gekozen om het contract met één jaar te verlengen, van 1 januari 2023 tot 1 januari 2024. BPF Schilders en PGGM onderzoeken om het contract met twee jaar te verlengen voor de periode 1 januari 2024 tot 1 januari 2026.

De jaarlijkse vergoeding die samenhangt met deze dienstverlening is € 13,9 miljoen (inclusief BTW).

Vermogensbeheer

Per 1 april 2014 heeft het bestuur het vermogensbeheer uitbesteed aan PGGM Vermogensbeheer B.V. op basis van de nadere overeenkomst inzake vermogensbeheer met PGGM Vermogensbeheer B.V. Vanaf 2020 is de overeenkomst verlengd voor onbepaalde duur, met een opzegtermijn van 6 maanden voor BPF Schilders en 12 maanden voor PGGM.

PGGM heeft ultimo 2021 de Nadere Overeenkomst Vermogensbeheer (NO VB) en de Nadere Overeenkomst Advies inzake Financierings- & ALM-beleid, Advies Beleggingsbeleid en Fiduciair Advies (NO FA) formeel opgezegd per uiterlijk 31 december 2022.

De jaarlijkse vergoeding die samenhangt met deze dienstverlening is € 6,3 miljoen (inclusief BTW).

Juridische procedures

Het fonds heeft in 2017 een bezwaarschrift ingediend tegen de teruggaafbeschikking omzetbelasting bij de Belastingdienst Utrecht. Dit houdt verband met het streven van BPF Schilders (en een aantal andere pensioenfondsen) om de btw-heffing op de fee die pensioenfondsen betalen aan hun uitvoeringsorganisaties ongedaan te maken. De belastingdienst heeft in 2021 het ingediende bezwaar afgewezen. BPF Schilders heeft daarop beroep ingediend tegen de afwijzing van het bezwaar.

Investeringsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen bestaan er per balansdatum de volgende investerings- en stortingsverplichtingen:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020	Maximale looptijd
Vastgoed en infrastructuur	203.995	184.400	2 jaar
Private equity	10.977	10.835	8 jaar
Hypotheken	60.000	10.500	1 jaar
Totaal	274.972	205.735	

11. Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Partijen worden als verbonden beschouwd als er sprake is van een relatie waarbij een partij zeggenschap of invloed van betekenis kan uitoefenen over een andere partij. Als verbonden partijen kunnen worden beschouwd het fonds, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders

Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan (voormalige) bestuurders. Ook heeft het pensioenfonds geen vorderingen op (voormalige) bestuurders. De toelichting van de bezoldiging van het bestuur is opgenomen onder paragraaf 17. Er wordt niet belegd in premiebijdragende aangesloten ondernemingen.

Overige transacties met verbonden partijen

Er zijn geen overige transacties met verbonden partijen, behoudens premiefacturatie aan aangesloten ondernemingen met betrekking tot de uitvoering van de pensioenregeling.

12. Risicobeheer

BPF Schilders wordt in het beheer van de pensioenregelingen geconfronteerd met een groot aantal risico's van zowel financiële als niet-financiële aard. De voor BPF Schilders belangrijkste risico's zijn beschreven in de paragraaf Risicomanagement van het verslag van het bestuur. Onderstaand wordt meer inzicht gegeven in specifieke risico's die voortvloeien uit de beleggingsactiviteiten en de wijze waarop deze beheerst worden.

Dekkingsgraadrisico

De dekkingsgraad is de verhouding tussen de marktwaarde van de beleggingen en de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. Voor de nominale dekkingsgraad worden de verplichtingen gewaardeerd tegen de nominale rentetermijnstructuur met ultimate forward rate.

Het dekkingsgraadrisico is de mogelijke impact op de dekkingsgraad als gevolg van onzekerheid in toekomstige beleggingsrendementen, de ontwikkeling van de rente en demografische grondslagen. Voor de toetsing aan het Financieel Toetsingskader, zoals dat geldt per 1 januari 2015, wordt de beleidsdekkingsgraad gebruikt. Deze is het (voortschrijdend) gemiddelde van de dekkingsgraden op de laatste 12 maanden.

Het minimaal vereist eigen vermogen is de ondergrens voor de vermogenspositie van het fonds. Als het eigen vermogen daaronder komt, bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. In het nFTK geldt dat een fonds niet meer dan 5 jaareinden op rij een tekort mag hebben. De minimaal vereiste dekkingsgraad is eind 2021 gelijk aan 104,1%. De beleidsdekkingsgraad is eind 2021 hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Om te beoordelen of BPF Schilders over voldoende vermogen beschikt om op korte termijn beleggingsrisico's op te vangen, hanteert BPF Schilders het standaardmodel van DNB voor de bepaling van het vereist eigen vermogen. Dit vereist eigen vermogen, gebaseerd op de strategische beleggingsmix voor 2021, bedraagt ultimo 2021 afgerond € 1,8 miljard (ultimo 2020: € 1,9 miljard), wat overeenkomt met afgerond 22,8% van de nominale verplichtingen (ultimo 2020: 22,3%).

VERMOGENSPOSITIE CONFORM DE FTK-METHODE		
(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Voorziening pensioenverplichtingen (FTK waardering)	7.856.085	8.450.524
Buffers:		
S1: Renterisico	180.453	100.839
S2: Risico zakelijke waarden *	1.411.904	1.512.811
S3: Valutarisico	437.272	469.084
S5: Kredietrisico	359.939	390.579
S6: Verzekeringstechnisch risico	258.408	300.140
S10: Actief beheer	135.564	168.623
Diversificatie-effect	(995.821)	(1.062.103)
Totaal S (vereiste buffers) = vereist eigen vermogen	1.787.719	1.879.973
Vereist vermogen	9.643.804	10.330.497
Aanwezig vermogen	9.500.128	8.666.437
Tekort	(143.676)	(1.664.060)

Hierna worden de verschillende buffers die moeten worden aangehouden nader toegelicht.

Risico's

De risico's (S1 tot en met S4 en S10) betreffen marktrisico. Marktrisico is de mogelijke impact op de waarde van de beleggingen en de verplichtingen als gevolg

van onzekerheid in marktprijzen, zoals aandelenkoersen en de hoogte van de rentetermijnstructuur. De risicofactor S6 betreft verzekeringstechnisch risico (wijzigingen in grondslagen). Voor de risicofactoren S7 tot en met S9 worden in de berekening van het vereist eigen vermogen geen risico's onderkend en derhalve geen solvabiliteitsbuffer aangehouden. Bij het bepalen van de risico's is nog geen rekening gehouden met de eventuele lange termijn impact van COVID-19.

Rente- en inflatierisico (S1)

Rente- en inflatierisico is de mogelijke impact op de waarde van de beleggingen en de verplichtingen als gevolg van onzekerheid in het niveau van de rente en de inflatie. In lijn met het strategisch beleggingsbeleid 2022 wordt 25% van het nominale renterisico afgedekt door middel van een rentehedge. Het inflatierisico wordt niet afgedekt.

Bij bepaling van de voorziening wordt gebruik gemaakt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS). De rentetermijnstructuur wordt door DNB vastgesteld met een zogenoemde Ultimate Forward Rate (UFR). In de rentehedge wordt bij de verdeling over looptijden rekening gehouden met marktliquiditeit en systeemrisico's. Hierbij is het uitgangspunt dat de totale rentegevoeligheid ongewijzigd blijft.

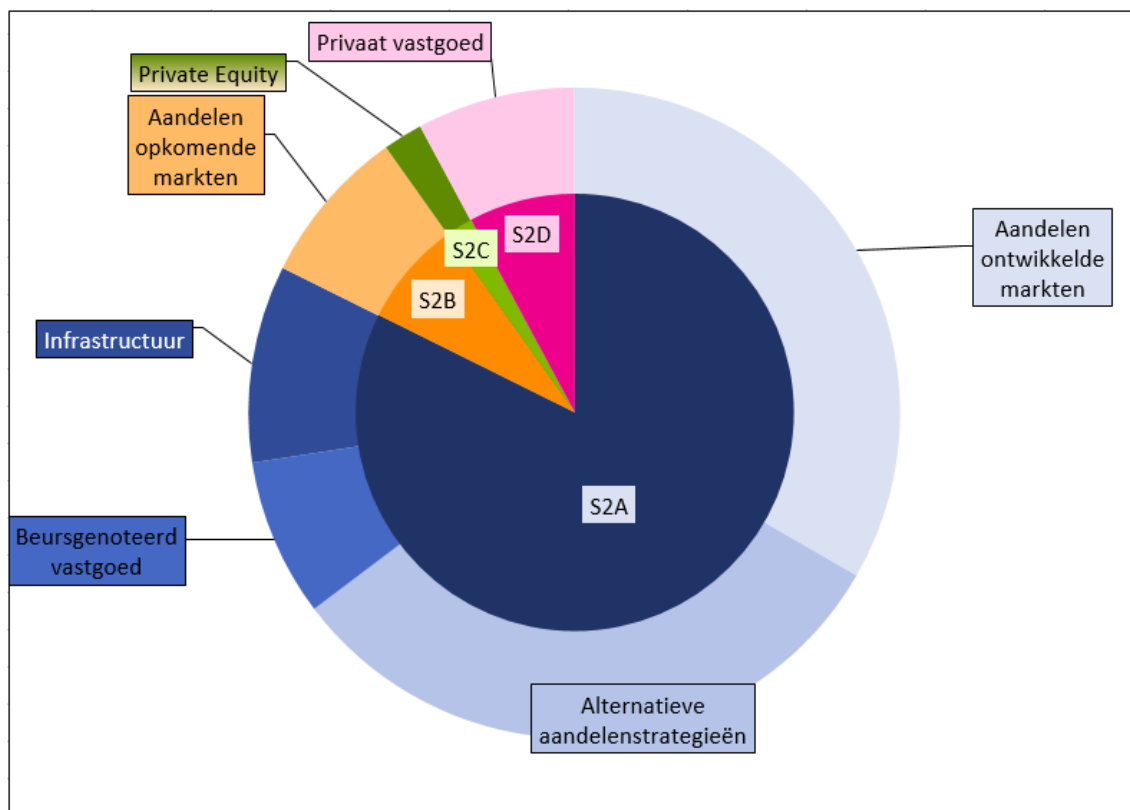
Het renterisico van de beleggingen is bepaald volgens de beschrijving van DNB in het Open Boek Toezicht. De impact van renterisico op de marktwaarde van de beleggingen is bepaald door het toepassen van een absolute schok (in basispunten) op de onderliggende rentetermijnstructuur. De absolute schokken zijn gebaseerd op de voorgeschreven rentefactoren en de gepubliceerde rentetermijnstructuur. De rentefactoren zijn terug te vinden in bijlage 3 van de regeling pensioenwet en wet verplichte beroepspensioenregeling. De rentegevoelige beleggingen zijn staatsobligaties, nominale renteswaps en bedrijfsobligaties. De voorgeschreven rentefactoren worden ook gebruikt om het renterisico van de verplichtingen te bepalen. Het netto renterisico volgt door het salderen van het renterisico op de verplichtingen en het renterisico op de beleggingen.

Zakelijke waarden risico (S2)

Zakelijke waarden risico is het aandelen- en vastgoedrisico. Zakelijke waarden risico is de mogelijke impact op de waarde van de beleggingen als gevolg van onzekerheid in de marktprijzen van posities in aandelen en vastgoed. Het is, in lijn met de beleggingsstrategie, nadrukkelijk niet de bedoeling dit risico te minimaliseren. Toch wordt dit risico wel beheerst, met als belangrijkste beheersmaatregel een weloverwogen spreiding van de onderliggende beleggingen. Omdat de beleggingsportefeuille voor een groot deel (circa 51%) uit zakelijke waarden bestaat, is de dekkingsgraad gevoelig voor veranderingen in aandelenkoersen. Dit uit zich in een relatief hoge S2 ten opzichte van de andere risicofactoren. Voor het risico op daling van de zakelijke waarden in de beleggingsportefeuille moet € 1,4 miljard aan solvabiliteit worden aangehouden. In onderstaande tabel is dit bedrag nader gespecificeerd naar beleggingscategorieën.

(bedragen * € 1.000)			
	Solva- biliteit	Op te vangen risico	Strategische allocatie
Ontwikkelde markten en vastgoed (S2A)	1.215.119	30%	42,0%
Opkomende markten (S2B)	154.301	40%	4,0%
Niet-beursgenoteerde aandelen (S2C)	38.575	40%	1,0%
Direct vastgoed (exclusief correlatie; S2D)	60.386	15%	4,0%
S ² (excl. correlatie)	1.468.381		
S² (incl. correlatie)	1.414.904		51,0%

De navolgende figuur laat zien hoe S2 is opgebouwd vanuit de beleggingscategorieën die aan deze risicofactor worden toegekend. Het grootste deel van S2 komt voort uit aandelen en vastgoedrisico binnen ontwikkelde markten. Beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde markten (klassiek en alternatief) maken een groot deel uit van de strategische beleggingsmix van BPF Schilders.

Valutarisico (S3)

Valutarisico is de mogelijke impact op de waarde van de beleggingen als gevolg van onzekerheid in de valutakoersen. Ultimo 2021 wordt 70% van het USD-valutarisico afgedekt, voor JPY en GBP wordt 100% afgedekt door middel van termijncontracten. Omdat het valutarisico conform beleid niet volledig is afgedekt, is de dekkingsgraad gevoelig voor veranderingen in valutakoersen.

De feitelijke valuta-exposures na afdekking zijn voor de verschillende valuta's berekend. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen ontwikkelde markten en opkomende markten. Bij het berekenen van het valutarisico is het standaardmodel gevolgd. In het standaardmodel wordt een correlatie van 0,50 verondersteld tussen valuta's in ontwikkelde markten en een correlatie van 0,75 tussen valuta's in opkomende markten. Op de netto-exposures naar ontwikkelde landen wordt na verwerking van de correlatie een schok van 20%-punt toegepast en op de netto-exposures naar opkomende landen een schok van 35%-punt. Vervolgens wordt een correlatie verondersteld van 0,25 tussen het valutarisico voor ontwikkelde en opkomende landen. Het resultaat is de solvabiliteitsopslag voor valutarisico in het standaardmodel onder het nieuwe FTK.

Navolgende tabel toont de exposures naar de verschillende valuta's per ultimo 2021.

(bedragen * € 1.000)			
	Beleggingen in vreemde valuta	Valuta- derivaten	Netto- positie
US dollar	3.520.098	(2.458.921)	1.061.177
Canadese dollar	116.654	-	116.654
Australische dollar	119.330	-	119.330
Engelse pond	248.854	(237.490)	11.364
Zwitserse frank	113.889	-	113.889
Japanse yen	288.551	(288.536)	15
Zweedse kroon	71.385	-	71.385
Hong Kong Dollar	71.740	-	71.740
EURO	3.896.096	2.984.947	6.881.043
Overige valuta	1.020.731	-	1.020.731
Totaal	9.467.328	-	9.467.328

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is de mogelijke impact op de waarde van de beleggingen wanneer tegenpartijen niet aan de contractuele verplichtingen kunnen voldoen. Daarbij worden tegenpartijen gedefinieerd als partijen die direct geld lenen aan andere partijen in financiële markten. Over de beursgenoteerde derivaten wordt geen kredietrisico gelopen. De beheersing van kredietrisico naar tegenpartijen is geïntegreerd in het beleggingsproces door gebruik te maken van geaccordeerde tegenpartijen, dagelijks collateral management en een limietenstructuur. Het meten van kredietrisico gebeurt dagelijks integraal over de gehele portefeuille waarin alle facetten van krediet- en tegenpartijrisico's worden meegenomen. De dekkingsgraad is beperkt gevoelig voor schokken in de kredietwaardigheid van tegenpartijen.

Bij het bepalen van het kredietrisico op de beleggingen waarvoor dit van toepassing is, worden de door DNB voorgeschreven schokken op de credit spread gehanteerd. De schok op de credit spread is afhankelijk van de rating van de onderliggende beleggingen:

- Instrumenten met een AAA of equivalente rating: +60 basispunten
- Instrumenten met een AA of equivalente rating: +80 basispunten
- Instrumenten met een A of equivalente rating: +130 basispunten
- Instrumenten met een BBB of equivalente rating: +180 basispunten
- Instrumenten met een lagere rating of instrumenten zonder rating: +530 basispunten
- Het kredietrisico van Europese staatsobligaties met een AAA-rating stelt BPF Schilders gelijk aan 0 conform het standaardmodel. In het vereist eigen vermogen per eind van het vierde kwartaal van 2021 zijn dit Nederlandse en Duitse staatsobligaties.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Verzekeringstechnisch risico is de mogelijke impact op de waarde van de pensioenverplichtingen als gevolg van onzekerheid in de actuariële grondslagen. Langlevenrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevenrisico is het risico voor BPF Schilders dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld wordt verondersteld.

Bij de bepaling van de voorziening wordt al rekening gehouden met de minder sterke stijging van de levensverwachting zoals deze door het Actuarieel Genootschap (AG-prognosetafel 2020) wordt voorspeld. Ook wordt er rekening mee gehouden de levensverwachting van deelnemers van BPF Schilders afwijkt van de Nederlandse bevolking (ervaringssterfte). In de vaststelling van beide

sterftegrondslagen is nog geen rekening gehouden met de eventuele lange termijn impact van COVID-19.

Er is een hoge mate van onzekerheid rond de levensverwachting. Dat komt doordat 100 jaar vooruit wordt gekeken.

De pensioenwet schrijft geen parameters voor in het standaardmodel voor de bepaling van het verzekeringstechnisch risico. BPF Schilders maakt gebruik van de handreiking die DNB heeft opgesteld voor de berekening van S6, waarbij onderscheid gemaakt wordt in procesrisico, negatieve stochastische afwijking (NSA) en trendsterfteonzekerheid (TSO). De handreiking maakt onderscheid tussen model A en model B. Voor BPF Schilders is model B gebruikt.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeit kent verschillende dimensies. BPF Schilders heeft behoefte aan voldoende liquide middelen (kas) om bijvoorbeeld de ingegane pensioenen te kunnen betalen. Daarnaast moet BPF Schilders ook voor de uitvoering van de rente- en valutahedges binnen het beleggingsbeleid over voldoende liquide middelen beschikken. BPF Schilders monitort de verhouding tussen de liquiditeitsbehoefte en de beschikbare liquiditeit in een sterk negatief stressscenario. BPF Schilders heeft voldoende mogelijkheden om zijn liquiditeitspositie te vergroten. Hierdoor is BPF Schilders in staat om op korte termijn aan zijn verplichtingen te voldoen, ook in tijden van stress en wordt hier bij het bepalen van het vereist eigen vermogen geen buffer voor dit risico aangehouden.

Concentratierisico (S8)

Concentratierisico is het risico dat ontstaat als een adequate spreiding van activa of passiva ontbreekt. BPF Schilders heeft een beleggingsstrategie met een weloverwogen spreiding van de beleggingen over categorieën, regio's, sectoren en bedrijven. Ook het deelnemersbestand is divers, met een zeer groot aantal deelnemers en een spreiding over de verschillende leeftijdscohorten. Het risico is daarmee beperkt. Daarom wordt bij het bepalen van het vereist eigen vermogen geen buffer voor dit risico aangehouden.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen. BPF Schilders heeft in de afgelopen jaren stappen gezet richting een meer volwassen risicomanagement. Onder meer door de verstrekking van Standaard 3402-verklaringen met betrekking tot de beheersing van interne processen bij pensioenbeheer en vermogensbeheer wordt het financieel operationeel risico gemanaged. Daarom wordt bij het bepalen van het vereist eigen vermogen geen buffer voor dit risico aangehouden.

Actief beheer (S10)

Actief beheer betreft het maximale verlies dat door actief beheer zal optreden met een waarschijnlijkheid van 2,5%. Conform de richtlijnen van DNB wordt actief risico meegenomen voor beleggingen in aandelen en vastgoed die een tracking error hebben groter dan 1%. Voor BPF Schilders zijn dit aandelen opkomende markten en alternatieve aandelenstrategieën.

13. Financiering en financiële positie

Financiële positie

De actuele dekkingsgraad is gedurende 2021 gestegen van 102,6% naar 120,9%.

De beleidsdekkingsgraad van 112,9% (2020: 96,4%) ligt boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,1% (2020: 104,1%) en onder de vereiste dekkingsgraad van 122,8% (2020: 122,2%). BPFS heeft daarom een reservetekort.

Verloop dekkingsgraad

De dekkingsgraad is de verhouding tussen het vermogen en de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. Bij de nominale dekkingsgraad wordt uitgegaan van de nominale pensioenverplichtingen. Daarin zijn de toegekende indexeringen uit het verleden opgenomen. Hierin zitten niet de eventuele toekomstige indexeringen.

De volgende tabel geeft de impact van de verschillende factoren op de ontwikkeling van de dekkingsgraad weer:

ONTWIKKELING AANWEZIGE DEKKINGSGRAAD		
(in %)	2021	2020
Dekkingsgraad begin van het jaar	102,6%	107,9%
Impact beleggingsopbrengst	10,2%	6,7%
Toevoeging rente	0,5%	0,3%
Marktw waarde verandering	7,2%	(13,0%)
Indexering	0,0%	0,0%
Impact premies en pensioenopbouw	(1,0%)	(1,7%)
Impact uitkeringen	0,0%	0,1%
Aanpassing actuariële grondslagen	0,4%	3,1%
Wijziging regeling	0,0%	0,0%
Overig	1,0%	(0,8%)
Dekkingsgraad ultimo boekjaar	120,9%	102,6%

De factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van de dekkingsgraad worden hieronder toegelicht.

Impact beleggingsopbrengst

Het totale effect van de beleggingsopbrengsten op de dekkingsgraad van het fonds is 10,2% punt (2020: 6,7% punt). De totale beleggingsopbrengsten bedroegen in 2021 per saldo € 862,1 miljoen positief ofwel 10,0%. De marktrente is in 2021 gestegen. Als gevolg hiervan is de waarde van de renteoverlay in waarde gedaald. De contributie aan het rendement van de overlay-portefeuille bedroeg -2,0%.

Impact onttrekking rente

De onttrekking van rente (op basis van de 1-jaars rente gepubliceerd door de DNB) aan de primo voorziening zorgt voor een stijging van de dekkingsgraad met 0,5% punt. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de éénjaarsrente negatief is (-0,533%).

Impact marktwaaarde verandering

Door de stijging van de rentetermijnstructuur waartegen de voorziening contant wordt gemaakt stijgt de dekkingsgraad met 7,2% punt.

Indexering

Als gevolg van de wijzigingen in het toetsingskader (FTK) kent BPF Schilders sinds 2015 toeslagen toe op basis van toekomstbestendige indexatie. Op basis van dit indexatiebeleid kon in 2021 geen toeslag worden toegekend (2020: 0%).

Volgens de toekomstbestendige indexering zou deze gedeeltelijke indexering ook de komende jaren gegeven moeten kunnen worden.

Die verwachting is sterk afhankelijk van marktontwikkelingen. Volgens het FTK mag pas worden geïndexeerd bij een beleidsdekkingsgraad boven de 110%. Daarnaast moeten de buffers hoog genoeg zijn om deze indexering ook in de toekomst te kunnen blijven geven. Daardoor is de kans op indexering de komende jaren onzeker.

Impact premies

Door premiebijdrage en pensioenopbouw daalt de dekkingsgraad met 1,0% punt. Deze post is het saldo van het effect op de dekkingsgraad van enerzijds de actuariële benodigde kosten voor pensioenopbouw en anderzijds de feitelijk ontvangen premiebijdrage.

Impact uitkeringen

Door het verrichten van pensioenuitkeringen verandert de dekkingsgraad met 0,0% procentpunt. Deze post is het resultaat van enerzijds de werkelijke verrichte pensioenuitkeringen en anderzijds de vrijval uit de voorziening voor pensioenuitkeringen gedurende 2021.

Impact aanpassing actuariële grondslagen

In 2021 vond een beperkt grondslagenonderzoek plaats, waarin de belangrijkste grondslagen werden gemonitord. In totaal zorgde de aanpassing van de actuariële grondslagen in 2021 voor een stijging van de dekkingsgraad met 0,4%. Deze stijging volgt voornamelijk uit de aanpassing van de excassokostenopslag van 3% naar 2,5%. Daarnaast zijn de revalidatiekansen herzien.

Impact overige mutaties

De post overig zorgt voor een stijging van de dekkingsgraad met 1,0% punt. Het betreft hier voornamelijk kruiseffecten die ontstaan als gevolg van een combinatie van verschillende effecten. De overige mutaties bestaan uit aanpassing berekeningsgrondslagen, overige mutaties en de financiële overige baten en lasten.

Herstelplan

Aangezien de beleidsdekkingsgraad van BPF Schilders lager is dan vereist, heeft BPF Schilders in 2015 een herstelplan ingediend. Dit herstelplan wordt jaarlijks geactualiseerd, waarbij wordt getoetst of binnen tien jaar de beleidsdekkingsgraad weer boven de vereiste dekkingsgraad komt. Als de actuele dekkingsgraad lager is dan 95%, is het volgens het herstelplan niet mogelijk om binnen 10 jaar te herstellen. Dit wordt ook wel de kritische dekkingsgraad genoemd.

Op basis van de situatie per eind 2021 is 31 maart 2022 een geactualiseerd herstelplan ingediend. Hieruit blijkt dat er geen aanvullende maatregelen nodig zijn om binnen 10 jaar te herstellen.

In de dekkingsgraad is vanaf 1 januari 2021 de aanpassing verwerkt van de UFR. Door deze aanpassing daalde per 1 januari 2021 de dekkingsgraad met 1,5 procentpunt, waarbij 25% van de nieuwe UFR methodiek werd meegenomen. Door de aanpassing van de UFR per 1 januari 2022 (de tweede stap) daalt de actuele dekkingsgraad na balansdatum met 1,1 procentpunt van 120,9% naar

119,8%. Indien alle drie resterende stappen direct doorgevoerd zouden worden zou de actuele dekkinggraad dalen met 3,5 procentpunt naar 117,4%.

Premie en toetsing aan de Pensioenwet

In 2021 bedroeg de pensioenpremie 30,1% (2020: 25,2%) van het salaris boven de franchise voor deelnemers schilders en 30,1% (2020: 25,2%) voor de deelnemers overig. De inkoopregeling werd eind 2020 beëindigd.

Uitgangspunt voor de vaststelling van de premie is de zuiver kostendekkende premie welke bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. de actuariel benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen;
2. een opslag voor uitvoeringskosten;
3. een solvabiliteitsopslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen.

Pensioenfondsen mogen echter voor de vaststelling van de premie ook gebruik maken van de zogeheten gedempte kostendekkende premie op basis van hetzij het verwachte portefeuillerendement gecorrigeerd voor inflatie, hetzij een voortschrijdend gemiddelde van de rentetermijnstructuur met een maximum periode van 10 jaar. BPF Schilders heeft gekozen voor de gedempte kostendekkende premie op basis van het verwachte portefeuillerendement omdat deze het beste past bij de risicobereidheid, ambitie en het daarop geënte beleggingsbeleid. Conform de wettelijke vereisten wordt daarbij een afslag gehanteerd voor de verwachte prijsinflatie en is de curve voor zowel de rente als de prijsinflatie voor een periode van 5 jaar vastgezet.

Premievaststelling en -toetsing:

De kostendekkende premie wordt vooraf getoetst bij het vaststellen van het feitelijke premiepercentage en de actualisatie van de grondslagen voor het komende jaar. Op basis van de toetsing in de premienotitie voor 2021 is de kostendekkende premie voor 2021 vastgesteld op 30,1%. Het feitelijke premiepercentage voor 2021 van 30,1% is daarmee kostendekkend.

EX-ANTE PREMIETOETSING		
(bedragen * € 1.000)	Kosten-dekkende premie	Gedempte premie
Actuariel benodigde koopsom	198.451	75.168
Uitvoeringskosten	9.365	9.365
Solvabiliteit	45.842	17.364
Toevoeging indexatie	-	31.891
Totale kostendekkende premie	253.658	133.788
Feitelijke pensioenpremie	133.789	133.789

Realisatie kostendekkende premie verslagjaar:

De in 2021 gerealiseerde resultaten op basis van de vooraf getoetste kostendekkende premie zijn opgenomen in navolgende tabel.

In onderstaande tabel zijn de verschillende premies uitgesplitst. Links wordt de kostendekkende premie weergegeven, rechts de gedempte premie. Wanneer de feitelijke premie wordt vergeleken met de gedempte premie is een positief verschil te beschouwen als een opslag voor herstel van de financiële positie.

(bedragen * € 1.000)	Kosten- dekkende premie	Gedempte premie
Actuarieel benodigde koopsom	206.780	80.099
Uitvoeringskosten	8.618	8.618
Solvabiliteit	45.905	17.782
Toevoeging indexatie	-	28.476
Totale kostendekkende premie	261.303	134.975
Feitelijke pensioenpremie	136.807	136.807

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Premies (exclusief VPL)	136.013	113.868
ANW premies	794	683
Feitelijke premies	136.807	114.551

De kostendekkende premie bestaat uit de actuariële koopsom voor de opbouw van de pensioenrechten van actieve deelnemers. Daarnaast vormen de koopsommen voor risicodekkingen eveneens onderdeel van de kostendekkende premie. De opslag voor de instandhouding van het vereist eigen vermogen (solvabiliteit) is gebaseerd op de hoogte van het vereist eigen vermogen zoals dit per 31 december 2020 is vastgesteld. De verwachte uitvoeringskosten worden eveneens toegevoegd aan de kostendekkende premie.

De kostendekkende premie gebaseerd op de door DNB eind 2020 gepubliceerde rentetermijn-structuur met solvabiliteitsbuffer en opslag voor uitvoeringskosten bedraagt € 261,3 miljoen. Deze ligt hiermee boven de feitelijke verwachte premie. De verwachte premiedekkingsgraad van 63% ligt als gevolg hiervan onder de 100%.

De verwachte feitelijke premie is gelijk aan de gedempte premie. Daarmee voldoet de premie aan de ex-ante toetsing bij het vaststellen van de premie.

Waardeoverdrachten

Een pensioenuitvoerder is wettelijk verplicht om op verzoek van een werknemer mee te werken aan waardeoverdracht, als de werknemer gaat deelnemen in een pensioenregeling die door een andere pensioenuitvoerder wordt uitgevoerd. Deze overdracht betreft de waarde van de tot dan toe bij de overdragende pensioenuitvoerder opgebouwde pensioenaanspraken. De ontvangende pensioenuitvoerder is verplicht om de overgedragen waarde aan te wenden voor de toekenning van pensioenaanspraken die ten minste gelijkwaardig zijn aan de oorspronkelijk opgebouwde aanspraken.

De Pensioenwet schrijft voor dat deze verplichting wordt opgeschort als bij een van de pensioenuitvoerders, of beiden, sprake is van een beleidsdekkingsgraad onder de 100%. De beleidsdekkingsgraad van BPF Schilders bevindt zich sinds april 2021 boven de 100%.

In paragraaf 18 zijn de bedragen van in- en uitgaande waardeoverdrachten weergegeven.

Toelichting op de staat van baten en lasten

14. Premie bijdragen

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Pensioenpremies uit arbeid:		
Ouderdoms- en nabestaandenpensioen	136.015	112.040
Inkoopregeling	(2)	133.827
	136.013	245.867
Overige pensioenpremies:		
Werkloosheidswet (WW)	1	2
ANW-premies	793	683
	794	685
Totaal	136.807	246.552

In 2021 is het aantal actieve deelnemers toegenomen van 32.212 naar 33.158. De grondslag voor de premieberekening over 2021 is toegenomen, de premie is verhoogd, deze ontwikkelingen hebben betrekking op hogere pensioenpremies uit arbeid.

De premie voor al het cao-personeel en voor ondernemers bedraagt 30,1% (2020: 25,2%). De premie voor de inkoopregeling bedroeg 7,69% tot 2021.

Onder pensioenpremies uit arbeid is inbegrepen de bijeengebrachte premies door ondernemers van € 28,5 miljoen (2020: € 22,8 miljoen). Dit bedraagt 20,7% (2020: 16,3%) van de totale premiebijdragen.

15. Beleggingsopbrengsten

(bedragen * € 1.000)	Direct	Indirecte Prijsmutaties	Valuta mutaties	Kosten vermogens- beheer	Totaal 2021	Totaal 2020
Vastgoed en infrastructuur	31.346	125.590	13.374	(1.577)	168.733	(15.886)
Aandelen						
- Aandelen	8.911	943.208	21.337	(2.399)	971.057	187.255
- Private Equity	902	15.361	99	(77)	16.285	(7.780)
Vastrentende waarden						
- Obligaties en leningen	58.944	(52.883)	30.015	(6.292)	29.784	72.859
- Geldmarktbeleggingen	(1.196)	(832)	2.639	(612)	(1)	(2.231)
Derivaten						
- Rentederivaten	-	(132.568)	-	(2.482)	(135.050)	126.731
- Aandelenderivaten	-	510	-	-	510	240
- Valutaderivaten	-	-	(189.381)	113	(189.268)	145.971
- Kredietderivaten	-	-	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-	-	10
Totaal	98.907	898.386	(121.917)	(13.326)	862.050	507.169
Toegekend rendement aan inkoopregeling					25	667
Totaal					862.075	507.836

Kosten vermogensbeheer

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Beheervergoedingen	9.959	9.469
Bewaarloon	681	682
Overige kosten	2.686	2.666
Totaal	13.326	12.817

In de kosten van vermogensbeheer zoals hierboven gepresenteerd, zijn de kosten opgenomen die direct aan BPF Schilders in rekening worden gebracht. Deze kosten betreffen de beheervergoedingen, het bewaarloon en de overige kosten, en bedragen € 13,3 miljoen (2020: € 12,8 miljoen). Transactiekosten maken geen deel uit van de kosten van vermogensbeheer, maar zijn onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten. Van deze transactiekosten is € 14,3 miljoen (2020: € 14,2 miljoen) direct uit de administratie af te leiden. De overige transactiekosten hebben vooral betrekking op vastrentende waarden en derivaten en zijn niet direct uit de administratie af te leiden. Deze transactiekosten worden op basis van schattingen bepaald. De reden hiervoor is dat voor vastrentende waarden en derivaten de transactiekosten onderdeel uitmaken van de transactieprijs en niet voor elke individuele transactie bepaald kunnen worden. Eventuele restituties worden in mindering gebracht op de betreffende kostenpost.

Naast directe vermogensbeheerkosten zijn er indirecte vermogensbeheerkosten. Een deel van het vermogen van BPF Schilders is belegd in beleggingsfondsen. De kosten die in deze fondsen worden gemaakt zijn indirecte kosten voor BPF Schilders. Deze kosten zijn onderdeel van de waardering van deze fondsen en

maken als zodanig deel uit van de in het resultatenoverzicht opgenomen indirecte prijsmutaties.

16. Pensioenuitkeringen

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Ouderdomspensioen (incl. vroegpensioen)	116.558	108.547
Partnerpensioen	25.767	25.099
Wezenpensioen	395	413
Arbeidsongeschiktheidspensioenuitkeringen	3.922	4.252
Vakantiegeld	11.654	10.984
Afkoop van pensioenen	2.228	2.364
Overige uitkeringslasten (uitkering bij overlijden, correcties, mutatie niet opgevraagde pensioenen)	281	78
Totaal	160.805	151.737

De toename van de post 'ouderdomspensioen' houdt verband met de stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden. Daarnaast is ook het effect van de grotere generaties (babyboom) en hogere pensioenen door uitstel zichtbaar.

Afkoop van pensioenen

De afkoop betreft pensioenen die lager zijn dan € 503,24 per jaar (2020: € 497,27) voor rechthebbenden.

17. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Bestuurskosten	306	375
Kosten uitbesteding	12.508	12.112
Overige kosten	602	576
Totaal	13.416	13.063

De kosten die worden gepresenteerd zijn na aftrek van de doorbelasting vanwege aan vermogensbeheer te relateren activiteiten.

De kosten met betrekking tot uitbesteding zijn gestegen vanwege indexatie op de vergoeding die BPF Schilders betaalt aan PGGM en het plan van aanpak met betrekking tot de nieuwe pensioenregeling.

Bestuurskosten

Aan de leden van het bestuur zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. BPF Schilders heeft in 2021 evenals over 2020 geen personeel in dienst. BPF Schilders heeft anders dan veel andere pensioenfondsen geen bestuursbureau waarmee BPF Schilders een aanzienlijke besparing op de bestuurskosten realiseert. De coördinerende en uitvoerende rol die een bestuursbureau bij andere pensioenfondsen vervult, neem het dagelijks bestuur voor zijn rekening. De bestuurskosten voor de drie leden van het dagelijks bestuur zijn door het extra tijdsbeslag dan ook hoger dan de bestuurskosten van de overige vijf leden van het bestuur. Zie volgende tabel.

Uitbetaalde vergoedingen aan het bestuur		
(bedragen * € 1)	2021	2020
Bestuurskosten:		
- Leden dagelijks bestuur		
vacatievergoeding	188.630	261.185
reiskosten	702	3.274
btw *	<u>9.450</u>	<u>43.065</u>
	198.782	307.524
- Overige bestuursleden		
vacatievergoeding	218.715	183.509
reiskosten	1.595	2.058
btw *	<u>9.765</u>	<u>27.339</u>
	230.075	212.906
Totaal	428.857	520.430

* w aar van toepassing

De afname van de uitbetaalde vergoedingen over 2021 houdt verband met veranderde fiscale wetgeving. Vanaf mei 2021 is over vergoedingen aan bestuurders of toezichthouders in het kader van hun functie geen omzetbelasting meer verschuldigd, mits zij als natuurlijk persoon zijn aangesteld. Over het boekjaar 2021 zijn ten laste van het pensioenfonds vacatiegelden toegekend aan bestuurders van in totaal € 427 duizend (2020: € 515 duizend), dit is inclusief BTW.

In 2021 is het aantal leden van het dagelijks bestuur verlaagd van vier naar drie leden en het aantal overige bestuursleden verhoogd van vier naar vijf. Hierdoor zijn de in 2021 betaalde vergoedingen aan het dagelijks bestuur in vergelijking met 2020 gedaald en de betaalde vergoedingen aan de overige bestuursleden gestegen.

Aan de raad van toezicht is over 2021 een bedrag van € 40 duizend (2020: € 45 duizend) aan bezoldiging toegekend.

Kosten uitbesteding

BPF Schilders heeft PGGM N.V. aangesteld als pensioenuitvoerder van het fonds. De uitvoering van het vermogensbeheer is uitbesteed aan PGGM Vermogensbeheer B.V. De kosten voor de uitvoering van de opgedragen taken bestaan uit een vaste vergoeding. De uitvoeringskosten van BPF Schilders worden gemonitord met kwartaalrapportages over de opgestelde en geaccordeerde begroting.

De toename van de kosten uitbesteding wordt voornamelijk veroorzaakt door werkzaamheden met betrekking tot de oriëntatiefase voor de nieuwe pensioenregeling, daarnaast zijn de tarieven ook geïndexeerd.

Overige kosten

In de overige kosten zijn nog de volgende onderdelen opgenomen:

	2021	2020
(bedragen * € 1.000)		
Vergoeding voorlichting opdrachtgevers	25	33
Kosten representativiteitstoets	-	42
Kosten sleutelfunctiehouders	24	23
Heffing reguliere toezichtskosten DNB	210	247
Overige kosten	343	231
Totaal	602	576

De "Overige kosten" waren in 2021 licht hoger vanwege fiscale advisering met betrekking tot omzetbelasting.

In de diverse overige kosten zijn de honoraria opgenomen van de externe accountant en de externe actuaire van BPF Schilders. Het honorarium van de externe accountant bedraagt € 76 duizend (2020: € 76 duizend). Dit betreffen kosten voor de wettelijke controle van de jaarrekening, verslagstaten, basisgegevens ten behoeve van de certificerende actuaire, normportefeuille en de Z-score en € 0 duizend (2020: € 0 duizend) voor kosten voor niet-controlediensten.

18. Saldo overdrachten van rechten

	2021	2020
(bedragen * € 1.000)		
Inkomende overdrachten	(12.596)	(6.274)
Uitgaande overdrachten	3.831	2.297
Totaal	(8.765)	(3.977)

Dit is het saldo van inkomende bedragen uit hoofde van overgenomen pensioenverplichtingen en uitgaande bedragen uit hoofde van overgedragen pensioenverplichtingen.

19. Overige baten en lasten

	2021	2020
(bedragen * € 1.000)		
Overige baten	312	(116)
Diverse lasten	(47)	(61)
Totaal	265	(177)

In 2021 heeft herrubricering plaatsgevonden, waardoor de presentatie is aangepast. De vergelijkende cijfers over 2020 zijn hierop aangepast.

De overige baten bestaan voornamelijk uit in rekening gebrachte rente aan premiedebiteuren bij te late betaling en de vrijval van de voorziening dubieuze debiteuren.

De diverse lasten bestaan grotendeels uit rentelasten op de aangehouden bankrekeningen voor pensioenactiviteiten.

20. Actuariële analyse van het saldo van het saldo van baten en lasten

(bedragen * € 1.000)	Toelichting	2021	2020
Resultaat op premiebijdragen	20.1	(79.611)	(102.308)
Resultaat op waardeoverdrachten	20.2	551	548
Resultaat op beleggingen en verplichtingen	20.3	1.463.546	(493.377)
Resultaat op pensioenuitvoeringskosten	20.4	1.022	1.205
Resultaat op pensioenuitkeringen	20.5	(804)	(35)
Wijziging actuariële grondslagen	20.7	36.782	213.461
Overige resultaten	20.6	6.644	7.893
Saldo baten en lasten		1.428.130	(372.613)

Het resultaat op de afzonderlijke onderdelen wordt hierna toegelicht.

20.1 Resultaat op premiebijdragen

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Premiebijdragen (exclusief kostenopslagen)	127.168	104.834
Pensioenopbouw	(193.037)	(160.444)
Risicopremies: Overlijden	(5.592)	(3.444)
Risicopremies: Arbeidsongeschiktheid	(8.150)	(7.692)
Premie inkoopregeling (exclusief kostenopslagen)	n.v.t.	132.002
Opbouw uit inkoopregeling	n.v.t.	(167.564)
Totaal pensioenregeling	(79.611)	(102.308)

De waarde van de nieuwe pensioenopbouw over 2021 is gestegen ten opzichte van 2020 door een toename van de werkgelegenheid en de gedaalde rente. De risicopremies voor overlijden zijn gestegen, dit ligt in lijn met de veroudering van het deelnemersbestand. De risicopremie voor arbeidsongeschiktheid zijn toegenomen door de lagere rente waardoor toekomstige inkoop duurder wordt.

De inkoopregeling is beëindigd per 31 december 2020, in 2021 heeft er geen inkoop meer plaatsgevonden

20.2 Resultaat op waardeoverdrachten

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
<i>Resultaat uitgaande waardeoverdrachten</i>		
Vrijval voorziening uitgaande waardeoverdracht	3.520	2.111
Betaalde overdrachtswaarde (financieel)	(3.831)	(2.297)
	(311)	(186)
<i>Resultaat inkomende waardeoverdrachten</i>		
Toevoeging voorziening inkomende waardeoverdracht	(11.734)	(5.540)
Betaalde overdrachtswaarde (financieel)	12.596	6.274
	862	734
Totaal	551	548

Resultaten op waardeoverdrachten worden veroorzaakt door een verschil in waarderingswijze van de waardeoverdracht bij de berekening van het effect op de voorziening, en bij de berekening van de betaling zelf.

20.3 Resultaat op beleggingen en verplichtingen

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Beleggingsresultaten	862.075	507.836
Rentetoevoeging technische voorzieningen	45.053	24.249
Wijziging DNB rentetermijnstructuur technische voorzieningen	556.418	(1.025.462)
Indexering pensioenrechten	-	-
Totaal	1.463.546	(493.377)

Het rendement op de beleggingsportefeuille droeg in 2021 positief bij aan het resultaat en bedroeg € 0,8 miljard (2020: positief € 0,5 miljard). Aan het eind van het jaar is de voorziening bepaald op basis van de door de DNB voorgeschreven UFR-methodiek, waarbij 25% van de aanpassing is meegenomen. Per januari 2022 zal de volgende stap van 25% worden verwerkt. Door de wijziging ten opzichte van de voorheen gehanteerde rentetermijnstructuur is de voorziening gedaald met € 0,6 miljard (2020: € 1,0 miljard toename).

20.4 Resultaat op pensioenuitvoeringskosten

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Kostenopslag in feitelijke premie	9.638	9.717
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	4.800	4.551
Werkelijke pensioenuitvoeringskosten	(13.416)	(13.063)
Totaal	1.022	1.205

In de kosten is een opslag begrepen van 7% over de feitelijke premie ter grootte van € 9,6 miljoen. De werkelijke gemaakte uitvoeringskosten over het boekjaar 2021 bedroegen € 13,4 miljoen. De werkelijke uitvoeringskosten zijn in 2021 hoger dan in 2020 vanwege extra kosten die worden gemaakt voor de transitie naar het nieuwe pensioencontract. In het resultaat wordt ook de vrijval van excassokosten uit de voorziening voor de uitkeringen over 2021 berekend ter grootte van € 4,8 miljoen. Per saldo bedroeg het resultaat op pensioenuitvoeringskosten € 1,5 miljoen en was de kostendekking dus afdoende.

20.5 Resultaat op pensioenuitkeringen

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
<i>Resultaat op pensioenuitkeringen</i>		
Werkelijke pensioenuitkeringen	(158.577)	(149.373)
Onttrekking voorziening voor pensioenuitkeringen	157.988	149.730
Resultaat op pensioenuitkeringen	(589)	357
Vrijval voorziening door afkoop	2.013	1.972
Uitgekeerde afkoopbedragen	(2.228)	(2.364)
Resultaat op afkopen	(215)	(392)
Totaal	(804)	(35)

De werkelijke uitkeringen zijn in lijn met de vrijval uit de voorziening. Het resultaat op afkopen ontstaat doordat de factoren voor de bepaling van de afkoop afwijken van de factoren voor bepaling van de voorziening.

20.6 Wijziging actuariële grondslagen

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Aanpassingen berekeningsgrondslagen	36.782	213.461
Totaal	36.782	213.461

In 2021 is er een beperkt grondslagenonderzoek uitgevoerd. De opslag voor toekomstige kosten is verlaagd van 3% naar 2,5%. Daarnaast zijn de grondslagen arbeidsongeschiktheid en revalidatie geactualiseerd. De over 2020 aangepaste grondslag betrof de wijziging van de nieuwe sterfteprognosetafel (AG2020). Deze liet een minder sterke stijging van de levensverwachting zien.

20.7 Overige resultaten

(bedragen * € 1.000)	2021	2020
Actuariële resultaten op kanssystemen	8.492	6.502
Overige mutaties in de voorziening	(2.113)	1.567
Overige baten en lasten, per saldo	265	(176)
Totaal	6.644	7.893

De overige resultaten bestaan uit de actuariële resultaten op kanssystemen, de overige mutaties in de voorziening en de financiële overige baten en lasten.

21. Toelichting op het kasstroomoverzicht

De liquide middelen bestaan uit de liquide middelen uit de pensioenactiviteiten en de liquide middelen uit de beleggingsactiviteiten. Als sprake is van een negatief saldo, wordt dit gepresenteerd als schuld aan kredietinstellingen onder de overige schulden en overlopende passiva.

De mutatie van de liquide middelen kan als volgt worden aangesloten op de balans:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Totale geldmarktbeleggingen (noot 3.4)	192.124	314.118
Liquide middelen pensioenactiviteiten (noot 6)	15.862	11.467
Stand per einde boekjaar	207.986	325.585
Stand per einde vorig boekjaar	325.585	247.428
Mutatie liquide middelen	(117.599)	78.157

Ontvangen en gegeven zekerheden vanuit beleggingstransacties zijn onder de 'overige mutaties uit beleggingsactiviteiten' opgenomen.

22. Bestemming van saldo van baten en lasten

Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten en lasten over 2021 is opgenomen onder de staat van baten en lasten.

Het positieve saldo van baten en lasten van het boekjaar 2021 ad € 1.428 miljoen zal worden toegevoegd aan de algemene reserve.

23. Gebeurtenissen na balansdatum

Wijziging rentetermijnstructuur

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2021 en de grondslagen zoals genoemd in paragraaf 2. DNB heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur in vier stappen wordt gewijzigd

van 2020 tot 2023. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan, wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft.

Door de aanpassing van de UFR per 1 januari 2022 (de tweede stap) daalt de actuele dekkingsgraad na balansdatum met 1,1 procentpunt van 120,9% naar 119,8%. Indien alle drie de resterende stappen doorgevoerd zouden worden per 1 januari 2022, dan zou de actuele dekkingsgraad per balansdatum dalen met 3,5 procentpunt naar 117,4%.

Impact gebeurtenissen Oekraïne

De gebeurtenissen in Oekraïne hebben een grote impact op de financiële positie van BPF Schilders, op dit moment is het onduidelijk wat de gevolgen op lange termijn zijn voor het herstel van het vermogen. De omvang van de beleggingen in Rusland bedroeg ultimo 2021 circa € 62 miljoen van het totale belegd vermogen van BPF Schilders.

BPF Schilders onderzoekt wat de mogelijkheden zijn om afstand te doen van deze Russische beleggingen en houdt daarbij de belangen van de deelnemers zorgvuldig in het oog.

Herstelplan

Het pensioenfonds bevindt zich per 1 januari 2022, net als gedurende het verslagjaar, in een tekortsituatie omdat de beleidsdekkingsgraad (112,9%) onder het niveau ligt van het (minimaal) vereist eigen vermogen gebaseerd op de strategische beleggingsmix (122,8%). Om die reden heeft het fonds op 31 maart 2022 een herstelplan ingediend bij DNB. In het herstelplan is opgenomen dat het fonds binnen tien jaar herstelt naar het niveau van de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische beleggingsmix zonder dat het nemen van additionele beleidsmaatregelen noodzakelijk is. Het fonds is zonder additionele maatregelen na twee jaar uit herstel. DNB heeft op 19 mei 2022 ingestemd met dit herstelplan.

Er zijn geen overige relevante gebeurtenissen na balansdatum.

24. Ondertekening

Vastgesteld door het bestuur te Zeist op 20 juni 2022:

De heer D.J. Vis

de heer W.J. Boot

de heer R. van Oostrom

de heer J.H. Dijckmeester

mevrouw E.J.P.M. van Loon

mevrouw E.M.C. Eelens

de heer M.H. Rosenberg

de heer M. Elvan

Goedgekeurd door de raad van toezicht te Zeist op 24 juni 2022:

Mevrouw S.B.P. Smit-Bos

De heer H.J.P. Strang

Mevrouw R.F. van der Feltz

Overige gegevens

Bestemming van baten en lasten

Voor de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN. Hierin is opgenomen dat het totale resultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve van het pensioenfonds.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf te Zeist is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 15,7 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 2,4 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132, waaraan niet wordt voldaan omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne-crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amstelveen, 24 juni 2022

Drs. K. Kusters-van Meurs AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf te Zeist gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021
- de staat van baten en lasten over 2021
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf (hierna: het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf voert de pensioenregeling uit voor alle werknemers en ondernemers in de sector Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf. Het vermogensbeheer en pensioenbeheer zijn grotendeels uitbesteed aan een gespecialiseerde dienstverlener. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij beginnen met het bepalen van de materialiteit en het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Materialiteit

Materialiteit	€ 47,5 miljoen (2020: € 43 miljoen)
Toegepaste benchmark	0,5% van het pensioenvermogen per 31 december 2021, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en het stichtingskapitaal en de algemene reserve.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien er sprake is van een reservetekort per jaareinde hebben wij een percentage van 0,5% gehanteerd. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 2,4 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Stichting Bedrijfstakingpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf kent een aantal activiteiten, welke grotendeels zijn uitbesteed aan een externe serviceorganisatie. De financiële informatie van het geheel van deze activiteiten is opgenomen in de jaarrekening van het pensioenfonds.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controle van de jaarrekening als geheel. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de verschillende activiteiten van het pensioenfonds. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de activiteiten geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was en deze vastgelegd in instructies.

De controle heeft zich met name gericht op de significante activiteiten:

- vermogensbeheer;
- pensioenbeheer;
- actuariaat;

- financiële administratie;
- bestuur en toezicht.

Wij hebben gebruikgemaakt van een andere accountant bij de controle van de activiteiten inzake vermogensbeheer, pensioenbeheer, actuariaat en financiële administratie en de daaruit voortkomende financiële informatie, welke is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening van het pensioenfonds. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van deze activiteiten, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij de significante activiteiten, gecombineerd met zelfstandig verrichte werkzaamheden op het totaalniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van het geheel verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een bedrijfstakpensioenfonds. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT audit. Daarnaast hebben wij eigen specialisten ingeschakeld voor de controle van de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van iedere wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij identificeren en schatten risico's in op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en zijn omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij

hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen. Verder hebben wij schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorzieningen, zoals toegelicht in Toelichting 8 in de jaarrekening. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen'.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, sleutelfunctionarissen waaronder sleutelfunctiehouders, de compliance officer, medewerkers van de uitvoeringsorganisatie en de raad van toezicht.

Uit onze evaluatie van het risico op mogelijke doorbreking van interne beheersmaatregelen of andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 *Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen*, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het lezen van notulen, het kennisnemen van rapporten van de compliance afdeling en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Het bestuur heeft een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor tenminste de komende 12 maanden. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het

pensioenfondsen zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de vereisten rondom solvabiliteit en liquiditeit. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen serieuze bedreiging van de continuïteit geïdentificeerd voor de komende 12 maanden. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad	
Risico	De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft. De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in de toelichting op de balans per 31 december onder 13. 'Financiering en financiële positie' van de jaarrekening. Uit deze toelichting blijkt per 31 december 2021 de beleidsdekkingsgraad boven de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt, maar onder de vereiste dekkingsgraad en er daarom sprake was van een reservetekort en is het herstelplan toegelicht. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.
Onze controleaanpak	Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2021 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaire gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariael rapport van de certificerend actuaire en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.

	Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden: • Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Voor 2021 zijn geen key items vastgesteld. • Daarnaast heeft de certificerende actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerende actuaire.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen	
Risico	De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij netto-contante-waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de posities in derivaten en hypothecaire geldleningen. De posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen die beleggen in vastgoed en infrastructuur, private equity en bepaalde vastrentende waarden, kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers, waar nodig gecorrigeerd voor kasstromen en een schatting voor de herwaardering tot aan balansdatum. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in paragraaf '2.2 Grondslagen voor waardering activa en passiva en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans per 31 december onder '3. Beleggingen'. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2021 per saldo € 25 miljoen is belegd in derivaten, € 404 miljoen in hypothecaire geldleningen, € 464 miljoen in niet-(beurs)genoteerde vastgoed, € 300 miljoen in infrastructuurfondsen, € 55 miljoen in private equity en € 68 miljoen in niet-(beurs)genoteerde vastrentende waarden. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.
Onze controleaanpak	Bij de controle van de beleggingen hebbe wij gebruik gemaakt van de werkzaamheden van een andere accountant. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de beleggingen, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van de beleggingen, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Door deze werkzaamheden, gecombineerd met de hierna beschreven werkzaamheden, hebben wij voldoende en

	geschikte controle-informatie met betrekking tot beleggingen verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen, uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2021. • Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen is de aansluiting vastgesteld met de meeste recente (niet gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers, waar van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen en marktontwikkelingen tot aan balansdatum, alsmede de back-testing (met gecontroleerde jaarrekeningen) en de monitoring procedures van de uitvoeringsorganisatie onderzocht. Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds. • Voor de waardering van de hypotheekleningen hebben wij een controle uitgevoerd op de netto contante-waardeberekening en de geschiktheid van de gehanteerde rentecurve, inclusief opslagen voor de kenmerken van de portefeuille, onderzocht. • Voor de waardering van de derivaten hebben wij een controle uitgevoerd op het gehanteerde waarderingsmodel en op de gehanteerde input waaronder de uit de markt afgeleide gegevens zoals valuta(termijn)koersen, rentevolatiliteit en rentecurves. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij waarderingsspecialisten betrokken. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2021 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen	
Risico	De technische voorzieningen waaronder voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke correctie. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan de subjectieve elementen ervaringssterfte en kostenopslag van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in paragraaf '2.2 Grondslagen voor waardering activa en passiva' en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans per 31 december onder '8. Voorziening pensioenverplichtingen'. Uit deze

	toelichting blijkt dat een schattingswijziging heeft plaatsgevonden in de kostenopslag op basis van nader onderzoek. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 41 miljoen lager uitgekomen. Tevens verwijzen wij naar de onder '8. Voorziening pensioenverplichtingen' opgenomen toelichting over de eventuele lange termijn impact van Covid-19. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.
Onze controleaanpak	Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaire van het pensioenfonds. De certificerend actuaire onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaire heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaire onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2021. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetabellen, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2021: • Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaire. • Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaire en met gebruikmaking van onze eigen actuariële specialist gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. • Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2021 of de toelichting van de technische voorzieningen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- Toezicht en verantwoording
- De overige gegevens
- Het voorwoord, profiel BPF Schilders, kerncijfers, kerncijfers (toelichting) en de bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn benoemd als accountant van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf vanaf de controle van het boekjaar 2016 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten geleverd als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te

beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door

wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 24 juni 2022

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. J. G. Kolsters RA ACA

Bijlagen

1. Rapportage verantwoord beleggen

Wat vinden we belangrijk en wat doen we?

BPF Schilders heeft de ambitie om deelnemers een prijs-geïndexeerd pensioen te bieden. Om dit te kunnen bereiken moeten we de aan ons toevertrouwde gelden beleggen. Dat doen we op een manier die maatschappelijk verantwoord is omdat we ervan overtuigd zijn dat dit een positieve invloed heeft op het rendementsrisicoprofiel van de beleggingen. Let wel; het is niet zo dat elke duurzame belegging per definitie beter is dan een 'gewone' belegging, maar het meenemen van duurzaamheid leidt volgens ons per saldo wel tot betere beleggingsbeslissingen en daarmee tot een betere overall portefeuille. Deze mening wordt steeds meer ondersteund met uitkomsten van academisch onderzoek op dit terrein. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) levert daarmee een belangrijke bijdrage aan het realiseren van onze ambitie.

Het belang dat wij hechten aan MVB is niet alleen gestoeld op rendement en risico. Een goed pensioen gaat namelijk over meer dan alleen maar geld. Voor onze deelnemers is niet alleen een goede financiële toekomst van belang, maar ook een goede leefomgeving. Via MVB dragen wij ook hieraan bij.

In 2021 hebben we het bestaande MVB-beleid verder ontwikkeld en waar mogelijk aangevuld en aangescherpt. Het aangescherpte MVB-beleid is te vinden op onze website en bevat de volgende vier uitgangspunten:

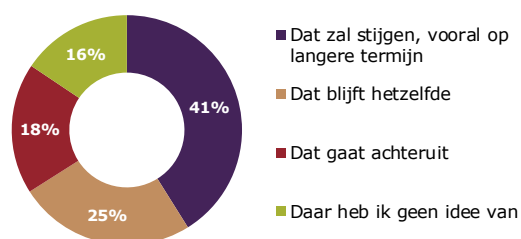

ESG-integratie voor een beter rendementsrisicoprofiel

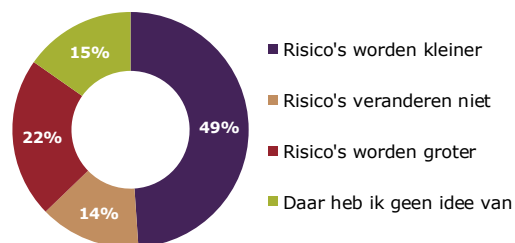
BPF Schilders is ervan overtuigd dat het rendementsrisicoprofiel van de portefeuille verbetert als ESG-factoren mee worden genomen in de beleggingsbeslissingen. Een overtuiging die steeds meer ondersteund wordt door resultaten van academisch onderzoek. Ook het belang dat bijvoorbeeld in IORP-II aan de financiële risico's uit hoofde van ESG-factoren wordt gehecht, duidt erop dat ESG-integratie steeds meer onderdeel wordt van de kern van het beleggingsproces.

Een belangrijk deel van onze deelnemers gelooft in de meerwaarde van MVB voor rendement en risico. Circa een-vijfde van de deelnemers denkt daarentegen dat MVB juist tot lagere rendementen en hogere risico's leidt.

Wat doet MVB met het rendement denkt u?

Wat doet MVB met het risico denkt u?

Bron: Zegwaart Consultancy

Al met al zien we voldoende redenen om ESG-factoren mee te nemen bij de bepaling van ons beleggingsbeleid. Aansluitend vragen we ook onze beleggers om bewust ESG-risico's én kansen mee te nemen in alle beleggingsactiviteiten. Bij de selectie van nieuwe beleggers en de monitoring van bestaande beleggers (minimaal twee keer per jaar) wordt naar vier verschillende onderdelen met betrekking tot ESG gekeken: beleid, governance, ESG-integratie en wijze van rapporteren. Wij verwachten van onze externe beleggers (en van ondernemingen waarin wij beleggen) dat zij conform de OESO en UNGP standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken.

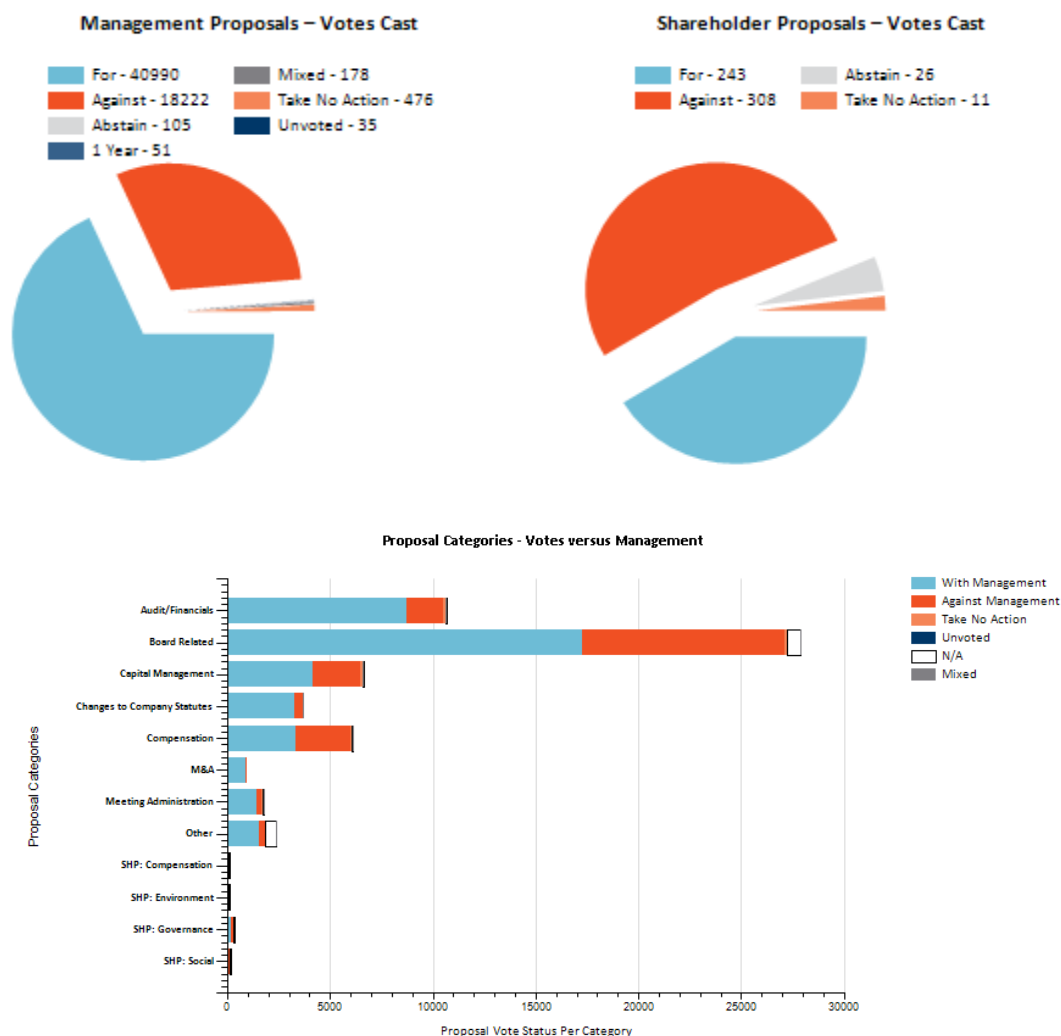
Betrokken belegger die zelf het goede voorbeeld geeft

BPF Schilders vraagt niet alleen aan de beleggers om ESG-factoren mee in beschouwing te nemen, we stellen onszelf ook op als betrokken belegger. Wij proberen het bestuur en de continuïteit van ondernemingen te verbeteren en financiële markten te verduurzamen. Door lange termijn risico's aan te kaarten, dragen wij bij aan zowel het realiseren van de ambitie een goed pensioen te kunnen bieden als aan de wens voor een meer duurzame wereld. Daarbij onderschrijven wij de ESG due diligence stappen conform het OESO-richtsnoer. De due diligence wordt uitgevoerd door PGGM en externe ESG dienstverleners en beleggers. Bij het screenen van onze beleggingsportefeuille worden (potentiële) negatieve impacts op samenleving en milieu geïdentificeerd en geprioriteerd op basis van schaal, reikwijdte en mate van onomkeerbaarheid. Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt (of daaraan hebben bijgedragen), verlangen wij dat zij herstel en/of verhaal voor benadeelden bieden (of daaraan bijdragen).

Als betrokken belegger hebben we de beschikking over meerdere instrumenten:

Stemmen

We vragen aan onze beleggers dat zij van hun stemrecht gebruik maken en namens BPF Schilders stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en hierover rapporteren. In 2021 stemden wij op 60.645 vergaderpunten op 5.875 aandeelhoudersvergaderingen. De onderwerpen waarover is gestemd zijn voornamelijk ingebracht door het management (60.057) en in sommige gevallen door de aandeelhouders (588):

BPF Schilders bepaalt jaarlijks met andere deelnemers in de PGGM fondsen of het nog steeds de PGGM stemrichtlijnen onderschrijft. Deze zijn bedoeld voor eenduidigheid in stemmingen namens de deelnemers in de PGGM fondsen en door PGGM beheerde separate beleggingen in dezelfde ondernemingen.

Deze stemrichtlijnen worden gevolgd voor automatische stemuitvoering en zijn vooral gericht op Governance onderwerpen zoals het beloningsbeleid of de diversiteit van achtergrond en expertise onder de bestuurders, maar betreffen ook klimaatgerelateerde voorstellen en andere ESG-thema's. We kunnen per aandeelhoudersvergadering specifieke voorstellen steunen of indienen.

We publiceren ons stembeleid en de wijze waarop gestemd is elk kwartaal op de eigen website.

Engagement

Naast het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen vragen we onze beleggers om ook de dialoog met ondernemingen aan te gaan als daar aanleiding voor is. Vanuit twee verschillende invalshoeken worden engagementactiviteiten uitgevoerd. Proactieve engagementactiviteiten sluiten aan bij thema's die door BPF Schilders als belangrijk zijn aangeduid voor de waardecreatie op de lange termijn. Reactieve engagementactiviteiten volgen op handelingen van een bedrijf die een sterk negatieve impact hebben zoals corruptie, milieuvervuiling en mensenrechtenschendingen.

BPF Schilders gaat niet in alle gevallen over tot engagement. Bij de keuze om al dan niet actie te ondernemen worden de volgende vier vragen beantwoord:

- 1) Wat is de ernst en omvang van het incident?
- 2) Is het de schuld van de onderneming?
- 3) Wat is het belang en het (reputatie)risico voor BPF Schilders?
- 4) In hoeverre kan BPF Schilders invloed uitoefenen?

In 2021 waren er in totaal 154 engagements, waarvan 15 resultaten. In de bijlage is de lijst met alle engagements opgenomen.

Juridische procedures

Juridische procedures zijn gericht op een specifieke verbetering in de organisatiestructuur of op het verhalen van geleden schade. Dit zijn vaak langlopende en kostbare procedures die we uitsluitend aangaan samen met andere beleggers en op basis van 'no cure no pay'. Afhankelijk van het financiële belang dat in het geding is, kunnen we ervoor kiezen ons hierin actief op te stellen, maar vaker zullen wij ons aansluiten bij een 'class action suit' en onze vordering kenbaar maken. De uitvoering van deze juridische procedures loopt via PGGM Tax Legal & Regulatory.

In 2018 hebben wij ons aangesloten bij een collectieve procedure in Australië tegen de mijnbouwonderneming BHP Billiton. In 2015 is de Fundao dam in Brazilië ingestort, waar BHP Billiton mede-eigenaar van is. Hierdoor is een giftige modderstroom ontstaan en is een dorp weggevaagd. Er zijn sterke aanwijzingen dat BHP Billiton al op de hoogte was van de risico's met betrekking tot de dam. Door deze informatie niet bekend te maken, heeft BHP Billiton de op haar rustende disclosure verplichtingen geschonden. Naast de bovenstaande catastrofale gevolgen, hebben investeerders door die schending verlies geleden. Op 1 juli 2021 heeft BHP Billiton verzocht om de zaak te pauzeren om het afwijzen van BHP Billiton's vordering tot het uitsluiten van verschillende claimanten (waaronder de Beheerder) voor te leggen aan het Australische Hooggerechtshof. Het Hooggerechtshof zal naar verwachting eind 2022 uitspraak doen.

Een andere zaak waaraan wij deelnemen is een collectieve procedure in Duitsland tegen Volkswagen en moederbedrijf Porsche in verband met "Dieselgate". Zowel voor de rechter in Stuttgart (ten aanzien van Porsche) als in Braunschweig (ten aanzien van Volkswagen) loopt een 'modelzaak', waarin investeerders met een voorbeeldclaim vergoeding eisen van de schade die zij onder meer vanwege koersverliezen hebben geleden. Inzake de Volkswagen modelzaak dienen claimanten begin 2022 nadere informatie aan te leveren zoals custodial bevestigingen van relevante trading data. Inzake de Porsche modelzaak heeft onze advocaat in 2021 een vooraanstaand Duits expert aangesteld, Prof. Klöhn, om een opinie af te geven.

Zelf het goede voorbeeld geven

Wat we van anderen vragen, doen we zelf ook. Zo voeren we een verantwoord beloningsbeleid voor zowel onszelf als voor de partijen waarmee we zaken doen. Daarnaast zijn we zowel bestuurlijk integer en hechten we aan diversiteit in het bestuur.

Beloningsbeleid

BPF Schilders volgt het Fee Protocol van PGGM voor acceptabele tarieven en vergoedingsstructuren per beleggingscategorie. Beloningsprikkelers zijn hierbij gericht op de lange termijn. Vergoedingsstructuren dienen duidelijk en transparant te zijn, en in lijn met de doelstellingen van het fonds.

Fiscaal beleid

In alle jurisdicties waarin wordt belegd voldoet BPF Schilders aan de fiscale wet- en regelgeving en anticipeert zoveel mogelijk op internationale regels voor 'good tax governance' en wetgevingsvoorstellen. Fiscale structuren moeten altijd begrijpelijk, uitlegbaar en beheersbaar zijn. We hanteren geen beleggingsstrategieën of gaan beleggingen aan die primair fiscaal gedreven zijn.

Het uitsluiten van beleggingen

We sluiten bedrijven uit als hun producten of diensten niet passen bij onze normen en waarden. Voor de beleggingen in aandelen en/of obligaties in bedrijven worden hierbij de volgende criteria gehanteerd:

1. De betreffende producten zijn per definitie schadelijk voor mensen
2. Door onze invloed als aandeelhouder is hier niets aan te veranderen
3. Als de producten er niet meer zouden zijn, dan heeft dit geen nadelige gevolgen
4. Er bestaat een wereldwijd verdrag gericht op het uitbannen van de producten.

Als aan alle vier de criteria wordt voldaan, dan zullen we de betreffende bedrijven of sectoren uitsluiten. Op dit moment gaat het om beleggingen in controversiële wapens en in tabak.

Controversiële wapens

Om te voorkomen dat we met de toevertrouwde middelen afbreuk doen aan vrede en veiligheid in de wereld, willen we niet beleggen in ondernemingen die direct betrokken zijn bij de productie van en/of handel in controversiële wapens. Dit zijn wapens die op grote schaal leed (kunnen) toebrengen en gericht zijn op burgers. We hanteren hierbij een definitie die ruimer is dan de beleggingen in wapens die volgens de Pensioenwet verboden zijn. Onder controversiële wapens verstaat het fonds nucleaire, biologische en chemische wapens, clusterbommen, landmijnen en munitie met verarmd uranium. Ook hier volgt uit het deelnemersonderzoek dat bijna 90% van onze deelnemers zich achter dit beleid schaart.

Tabak

BPF Schilders belegt niet in obligaties of aandelen van tabaksbedrijven om verschillende redenen. Tabak is verslavend en per definitie schadelijk voor mensen. De mogelijke invloed van een aandeelhouder kan daar niets aan veranderen. Er is een wereldwijd verdrag voor het uitbannen van tabak (World Health Organisation Framework on Tobacco Control). Bovendien kent de productie van tabak nog andere issues op gebied van ESG (mensenrechtenschending, milieuschade). De uitsluiting van tabak sluit aan bij de voorkeur van onze deelnemers. In het al eerder genoemde onderzoek onder onze deelnemers geeft bijna 90% aan dat het pensioenfonds niet zou moeten beleggen in de tabaksindustrie.

OESO-screen

BPF Schilders heeft het IMVB-convenant ondertekend waarin mensenrechten centraal staan en een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van de doelstellingen van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Organisaties en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Ook onderschrijft BPF Schilders

de tien principes van UN Global Compact. Daarom hebben wij op 20 december 2018, samen met 69 andere pensioenfondsen, het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB-)convenant ondertekend.

In onze beleggingsbeslissingen houden wij rekening met het due diligence proces zoals deze in de OESO-richtlijnen is gedefinieerd. Dit houdt in dat wij in ons beleggingsbeleid hebben opgenomen dat wij negatieve impact in onze beleggingsportefeuille willen identificeren en deze vervolgens willen stoppen, beperken en/of voorkomen. Mocht de negatieve impact niet meer te voorkomen zijn, dan dragen we waar nodig bij aan herstelwerkzaamheden. Onze uitvoeringsorganisatie PGGM heeft in 2021 een screeningsmethodiek ontwikkeld op basis van de OESO-richtlijnen en de UNGP's. Bedrijven die hier negatief uitkomen willen wij met onze invloed bewegen tot verbetering, of niet in beleggen, wanneer we geen verbetering mogelijk achten. In 2021 hebben we op basis van OESO-schendingen 117 bedrijven uitgesloten. Met 66 bedrijven zijn we in gesprek gegaan om beter gedrag te stimuleren.

Kolen & Teerzand

In de strijd tegen klimaatverandering neemt BPF Schilders haar verantwoordelijkheid en verminderen wij onze beleggingen in de meest vervuilende ondernemingen. BPF Schilders belegt niet meer in ondernemingen die meer dan 30% van hun omzet uit steenkool of meer dan 10% uit de extractie van teerzand halen binnen de gedeelde PGGM aandelenfondsen. Ook voor de gedeelde krediet- en private beleggingsfondsen zullen deze ondernemingen worden uitgesloten. Voor de separate mandaten van BPF Schilders zullen beleggingen in kolen en teerzand op termijn worden uitgesloten.

Beleid voor landenuitsluitingen

Een derde groep van beleggingen die direct wordt uitgesloten zijn staatsobligaties van landen die onderworpen zijn aan sancties door de VN Veiligheidsraad en/of de Europese Unie. Dit kunnen zowel omvangrijke economische en handelssancties zijn, als meer specifieke maatregelen, zoals een wapenembargo. De reden kan zijn dat een land een bedreiging vormt voor vrede, veiligheid en stabiliteit in de regio, mensenrechten schendt of controversiële wapens inzet.

BPF Schilders heeft het beleid voor landenuitsluitingen in 2021 verder aangescherpt. Het bestuur is van mening dat mensenrechten een onderwerp is waar een minimumgrens aan gesteld moet worden. Het bestuur wil hiermee de integriteit van het pensioenfonds op een hoog niveau houden en erkent dat het pensioenfonds reputatieschade op kan lopen door in landen te beleggen waar mensenrechtenschendingen alom vertegenwoordigd zijn. De basis van het beleid landenuitsluitingen is gebaseerd op een objectieve score van de Freedom House 'Freedom in the World' ranglijst, welke landen rangschikt in termen van politieke en burgerlijke rechten. De ranglijst is gebaseerd op de principes van de UN Global Compact en de Universal Declaration of Human Rights. 'Freedom in the World' beoordeelt de werkelijke rechten en vrijheden die individuen in landen hebben. Landen die als 'Not Free' zijn geclassificeerd en een totale score < 20 hebben worden uitgesloten. Bij het beleid voor landenuitsluitingen beperkt BPF Schilders zich in eerste instantie tot staatsobligaties in opkomende markten (EMD LC).

Overige uitsluitingen

Naast de directe uitsluitingen op basis van ongewenste producten of diensten (tabak, kolen & teerzand, controversiële wapens) kunnen bedrijven ook worden

uitgesloten op basis van hun gedrag. Hierbij spelen behalve maatschappelijke ook financiële overwegingen een rol.

Een positieve bijdrage aan een duurzame wereld

Een duurzame samenleving zorgt voor nu levende generaties zonder dat dit ten koste gaat van toekomstige generaties. Het fonds wil binnen de randvoorwaarde van de beste financiële belangen van zijn deelnemers een deel van het vermogen toekennen aan beleggingen die aanwijsbaar een positieve bijdrage leveren aan een duurzame samenleving.

In aanvulling op een beter rendementsrisicoprofiel bewandelen we hier de omgekeerde weg. Niet de ontwikkelingen en risico's die van buiten naar binnen de beleggingsportefeuille raken, maar juist van binnen naar buiten: hoe kunnen we met onze beleggingen de wereld verbeteren?

Het meenemen van ESG-risico's bij de samenstelling van onze portefeuille zien we als onderdeel van onze fiduciare plicht en het sluit ook aan bij wetten en regels waar we ons aan gecommitteerd hebben. Voor het leveren van een positieve bijdrage aan een betere wereld geldt dat dit veel meer een vrije keuze is.

Naast de instrumenten in de voorgaande paragrafen die positief bijdragen aan een meer duurzame wereld, hanteren we voor deze doelstelling nog twee aanvullende instrumenten: CO2-reductie binnen aandelen en Impact beleggingen.

CO2-reductie binnen aandelen

We hanteren zoals ook al in de voorgaande paragraaf beschreven binnen aandelen² een strategie die erop gericht is om de CO2-voetafdruk van de bedrijven in de benchmark te verminderen. Voor de beleggingscategorie aandelen heeft BPF Schilders in 2020 een CO2-reductiedoelstelling geformuleerd, deze is te vinden op de volgende pagina. In 2022 volgen doelstellingen voor andere relevante beleggingscategorieën.

In 2021 is de CO2-uitstoot voor BPF Schilders gestegen van 412 mt CO2 naar 420 mt CO2. Dit betekent een stijging ten opzichte van vorig jaar met bijna 2%. De belangrijkste redenen van de stijging is de inclusie van beleggingen in krediet

² De CO2-reductiestrategie wordt gehanteerd bij de beleggingen in aandelen in volwassen markten, aandelen opkomende markten en in de alternatieve aandelenstrategieën.

opkomende markten in de CO2-voetafdruk van 2021. In de CO2-voetafdruk van 2020 is deze beleggingscategorie wegens gebrek aan beschikbaarheid van data niet meegenomen, waardoor de voetafdruk in 2021 groter lijkt dan in 2020.

Doelstelling CO2-reductie binnen aandelen:

De uitstoot door bedrijven in de aandelenportefeuille moet minimaal 40% lager zijn dan de uitstoot van CO2 door bedrijven in een wereldwijde aandelenbenchmark op basis van marktkapitalisatie (de FTSE All World).

Onderbouwing:

Door de CO2-reductiestrategie krijgen bedrijven een andere weging in de benchmark. Hierdoor ontstaan 'tilts' in de portefeuille als het bijvoorbeeld gaat om de regioverdeling en de gemiddelde omvang van bedrijven in de index en deze leiden tot een verandering in de karakteristieken van de totale aandelenportefeuille. Een grote CO2-reductie leidt tot grotere aanpassingen in de portefeuille en daarmee tot een grotere verandering van de karakteristieken, terwijl een lage CO2-reductie juist onaantrekkelijk is vanuit MVB oogpunt. Bij de genoemde 40% zijn de veranderingen in de karakteristieken van de portefeuille beperkt, terwijl wel sprake is van een substantiële CO2-reductie.

Verantwoording over de CO2-reductiestrategie en realisatie vindt minimaal één keer per jaar plaats. Hierbij wordt zowel gekeken naar de financiële impact van de keuzes (rendement, risico, omzet) als naar de impact op het gebied van duurzaamheid (hoeveel CO2-reductie is gerealiseerd ten opzichte van het moment waarop we met deze strategie gestart zijn?).

We onderzoeken momenteel de mogelijkheden om ook binnen andere beleggingscategorieën zoals bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed CO2-reductiedoelstellingen en een actieplan te formuleren. Met de ondertekening van het Klimaatcommitment in 2019 onderschrijft BPF Schilders de gemaakte afspraken, onder andere: het meten van de CO2-voetafdruk van relevante beleggingen en het maken van actieplannen voor 2030, inclusief reductiedoelstellingen. Onderdeel van deze afspraken is dat BPF Schilders uiterlijk in 2022 reductiedoelstellingen heeft geformuleerd voor alle relevante beleggingscategorieën.

Impact beleggingen

BPF Schilders draagt met zijn beleggingsbeleid bij aan een duurzame samenleving en rapporteert het totale volume aan beleggingen in de portefeuille die bijdragen aan een of meer van de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties. Deze zogenaamde Sustainable Development Investments volgen voor een deel uit breed gespreide portefeuilles die ook duurzame aandelen en bedrijfsobligaties bevatten. Daarnaast vragen we ook onze beleggers in infrastructuur om te zoeken naar dergelijke beleggingen. Voorwaarde is dat het rendementsrisicoprofiel gelijkwaardig is aan andere beleggingen binnen deze mandaten. Ultimo 2021 was het totaal belegd vermogen van BPF Schilders in Impact beleggingen circa € 948 miljoen. Voorbeelden zijn te vinden binnen Infrastructuur (producenten van zonnepanelen, windmolenparken e.d.) en binnen bedrijfsobligaties (green bonds).

Geen expliciete doelstelling voor Impact of SDG's

Daar waar we bij de mate van CO₂-uitstoot een harde doelstelling geformuleerd hebben, laten we deze voor de hoeveelheid beleggingen in Impact of SDG's bewust achterwege. We willen op deze manier voorkomen dat beleggingsdwang ontstaat, waarbij beleggingen die wellicht wat minder goed scoren op gebied van rendement-risico toch geselecteerd worden, om maar te kunnen voldoen aan de doelstelling.

In onderstaande tabellen is het belegd vermogen in SDG's opgenomen. Dit is opgesplitst per SDG en per beleggingscategorie.

Tabel: belegd vermogen per SDG

Belegd vermogen in SDG's (in € miljoen)	2021	2020
SDG 11	164,5	59,6
SDG 12	-	2,0
SDG 13	23,2	27,8
SDG 15	1,5	-
SDG 2	56,6	62,6
SDG 3	459,0	451,6
SDG 4	6,6	14
SDG 6	33,9	30
SDG 7	138,7	129,6
SDG 9	61,1	76,3
SDG 14	2,9	-
Totaal	948,0	853,4

Tabel: belegd vermogen in SDG's per categorie

Belegd vermogen in SDG's (in € miljoen)	2021	2020
Krediet	62,4	127,7
Aandelen	672,2	614,9
Infrastructuur	73,5	54,5
Vastgoed	124,8	55,7
Private Equity	-	0,2
Staatsobligaties	15,0	-
Overig	-	0,4
Totaal	948,0	853,4

IMVB-convenant en Klimaatakkoord

BPF Schilders committeert zich aan het IMVB convenant en onderschrijft daarmee de OESO-richtlijnen en de Guiding Principles on Business and Human Rights van de Verenigde Naties (UNGP). Het convenant vraagt een inspanning van pensioenfondsen om te voorkomen dat bedrijven waarin zij beleggen misstanden veroorzaken. We volgen daarbij ook het zogenaamde 'diepe spoor' waarop we samenwerken met andere deelnemende pensioenfondsen en met overheid, vakbonden en maatschappelijke organisaties aan engagement met ondernemingen op het gebied van mensenrechten of arbeidsomstandigheden.

Implementatie van het IMVB Convenant vereist een duidelijke ESG 'due diligence' procedure met een toelichting welke thema's BPF Schilders beoordeelt als risicovol en/of relevant voor de achterban. Hier baseren we ons op de verschillende standaarden zoals het UN Global Compact, Principles for Responsible Investment (PRI) en de Sustainable Development Goals.

BPF Schilders heeft zich met andere pensioenfondsen, banken en verzekeraars ook verbonden aan het Ontwerp Klimaatakkoord als Nederlandse bijdrage aan het Klimaatakkoord van Parijs. Daarmee is BPF Schilders een inspanningsverplichting aangegaan, binnen de risico-rendementsdoelstelling van een pensioenfonds. Voor de monitoring hiervan zal worden aangesloten bij bestaande rapportage- en monitoringverplichtingen en initiatieven.

Rapportage absolute voetafdruk

In juli 2019 heeft BPF Schilders het commitment van de financiële sector bij het Klimaatakkoord ondertekend.³ Met dit commitment hebben wij onder meer toegezegd om vanaf boekjaar 2020 te rapporteren over het CO₂-gehalte (voetafdruk) van alle relevante beleggingen in onze portefeuille. In deze paragraaf geven wij opvolging aan dit commitment en rapporteren wij voor het tweede jaar de absolute voetafdruk (in CO₂-equivalenten⁴) van onze beleggingen.⁵

De absolute uitstoot van de relevante beleggingen daalde in 2021 met 14% ten opzichte van 2020 op een vergelijkbare basis (dat wil zeggen: voor dezelfde beleggingscategorieën als waarover vorig jaar gerapporteerd werd). Vanaf 2021 rapporteren wij ook de uitstoot van krediet opkomende markten, vanwege de grotere beschikbaarheid van data voor deze categorie. Daardoor is de gerapporteerde uitstoot hoger dan vorig jaar (+2%).

Tabel: Absolute CO₂-emissies (scope 1 en 2)

Beleggingscategorie	Vermogen (in €)	Absolute uitstoot		Verandering	Datadekking
	31-dec-21	2021	2020		
Beursgenoteerde aandelen	4.095.319.199	142.091	178.589	-20%	97%
Krediet ontwikkelde markten	1.475.390.371	208.704	229.664	-9%	76%
Krediet opkomende markten	372.810.585	66.523	-		49%
Beursgenoteerd vastgoed	345.683.600	2.911	4.508	-35%	98%
Totaal	6.289.203.755	420.229	412.761	2%	89%
Totaal (vergelijkbare basis)	5.916.393.170	353.706	412.761	-14%	

Vanwege de aanzienlijke vertraging in de rapportage van uitstoot-data door bedrijven, is de voetafdruk berekend met behulp van uitstoot-data die grotendeels betrekking hebben op 2020 en de rest bestaat uit 2019 data. Deze emissiedata zijn gekoppeld aan de portefeuille per jaareinde 2021. Dit is een verandering in methodiek ten opzichte van vorig jaar toen de portefeuillegegevens van hetzelfde

³ <https://www.klimaatakkoord.nl/binaries/klimaatakkoord/documenten/publicaties/2019/07/10/commitment-van-de-financiele-sector/Commitment+Financiele+sector.pdf>

⁴ Meerdere broeikasgassen dragen bij aan klimaatverandering. Het is gebruikelijk om andere broeikasgassen dan CO₂ om te rekenen in CO₂-equivalenten op basis van hun relatieve bijdrage aan klimaatverandering op een horizon van 100 jaar, zoals voorgesteld door het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), en deze vervolgens op te tellen. In onze databronnen wordt deze conventie gehanteerd.

⁵ Staatsobligaties met een zeer lage directe voetafdruk en enkele kleine portefeuilles zijn niet meegenomen in deze rapportage.

jaar als het jaar van de emissiedata werd gebruikt. De nieuwe methodiek sluit beter aan bij de manier waarop andere (grote) pensioenfondsen rapporteren. De absolute uitstoot gegevens van 2020 in bovenstaande tabel zijn ook aangepast ten opzichte van de rapportage van vorig jaar.

Wij rapporteren naast de absolute uitstoot (tonnen CO₂) vanaf dit jaar ook de *carbon footprint/economic emissions intensity*⁶ om de vergelijkbaarheid met andere financiële instellingen te vergroten. Daarnaast rapporteren wij de weighted average carbon intensity (WACI) voor een aantal beleggingscategorieën, aangezien reductiedoelstellingen voor aandelen en krediet gebaseerd zijn op de WACI. De gerapporteerde *carbon footprint* en *WACI* zijn niet gecorrigeerd voor inflatie of wisselkoersveranderingen.

Tabel: Kerngetallen gefinancierde uitstoot (Scope 1 en 2)

Beleggingscategorie	Absolute uitstoot	CO ₂ voetafdruk (tCO ₂ e/€M belegd vermogen)	WACI (tCO ₂ e/€M omzet)
Beursgenoteerde aandelen	142.091	34,7	89,7
Krediet	275.227	148,9	283,1
Beursgenoteerd vastgoed	2.911	8,4	n/a
Totaal / Gemiddeld	420.229	66,8	n/a

Bij het berekenen van de CO₂ uitstoot wordt onderscheid gemaakt tussen scope 1, 2 en 3 emissies. Scope 1 betreft de directe uitstoot van een onderneming, scope 2 de indirecte uitstoot van met name het opwekken van gekochte elektriciteit, en scope drie omvat alle andere indirecte uitstoot die plaatsvindt in de waardeketen van het bedrijf. In onze CO₂ berekening zijn alleen scope 1 en 2 emissies van de beleggingen meegenomen. Voor een deel van de beleggingen zijn ook scope 3 emissies beschikbaar, maar de dekking en kwaliteit van de data is onvoldoende om er al over te rapporteren.

Tot slot wordt benadrukt dat zowel de dekking als de kwaliteit van de data in enkele beleggingscategorieën nog te wensen overlaat. In de tabel zijn alleen categorieën opgenomen waarvan de dekking circa 50% of meer bedraagt. In de komende jaren zullen wij ons inzetten om de kwantiteit en de kwaliteit van deze data te verbeteren, niet in het minst omdat wij er ook op willen kunnen sturen.

⁶ PCAF gebruikt de term 'economic emissions intensity' terwijl in SFDR de term 'carbon footprint' gebruikt wordt.

Bijlage: lijst met alle engagements in 2021

Company name	Country	Region	Subject 1	Subject 2	Subject 3	Subject 4
AMP Limited	Australia	Rest of the World	Business Ethics			
Commonwealth Bank of Australia	Australia	Rest of the World	Business Ethics			
Crown Resorts Ltd	Australia	Rest of the World	Business Ethics			
Rio Tinto Ltd.	Australia	Rest of the World	Human Rights			
Woolworths	Australia	Rest of the World	SDG 12	SDG 13		
Andritz AG	Austria	Europe (excl. Netherlands)	Human Rights			
Anheuser-Busch InBev SA/NV	Belgium	Europe (excl. Netherlands)	SDG 6			
Banco Bradesco	Brazil	Rest of the World	SDG 12	SDG 13		
Braskem S.A.	Brazil	Rest of the World	SDG 6			
Companhia de Saneamento Bas	Brazil	Rest of the World	SDG 6			
Cosan Ltd.	Brazil	Rest of the World	SDG 6			
Dexco SA	Brazil	Rest of the World	SDG 6			
Klabin S.A.	Brazil	Rest of the World	SDG 6			
Marfrig Global Foods S.A.	Brazil	Rest of the World	SDG 6	SDG 12	SDG 13	
Minerva S.A.	Brazil	Rest of the World	SDG 6			
Suzano S.A.	Brazil	Rest of the World	SDG 6			
Magna	Canada	North-America	Human Rights			
Bank of China	China	Asia	SDG 12	Labour Rights		
China Construction Bank	China	Asia	SDG 12	SDG 13		
China Gas Holdings Ltd	China	Asia	Human Rights			
China Huarong Asset Management	China	Asia	Business Ethics			
ICBC	China	Asia	SDG 12	SDG 13		
Oversea Chinese Banking Corp	China	Asia	SDG 12	SDG 13		
Tencent Holdings Ltd	China	Asia	Human Rights			
ZTE Corporation	China	Asia	Human Rights			
Danske Bank A/S	Denmark	Europe (excl. Netherlands)	Business Ethics			
Valmet Corp	Finland	Europe (excl. Netherlands)	SDG 6			
Bolloré SA	France	Europe (excl. Netherlands)	Human Rights			
L'Oréal	France	Europe (excl. Netherlands)	SDG 12	SDG 13		
Sanofi	France	Europe (excl. Netherlands)	Human Rights			
Teleperformance SA	France	Europe (excl. Netherlands)	Labour Rights			
TotalEnergies SA	France	Europe (excl. Netherlands)	SDG 13	Human Rights		
Adidas	Germany	Europe (excl. Netherlands)	Human Rights			
BMW Group	Germany	Europe (excl. Netherlands)	Human Rights	Labour Rights	Business Ethics	
Daimler AG	Germany	Europe (excl. Netherlands)	Business Ethics			
Deutsche Bank AG	Germany	Europe (excl. Netherlands)	Business Ethics			
Deutsche Post	Germany	Europe (excl. Netherlands)	Human Rights			
Lanxess AG	Germany	Europe (excl. Netherlands)	SDG 6			
Volkswagen AG	Germany	Europe (excl. Netherlands)	Environment			
Shangri-la Asia	Hong Kong	Asia	Human Rights			
Adani Ports	India	Asia	Human Rights			
Bharat Electronics	India	Asia	Human Rights			
Gail India	India	Asia	Human Rights			
Page Industries Ltd.	India	Asia	Human Rights			
Tata Motors	India	Asia	Human Rights			
UPL Ltd	India	Asia	Environment			
Bezeq The Israeli Telecommuni	Israel	Rest of the World	Business Ethics			
Teva Pharmaceutical Industries	Israel	Rest of the World	Business Ethics			
Eni SpA	Italy	Europe (excl. Netherlands)	Human Rights			
Daiwa House Industry	Japan	Asia	Human Rights			
Esai Co.	Japan	Asia	SDG 3			
Eneos	Japan	Asia	Human Rights			
Fast Retailing	Japan	Asia	Human Rights			
KDDI Corp.	Japan	Asia	Human Rights			
Mitsubishi Corp.	Japan	Asia	SDG 12	SDG 13		
Mitsubishi UFJ	Japan	Asia	SDG 12	SDG 13		
Mizuho Financial	Japan	Asia	SDG 12	SDG 13		
Nitto Denko Corp.	Japan	Asia	SDG 6			
Olympus Corporation	Japan	Asia	Human Rights			
Sumitomo Corp.	Japan	Asia	Human Rights			
Sumitomo Mitsui Financial Corp	Japan	Asia	SDG 12	SDG 13		
Takeda	Japan	Asia	SDG 3			
Coca-Cola FEMSA, S.A.B. de C.V.	Mexico	Rest of the World	SDG 6			
ABN Amro Group	Netherlands	Netherlands	Corporate Governance			
Adyen	Netherlands	Netherlands	Corporate Governance			
Ahold Delhaize	Netherlands	Netherlands	SDG 12	SDG 13		
Akzo Nobel N.V.	Netherlands	Netherlands	SDG 6			
ASR	Netherlands	Netherlands	Corporate Governance			
Heineken N.V.	Netherlands	Netherlands	SDG 6			
ING Groep N.V.	Netherlands	Netherlands	Corporate Governance	Business Ethics		
NN Group	Netherlands	Netherlands	Corporate Governance			
EDP - Energias de Portugal, S.A.	Portugal	Europe (excl. Netherlands)	Business Ethics			
DBS Group Holdings	Singapore	Asia	SDG 12	SDG 13		
United Overseas Bank	Singapore	Asia	SDG 12	SDG 13		
African Rainbow Minerals Ltd.	South Africa	Rest of the World	SDG 6			
ArcelorMittal South Africa Ltd	South Africa	Rest of the World	SDG 6			
Eskom Holdings SOC Limited	South Africa	Rest of the World	SDG 6			
Exaro Resources Ltd	South Africa	Rest of the World	SDG 6			
Gold Fields Ltd.	South Africa	Rest of the World	SDG 6			
Harmony Gold Mining Co. Ltd.	South Africa	Rest of the World	SDG 6			
Impala Platinum Holdings Ltd.	South Africa	Rest of the World	SDG 6			
Sasol Ltd.	South Africa	Rest of the World	SDG 6			
Sibanye Stillwater Ltd.	South Africa	Rest of the World	SDG 6			
Hyundai Motor Co., Ltd.	South Korea	Asia	SDG 6			
Lotte Corp	South Korea	Asia	Human Rights			
POSCO	South Korea	Asia	Human Rights			
SAMSUNG BIOLOGICS Co., Ltd.	South Korea	Asia	Business Ethics			
Samsung C&T Corp.	South Korea	Asia	Business Ethics			
Samsung Electronics Co., Ltd.	South Korea	Asia	Business Ethics			
Siemens Gamesa Renewable E	Spain	Europe (excl. Netherlands)	Human Rights			
Essity AB	Sweden	Europe (excl. Netherlands)	Land Use			
Svenska Cellulosa AB	Sweden	Europe (excl. Netherlands)	SDG 6			
Swedbank AB	Sweden	Europe (excl. Netherlands)	Business Ethics			
Volvo AB	Sweden	Europe (excl. Netherlands)	Human Rights			
Credit Suisse Group AG	Switzerland	Europe (excl. Netherlands)	Business Ethics			
Glencore Plc	Switzerland	Europe (excl. Netherlands)	Human Rights	Labour Rights		
Nestlé	Switzerland	Europe (excl. Netherlands)	SDG 12	SDG 13		
Novartis	Switzerland	Europe (excl. Netherlands)	SDG 3			
UBS AG	Switzerland	Europe (excl. Netherlands)	SDG 12	SDG 13		
Formosa Taffeta Co., Ltd.	Taiwan	Asia	Human Rights			
Associated British Foods PLC	United Kingdom	Europe (excl. Netherlands)	SDG 6			
Barclays PLC	United Kingdom	Europe (excl. Netherlands)	Business Ethics			
BP Plc.	United Kingdom	Europe (excl. Netherlands)	SDG 13			
Petra Diamonds Ltd.	United Kingdom	Europe (excl. Netherlands)	SDG 6			
Reckitt Benckiser	United Kingdom	Europe (excl. Netherlands)	Human Rights			
Royal Dutch Shell	United Kingdom	Europe (excl. Netherlands)	SDG 13	Corporate Governance	Human Rights	
3M Co	United States	North-America	Environment			
Activision Blizzard, Inc.	United States	North-America	Labour Rights			
Alphabet	United States	North-America	Labour Rights	Anti-Competitive Behaviour		
Amazon	United States	North-America	Labour Rights	Human Rights		
AptarGroup, Inc.	United States	North-America	SDG 6			
Ashland Global Holdings Inc.	United States	North-America	SDG 6			
Dausch Health Companies Inc.	United States	North-America	Human Rights			
BorgWarner Inc	United States	North-America	SDG 6			
Bunge Ltd.	United States	North-America	SDG 6	SDG 12	SDG 13	Environment
Capital One Financial	United States	North-America	Anti-Competitive Behaviour			
Catapult, Inc.	United States	North-America	SDG 6			
Caterpillar Inc.	United States	North-America	Human Rights			
Chevron	United States	North-America	SDG 13	Human Rights		
Chipotle Mexican Grill	United States	North-America	SDG 12	SDG 13		
Citigroup, Inc.	United States	North-America	Business Ethics			
Coca-Cola	United States	North-America	SDG 1	Human Rights		
Colgate-Palmolive	United States	North-America	SDG 12	SDG 13		
Corteve, Inc.	United States	North-America	Human Rights			
Costco Wholesale	United States	North-America	Human Rights			
Crown Holdings Inc.	United States	North-America	SDG 6			
Dow, Inc.	United States	North-America	Human Rights			
DuPont de Nemours, Inc.	United States	North-America	Environment			
Edison International	United States	North-America	Human Rights			
Facebook Inc.	United States	North-America	Human Rights			
Hilton Worldwide Holdings	United States	North-America	Human Rights			
Huntsman Corp	United States	North-America	SDG 6			
JP Morgan	United States	North-America	SDG 12	SDG 13		
Kraft-Heinz	United States	North-America	SDG 1			
Lilly Company	United States	North-America	SDG 3			
Marathon Oil	United States	North-America	SDG 13			
Mastercard	United States	North-America	Anti-Competitive Behaviour			
McDonald's Corporation	United States	North-America	SDG 12	SDG 13	Human Rights	
McKesson Corp	United States	North-America	Human Rights			
Morgan Stanley	United States	North-America	SDG 12	SDG 13		
Motorola Solutions, Inc.	United States	North-America	Human Rights			
Nike	United States	North-America	Human Rights			
PepsiCo	United States	North-America	SDG 12	SDG 13		
Procter & Gamble	United States	North-America	SDG 12	SDG 13		
Qualcomm	United States	North-America	Anti-Competitive Behaviour			
Sonoco Products Co	United States	North-America	SDG 6			
Starbucks	United States	North-America	SDG 1			
Truist Corporation	United States	North-America	Human Rights			
Target	United States	North-America	SDG 12	SDG 13		
The Goldman Sachs Group, Inc.	United States	North-America	Business Ethics			
Thermo Fisher Scientific Inc.	United States	North-America	Human Rights			
Tyson Foods	United States	North-America	SDG 12	SDG 13		
Uber Technologies, Inc.	United States	North-America	Human Rights			
Yum! Brands	United States	North-America	SDG 12	SDG 13		

2. Personalia

Stand per 31 december 2021:

Bestuur

Voorzitters

- de heer W.J. Boot, werknemersvoorzitter op voordracht van werknemersvereniging FNV
- de heer D.J. Vis, werkgeversvoorzitter op voordracht van werkgeversvereniging OnderhoudNL

Lid op voordracht van werkgeversvereniging OnderhoudNL:

- mevrouw E.M.C. Eelens

Lid op voordracht van werknemersverenigingen FNV en CNV Vakmensen:

- de heer R. van Oostrom

Lid namens de pensioengerechtigden op voordracht van de pensioengerechtigden in het VO:

- de heer J.H. Dijckmeester

Lid namens de zelfstandigen op voordracht van 4 organisaties die zzp'ers vertegenwoordigen:

- mevrouw E.J.P.M. van Loon

Expert bestuursleden:

- de heer M.H. Rosenberg (aandachtsgebied vermogensbeheer)
- de heer M. Elvan (aandachtsgebied risicomanagement)

Raad van toezicht

- mevrouw M.O. Boersma (voorzitter)
- de heer H.J.P. Strang
- mevrouw R.F. van der Feltz

Verantwoordingsorgaan

Namens werkgeversvereniging OnderhoudNL:

- mevrouw I. Schras (voorzitter)

Namens de werknemersverenigingen FNV en CNV Vakmensen:

- de heer T. de Ruijter (vice-voorzitter)
- de heer P. Postma
- de heer R. de Ruijter

Namens de pensioengerechtigden:

- mevrouw J.S.C. Akkermans-Timmers (secretaris)
- mevrouw C.J. van den Ingh-van Wijk
- de heer L. Hirsch
- de heer G.E.J. Braamhaar
- de heer N.P. de Jong
- vacature

Namens de zzp'ers:

- de heer R.W.D. van Dijk
- de heer P. Barents

Commissie Vermogensbeheer

- de heer A.C.F. Vorst
- de heer T. Aaten

Geschillencommissie

- de heer B.J. Bodewes (voorzitter)
- de heer A. van der Laan
- de heer A. Lagerwey

Externe compliance officer

Nederlands Compliance Instituut – de heer R.N.M. van der Mast

Externe vertrouwenspersoon

Nederlands Compliance Instituut – mevrouw A. Pierik – van Diest

Waarmerkend actuaris

Mercer Nederland B.V.

Waarmerkend accountant

Ernst & Young Accountants LLP

Sleutelfunctiehouder Actuarieel

Mercer Nederland B.V. in de persoon van mevrouw K. Kusters-van Meurs
AAG

Sleutelfunctiehouder Interne Audit

Mevrouw W. Ong

3. Nevenfuncties

Stand per 31 december 2021:

Bestuur

De heer W.J. Boot:

- Niet Uitvoerend Bestuurslid Balansmanagement Pensioenfonds Particuliere Beveiliging
- Voorzitter college van vereffenaars Reiswerk Pensioenen i.l.

De heer J.H. Dijckmeester:

- Bestuurslid (voorzitter) Stichting Pensioenfonds PGB
- Bestuurslid Stichting AOV Uitgeverijbedrijf
- Bestuurslid Bedrijfstakbureau Uitgeverijbedrijf
- Lidmaatschap van de stichtingsraad van Netspar (namens PGB)
- Belangenbehartiger NVJ

Mevrouw E.M.C. Eelens:

- Uitvoerend bestuurslid Balansmanagement Pensioenfonds Particuliere Beveiliging
- Bestuurslid en lid beleggingscommissie Pensioenfonds PostNL

De heer M. Elvan:

- Extern Deskundige Beleggingscommissie Pensioenfonds Openbare bibliotheken
- Adviseur Balans- en Vermogensbeheer Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

Mevrouw E.J.P.M. van Loon:

- Directeur Actor bureau voor sectoradvies
- Lid uitvoeringsraad Pensioenfederatie

De heer R. van Oostrom:

- Pensioenfondsbestuurder CNV vakmensen
- Bestuurslid Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties (SPW)
- Bestuurslid (voorzitter) BPF Rijn- en Binnenvaart
- Lid geschillencommissie Openbaar vervoer
- Plaatsvervangend lid geschillencommissie Besloten busvervoer
- Bestuurslid Karate-DO Bond Nederland
- Jurist

De heer M.H. Rosenberg:

- Bestuurslid en voorzitter beleggingsadviescommissie BPF Landbouw (BPL)
- Bestuurslid Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties (SPW)
- Voorzitter van de beleggingsadviescommissie van pensioenfonds PepsiCo NL
- Docent SPO
- Zelfstandig adviseur

De heer D.J. Vis:

- Bestuurslid (voorzitter) Pensioenfonds Astellas
- Lid RvT pensioenfonds APG
- Voorzitter BO kring E (Ballast Nedam) APF STAP
- Onafhankelijk projectmanager voor het pensioenfonds en beroepsvereniging Openbare Apothekers inzake nieuw pensioencontract
- Lid RvC GoCredible

Raad van toezicht

Mevrouw M.O. Boersma:

- Voorzitter Verantwoordingsorgaan Pensioenfonds ABN Amro

De heer H.J.P. Strang:

- Voorzitter raad van toezicht Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf
- Lid raad van toezicht BPF Agrarische & Voedselvoorzieningshandel
- Lid raad van toezicht Pensioenfonds Hoogovens
- Lid bestuur BPF Waterbouw
- Lid bestuur Pensioenfonds Aon Nederland
- Lid visitatiecommissie Pensioenfonds Lloyd's register
- Lid visitatiecommissie Pensioenfonds Eriks
- Sleutelfunctiehouder Interne Audit Pensioenfonds Wonen
- Beoogd sleutelfunctiehouder Risicobeheer BPF Waterbouw
- Sleutelfunctiehouder Risicobeheer Pensioenfonds Aon Nederland
- Bestuurslid Kring van Pensioenspecialisten
- Kerndocent Stichting Pensioen Opleidingen
- Cursuscoördinator IVN Natuurgids, IVN Eemland
- Zelfstandig adviseur

Mevrouw R.F. van der Feltz:

- Uitvoerend bestuurder SBZ Pensioen
- Lid raad van toezicht Pf Robeco
- Eigenaar B-Rein
- Secretaris bestuurder Quiet Nederland

4. Naleving Code Pensioenfondsen

Norm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur rapporteert in de hoofdstukken 'BPF Schilders in 2021', 'Hoe zag de pensioenregeling er in 2021 uit?' en 'Hoe presteerden wij in 2021 en wat kostte dat?' over het beleid dat het in 2021 voerde, de gerealiseerde uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur maakte. Ook in de toelichting op norm 5 in de Checklist Naleving Code Pensioenfondsen is terug te vinden hoe BPF Schilders hiermee omgaat. Het bestuursverslag wordt op de website gepubliceerd.
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	Het bestuur rapporteert in het hoofdstuk 'Hoe bestuurden wij in 2021?' over de samenstelling van fondsorganen en de geschiktheid van de leden. Ook in de toelichting op norm 31 in de Checklist Naleving Code Pensioenfondsen is terug te vinden hoe BPF Schilders hiermee omgaat.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Gedeeltelijk	Het bestuur, het VO en de raad van toezicht zijn divers van samenstelling. BPF Schilders heeft twee vrouwelijke bestuursleden. De raad heeft een vrouwelijke voorzitter en daarnaast nog een vrouwelijk lid. Ook het VO heeft een vrouwelijke voorzitter en daarnaast twee vrouwelijke leden. Dit aspect van diversiteit is succesvol. Eén bestuurslid is jonger dan veertig jaar. Hiermee voldoet de leeftijdssamenstelling van het bestuur ook aan dit aspect. Het VO en de raad hebben geen leden jonger dan veertig jaar. Bij de samenstelling van de fondsorganen wordt het diversiteitsbeleid van het fonds toegepast. In de profielen voor de vacatures in het bestuur wordt ingegaan op de gewenste diversiteit.
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	Bij de invulling van het intern toezicht past de raad de Code Pensioenfondsen en de Toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector toe (VITP-code). De raad van toezicht heeft een normenkader vastgesteld dat dient als referentiekader voor de werkzaamheden van de raad in de uitoefening van zijn wettelijke toezichttaak. In zijn kwartaalrapportages, die dienen als basis voor het jaarlijkse verslag van de raad, rapporteert de raad, op basis van het normenkader, over zijn werkzaamheden en over de naleving van de Code Pensioenfondsen.

Norm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In het hoofdstuk 'BPF Schilders in 2021' beschrijft het bestuur de uitwerking van de strategie van het fonds aan de hand van een aantal hoofdthema's. De missie, visie en strategie staan ook in de ABTN en op de website.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	In de bijlage 'Rapportage verantwoord beleggen' licht het bestuur de overwegingen toe om maatschappelijk verantwoord te beleggen. Ook in de ABTN en in de toelichting op norm 62 in de Checklist Naleving Code Pensioenfondsen is terug te vinden hoe BPF Schilders hiermee omgaat. Het beleid en de overwegingen om maatschappelijk verantwoord te beleggen staat ook op de website.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In het hoofdstuk 'Hoe bestuurden wij in 2020?' rapporteert het bestuur op hoofdlijnen over de naleving van de gedragscode en over de evaluatie van het functioneren van het bestuur. Ook in de toelichting op norm 62 in de Checklist Naleving Code Pensioenfondsen is terug te vinden hoe BPF Schilders hiermee omgaat. De checklist over de naleving van de Code Pensioenfondsen staat ook op de website.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	De klachten- en geschillenprocedure die is opgenomen in het pensioenreglement, is ook te vinden op de website. In het hoofdstuk 'Hoe bestuurden wij in 2021?' wordt gerapporteerd over de behandeling van klachten en geschillen. Ook in de toelichting op norm 65 in de Checklist Naleving Code Pensioenfondsen is terug te vinden hoe BPF Schilders hiermee omgaat.

5. Begrippenlijst

ABTN

Actuariële- en bedrijfstechnische nota. In deze nota die door de wet verplicht gesteld is, worden naast de actuariële aspecten van de reglementaire pensioenen, ook de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de opzet van de administratieve organisatie en interne controle beschreven.

AFM

Autoriteit Financiële markten. De AFM houdt toezicht op het gedrag van en de informatieverstrekking door alle partijen op de financiële markten in Nederland, waaronder pensioenfondsen. Bovendien houdt de AFM toezicht op de naleving van de zorgplicht. Het doel hiervan is om deelnemers, als dat van toepassing is, te adviseren over verantwoorde individuele beleggingen. Naast AFM houdt ook De Nederlandsche Bank (DNB) toezicht op pensioenfondsen.

Beleidsdekkingsgraad

Dekkingsgraad op basis waarvan gestuurd wordt in het nieuwe FTK. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de (actuele) dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden.

Derivaten

Van effecten afgeleide beleggingsproducten zoals futures, swaps, total return swaps.

Actuele dekkingsgraad

Verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen de waarde van de opgebouwde aanspraken in een percentage.

ALM

Asset Liability Management. Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggings- portefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

Benchmark

Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Custodian

De custodian is de financiële partij die de effecten bewaart.

Ervaringssterfte

Correctiefactoren voor ervaringssterfte worden toegepast om de overlijdenskans van een verzekerde bij het fonds te verlagen. Doordat de overlijdenskans wordt verlaagd, wordt verondersteld dat een verzekerde langer leeft. Het fonds doet dit omdat de sterftekans is afgeleid van de gehele bevolking. Het fonds past dus een correctie toe op de overlijdenskansen om rekening te houden met deze langere levensduur van de werkende bevolking. Door rekening te houden met deze langere levensduur wordt de pensioenvoorziening hoger.

Euribor

Afkorting voor Euro Interbank Offered Rate. Euribor is de rente die banken elkaar in rekening brengen voor leningen.

FTK

Financieel Toetsingskader. Regelgeving voor toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen door De Nederlandsche Bank.

Gedempte premie

Kostendekkende premie berekend op basis van het verwacht rendement.

Hedge

Het afdekken van (rente- en inflatie-) risico's in pensioenverplichtingen.

Standaard 3402

De Standaard 3402 is de internationale assurance standaard en is bestemd voor de organisatie, de gebruiker, die werkzaamheden heeft uitbesteed aan een service-organisatie en de accountant van de gebruiker. Een Standaard 3402 rapport geeft de gebruiker inzicht en zekerheid in de beheersing die de serviceorganisatie heeft ingericht in de processen en systemen die van belang zijn voor de juistheid en volledigheid van de financiële verantwoording van de gebruiker. Het rapport wordt opgesteld door de serviceorganisatie en beoordeeld door een door de serviceorganisatie aangestelde auditor.

Nominale marktrente

De marktrente die volgt uit de prijsvorming van obligaties. De hoogte van deze rente fluctueert in de tijd en hangt af van de looptijd van de kasstromen.

Outperformance

Er is sprake van outperformance als het gerealiseerde rendement van een portefeuille hoger is dan het rendement van de benchmark. Bij een negatief rendement is sprake van outperformance als het rendement van de benchmark nog negatiever is.

Franchise

Deel van het salaris dat niet wordt meegeteld bij het berekenen van de pensioengrondslag.

Gremia

Officiële groep mensen met een bepaalde taak.

Gepensioneerde

Persoon van wie het ouderdomspensioen is ingegaan.

Indexering (indexatie)

Het jaarlijkse verhogen van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten, op grond van de in het pensioenreglement omschreven pensioenregeling.

Kostendekkende premie

De premie die precies voldoende is om de nominale uitkeringen te kunnen nakomen die ontstaan uit pensioenrechten die in een bepaalde periode worden opgebouwd, inclusief een opslag voor opbouw van het vereist eigen vermogen.

Nominale dekkingsgraad

Verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de waarde van de opgebouwde aanspraken, uitgedrukt in een percentage, waarbij de opgebouwde aanspraken contant zijn gemaakt met de nominale marktrente.

Ongedempte premie

Kostendekkende premie berekend op basis van de actuele rentetermijnstructuur.

Overlay

De overlays vormen een toevoeging op de bestaande beleggingen. De overlays bevatten derivaten die zijn bedoeld om het renterisico ('renteoverlay') en het wisselkoersrisico ('valutaoverlay') voor het pensioenfonds te verminderen.

Pensioengerechtigde

Persoon van wie een pensioen is ingegaan.

Pensioenrichtleeftijd

De leeftijd waarop de pensioenopbouw is gebaseerd.

Private equity

De benaming voor beleggingen in niet-beursgenoteerde bedrijven.

PRIS-uurloon

Het voor de deelnemer werknemer volgens de cao geldende uurloon, inclusief een eventuele fuwa-toeslag zoals gedefinieerd in de cao.

Reële marktrente

De marktrente die volgt uit de prijsvorming van inflatie gerelateerde obligaties. De hoogte van deze rente fluctueert in de tijd en hangt af van de looptijd van de kasstromen. De reële rente is gelijk aan de nominale rente, met een afslag voor verwachte inflatie en een inflatierisicopremie.

Renteswap

Een renteswap of Interest Rate Swap (IRS) is een afspraak tussen twee partijen om gedurende een bepaalde periode (één tot tien jaar) rentebetalingen over een bepaalde hoofdsom uit te wisselen.

SLA

Service Level Agreement. Een Service Level Agreement is een type overeenkomst waarin afspraken staan tussen aanbieder en afnemer van een dienst of product.

Vastrentende waarden

Schuldpapieren (obligaties) die een regelmatige en vaste rentebetaling opleveren.

Yield**Pensioengrondslag**

Het pensioengevend salaris minus de zogenoemde franchise; over die franchise wordt geen pensioenpremie betaald.

Pensioenvermogen

Pensioenvermogen is gedefinieerd als alle beleggingen van het pensioenfonds, inclusief aandelen, obligaties, vastgoed, derivaten en liquide middelen, onder aftrek van schulden aan derden.

Reële dekkingsgraad

Verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de waarde van de opgebouwde aanspraken, uitgedrukt in een percentage. Daarbij zijn de opgebouwde aanspraken contant zijn gemaakt met de reële marktrente.

Reële waarde

Het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld, tussen terzake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen, die onafhankelijk zijn.

Rentetermijnstructuur

Grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Ultimate Forward Rate

Een door DNB voorgeschreven nieuwe rekenmethode om de marktwaarde van de verplichtingen te bepalen, ingevoerd per 30 september 2012.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot een zeker moment opgebouwd pensioenrecht.

Z-score

Gemiddelde rente.

Jaarlijkse score die de afwijking weergeeft van het werkelijk behaalde rendement ten opzichte van het rendement van een vooraf door het bestuur vastgestelde wettelijke normportefeuille.